પ્રજ્ઞા

ગુજરાતી સ્વઅધ્યયનપોથી

ધોરણ ૧

બા	જ	રી

બાજરી

પ	રી

ના → મ, રી, સે, ક

વિદ્યાર્થીનું નામ : ______________________

શાળાનું નામ : ______________________

____

શિક્ષણનો અધિકાર
સમગ્ર શિક્ષા
સૌ ભણે, સૌ આગળ વધે

પ્રેરણા

પી. ભારતી (IAS)
સ્ટેટ પ્રૉજેક્ટ ડાયરેક્ટર,
સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર

શ્રી પ્રકાશભાઈ ત્રિવેદી
સચિવ
સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર

શ્રીમતી જયશ્રી દેવાંગન (GAS)
એડી. સ્ટેટ પ્રૉજેક્ટ ડાયરેક્ટર,
સમગ્ર શિક્ષા, ગાંધીનગર

ડૉ. ટી. એસ. જોષી
નિયામક
જી.સી.ઈ.આર.ટી. ગાંધીનગર

માર્ગદર્શન

ડૉ. હરેશ ચૌધરી
અભ્યાસક્રમ કો-ઓર્ડિનેટર,
રીચ ટુ ટીચ
જી.સી.ઈ.આર.ટી.,ગાંધીનગર

ડૉ. મહેન્દ્ર ચોટલિયા
નિવૃત્ત અધ્યક્ષ
શિક્ષણ વિભાગ, એસ.પી. યુનિવર્સિટી,
વલ્લભ વિદ્યાનગર

દિનેશકુમાર દેસાઈ
મદદનીશ શાસનાધિકારી
નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ,
અમદાવાદ કોર્પોરેશન

લેખન-સંપાદન

પરેશભાઈ દલસાણિયા
પ્રકાશભાઈ ભટ્ટી
મહેન્દ્રભાઈ મકવાણા
નટવરસિંહ પરમાર
ડૉ. કેતનભાઈ વ્યાસ
મમતાબેન શર્મા
પલ્લવીબેન પટેલ
યાહ્યા સપાટવાલા
પીયૂષભાઈ સુથાર

ધર્મેશભાઈ રામાનુજ
રમેશભાઈ દેસાઈ
હરજીભાઈ પ્રજાપતિ
પરેશભાઈ ચૌહાણ
નીતાબેન ઉપાધ્યાય
હર્ષવી પટેલ
સુરિલભાઈ શાહ
ઉમાકાંત રાજ્યગુરૂ

રાકેશકુમાર પટેલ
કલ્પેશભાઈ પટેલ
જયેશભાઈ પટેલ
ડૉ. ભાવેશભાઈ પંડયા
ડૉ. ભીખુભાઈ વેગડા
ગૌરાંગભાઈ દવે
મધુસુદન ઠક્કર
સુચિતકુમાર પ્રજાપતિ
અનિલકુમાર ઉપાધ્યાય

: સહયોગ :

લેંગ્વેજ એન્ડ લર્નીંગ ફાઉન્ડેશન | અક્ષરા ફાઉન્ડેશન | રીચ ટુ ટીચ | સેન્ટ્રલ સ્કવેર ફાઉન્ડેશન

અનુક્રમણિકા

લેખન પ્રારંભ	૦૨
એકમ - ૧	૧૬
એકમ - ૨	૨૮
એકમ - ૩	૪૨
એકમ - ૪	૫૭
એકમ - ૫	૬૯
એકમ - ૬	૮૩
એકમ - ૭	૯૭
એકમ - ૮	૧૧૦
વાચન મહાવરો	૧૨૫
લેખન મહાવરો	૧૨૮

ઉપરથી નીચે તરફ દોરવું.

ડાબેથી જમણી તરફ દોરવું.

શિક્ષકની સહી.................., તા.........

ઉપરથી નીચે તરફ દોરવું.

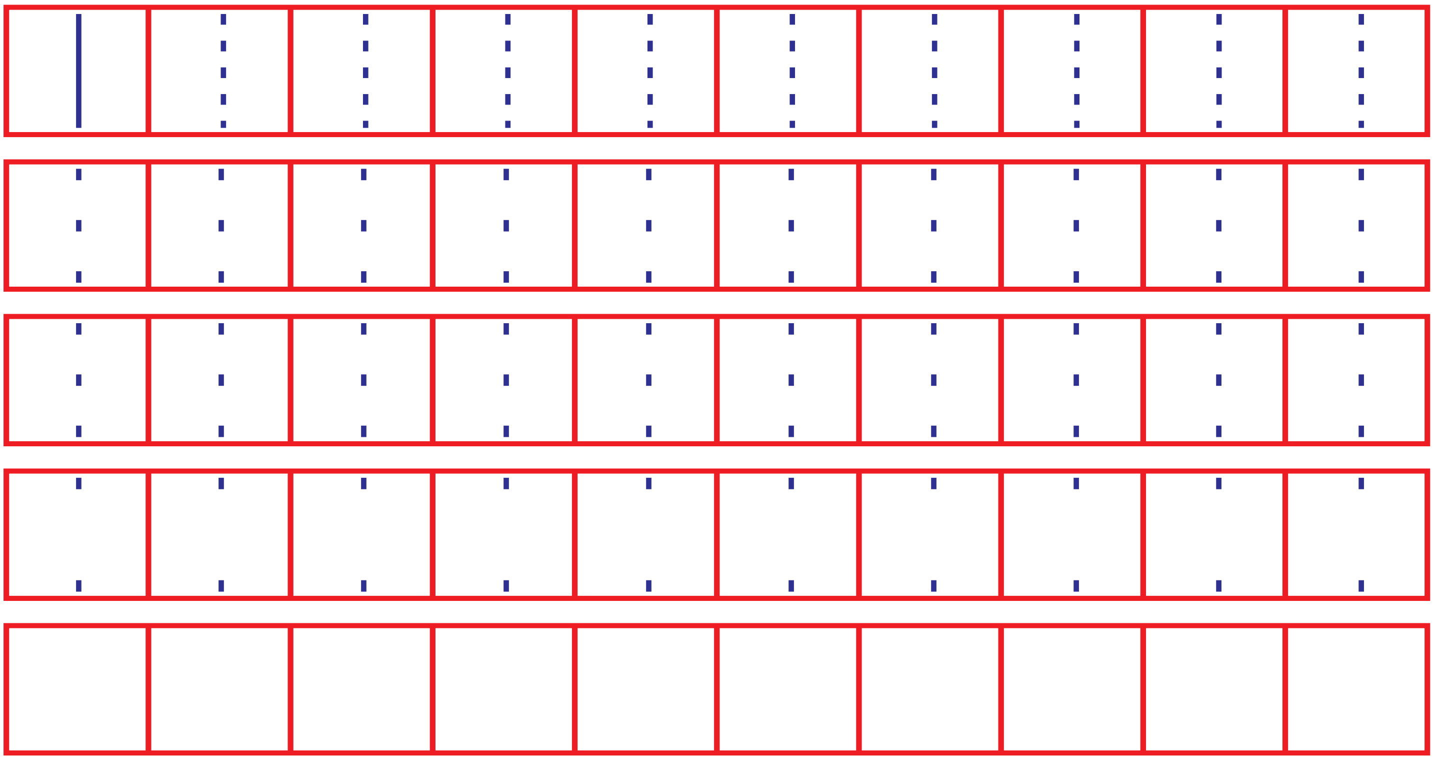

ડાબેથી જમણી તરફ દોરવું.

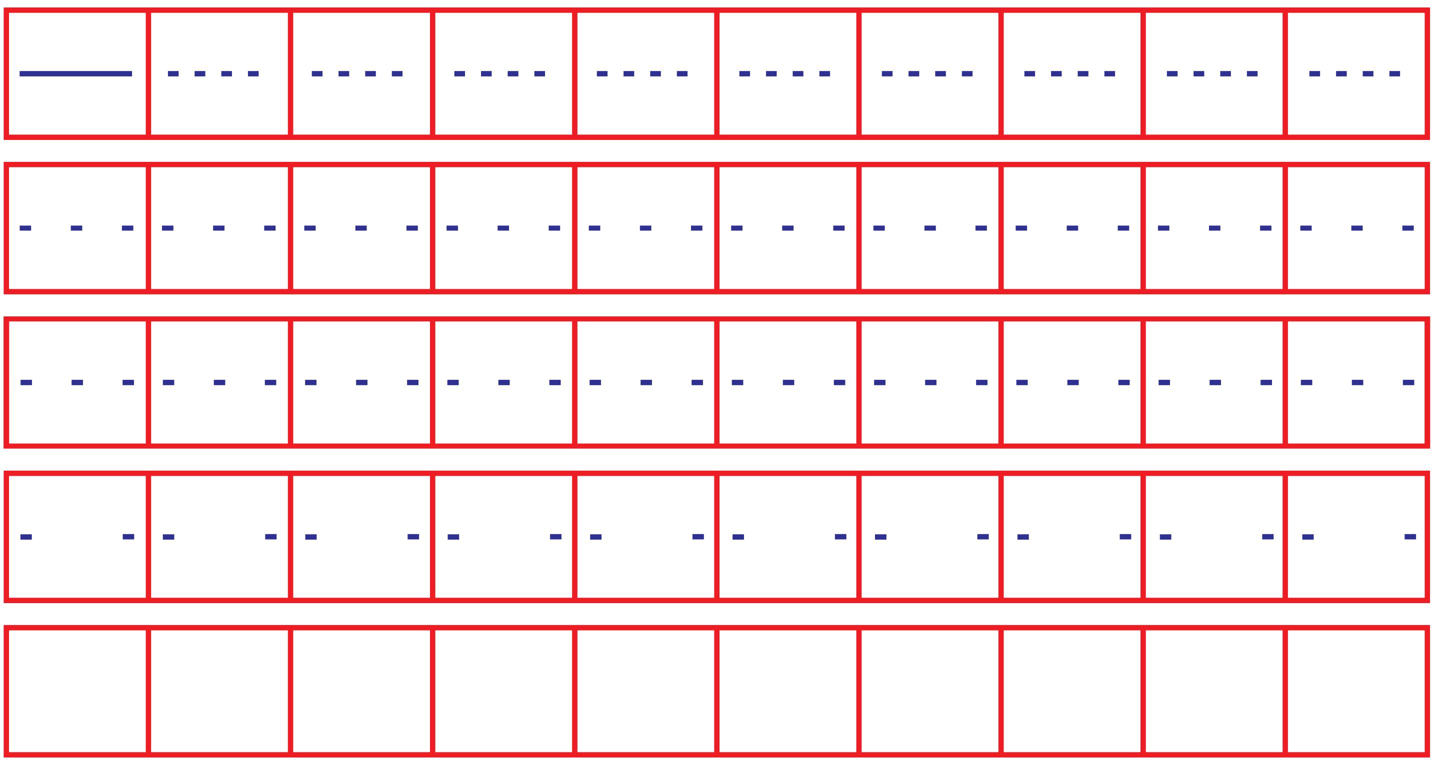

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

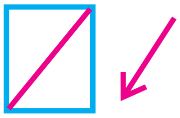

ઉપરથી નીચે તરફ દોરવું.

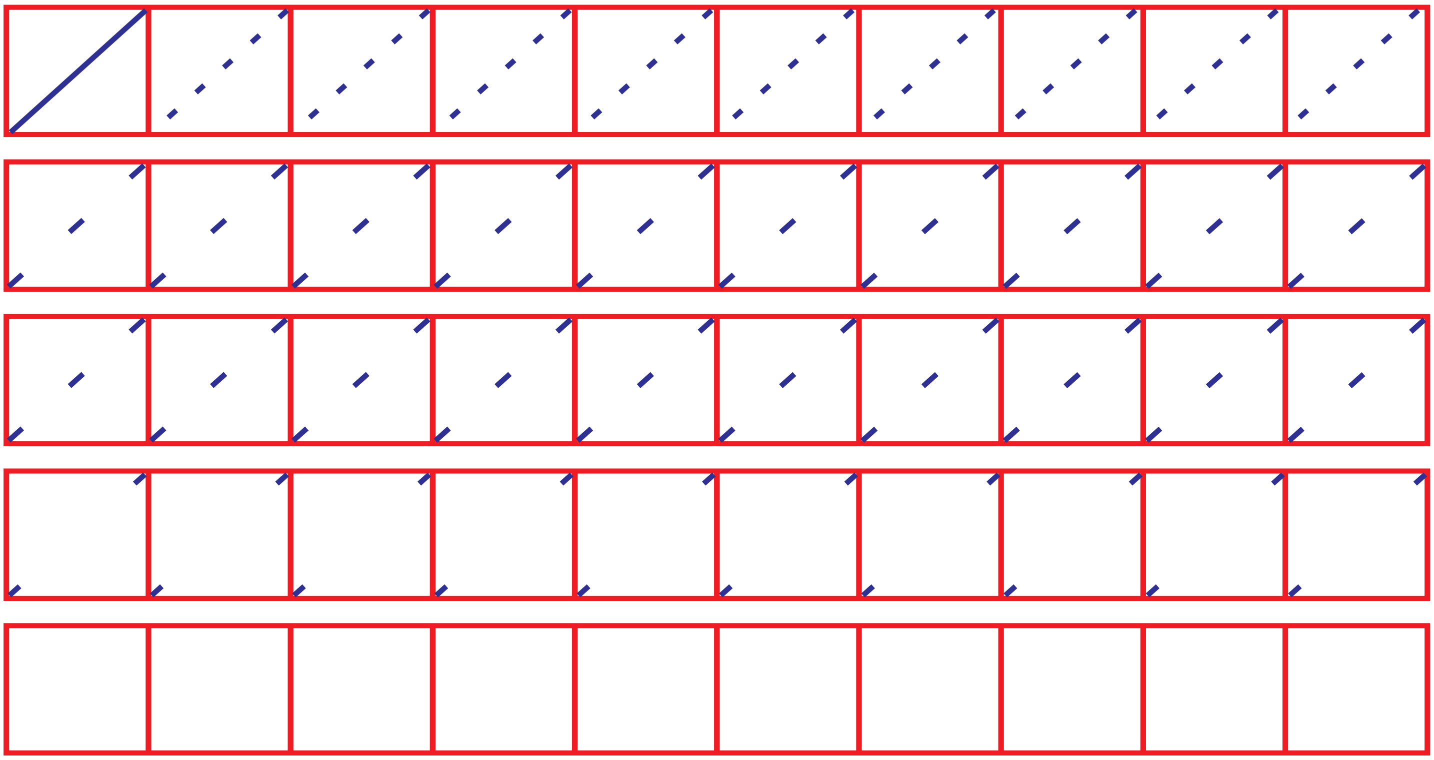

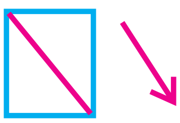

ઉપરથી નીચે તરફ દોરવું.

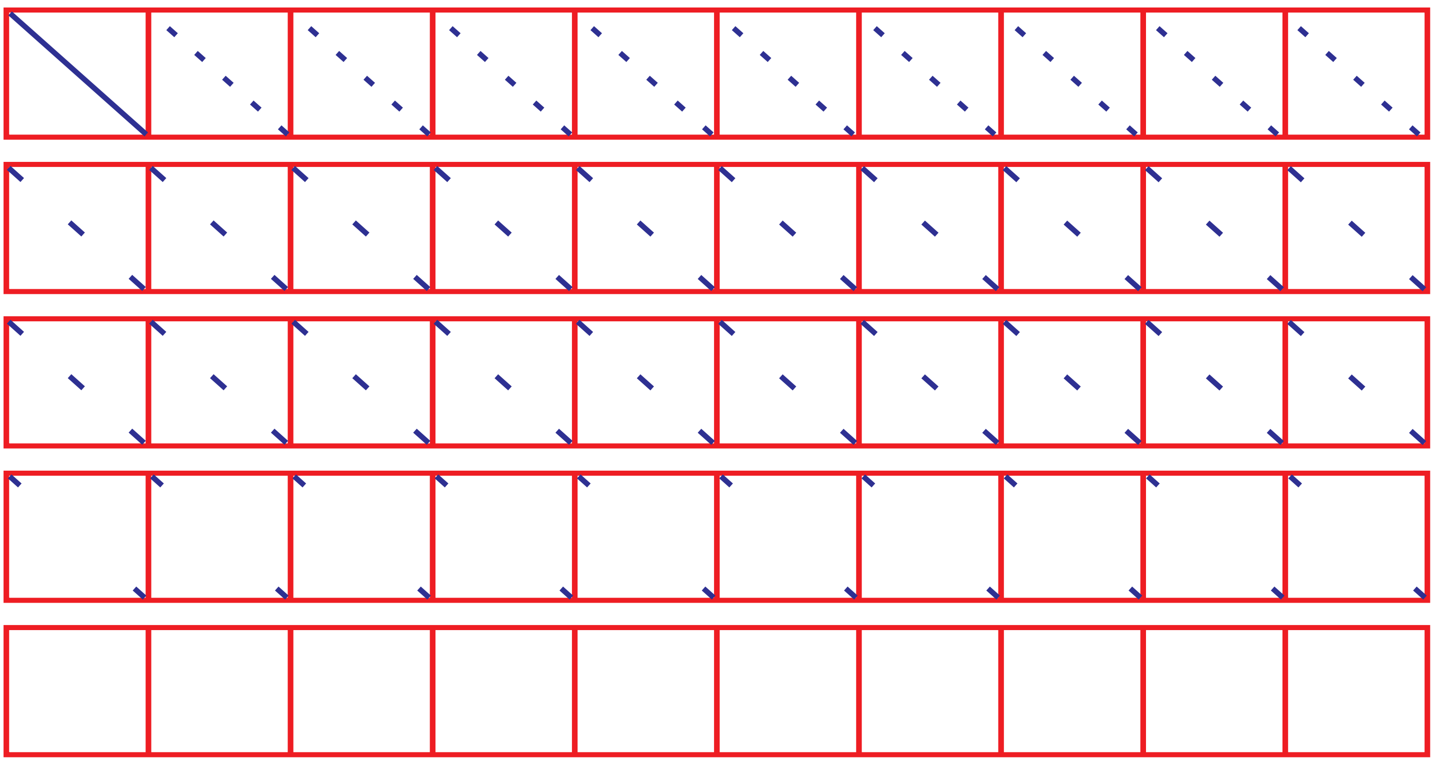

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

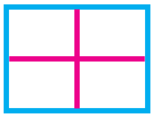

ઉપરથી નીચે ઊભી લીટી પછી ડાબેથી જમણી તરફ આડી લીટી દોરવી.

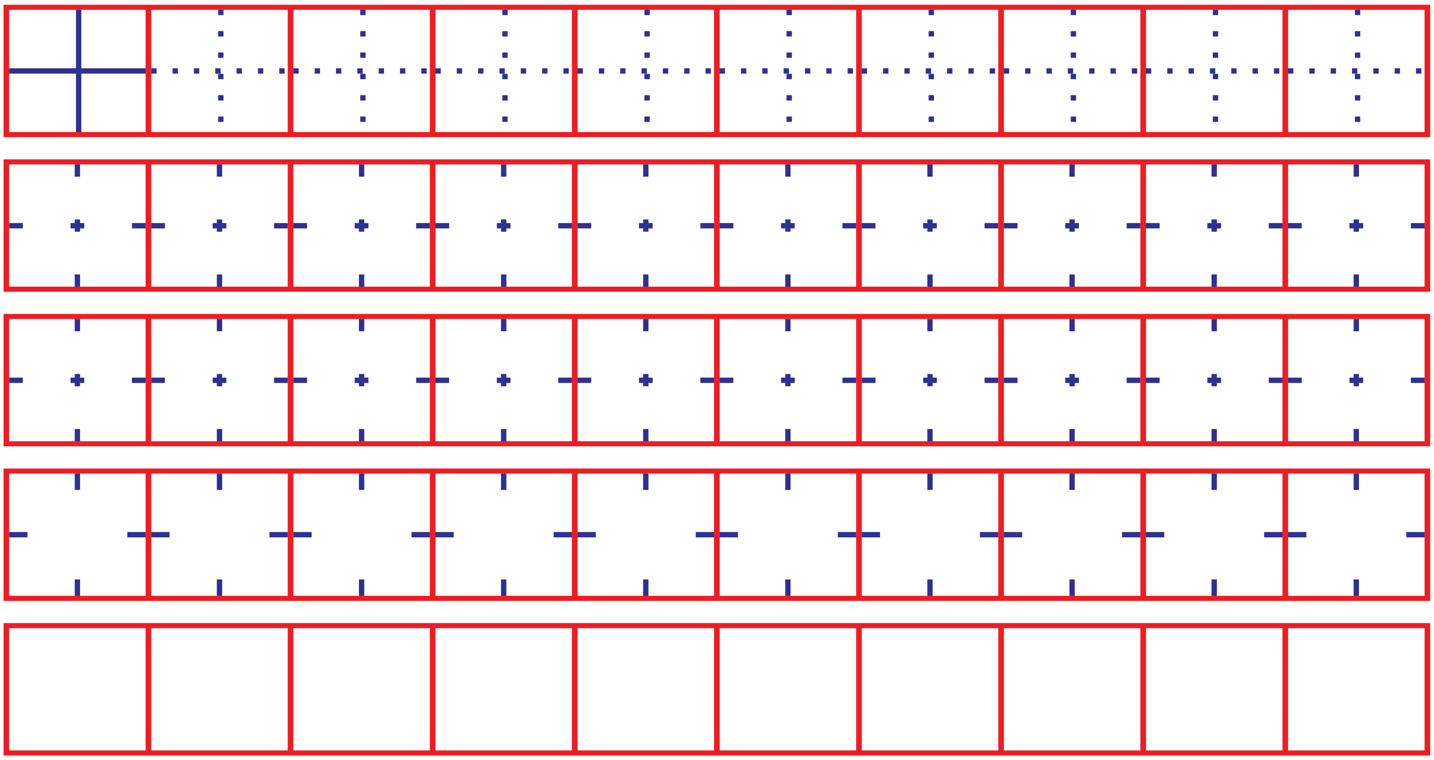

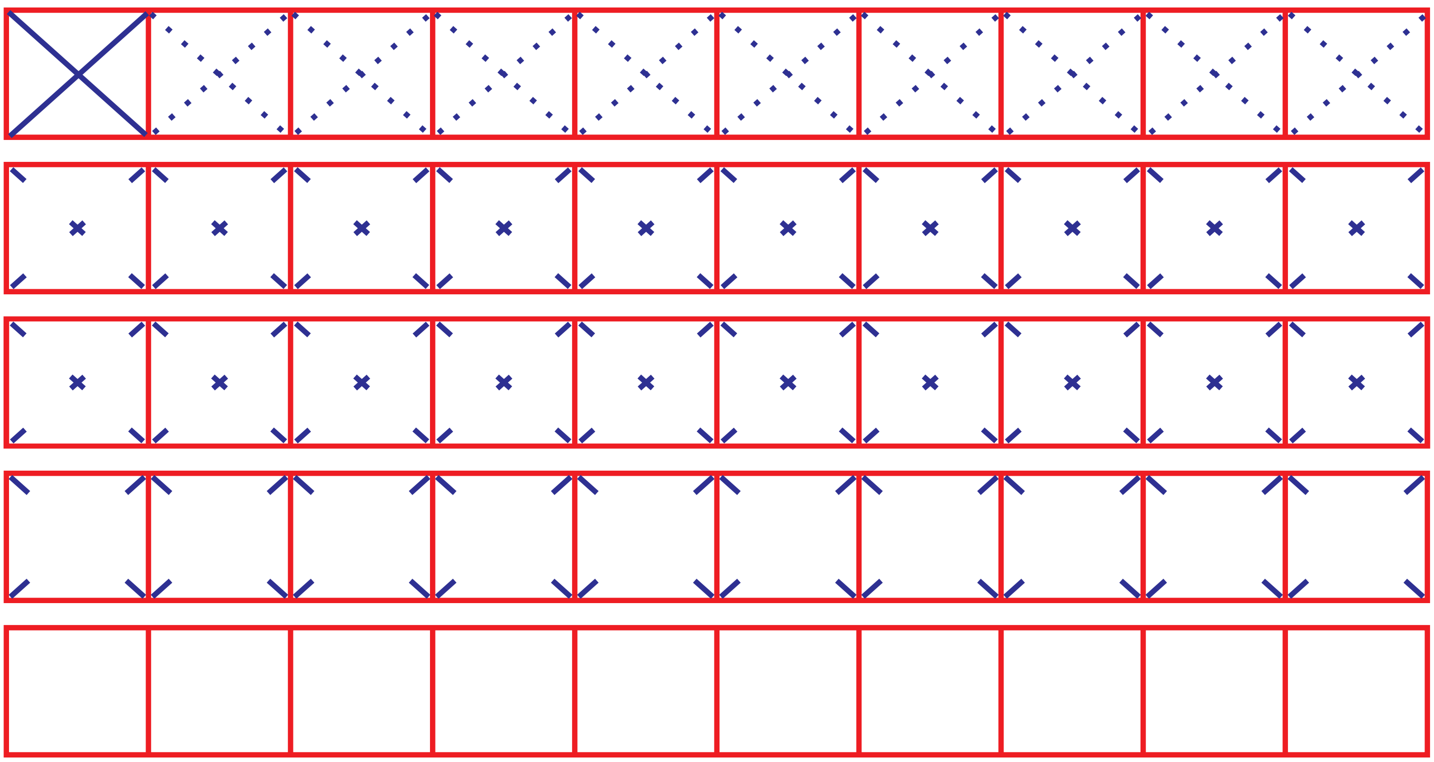

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

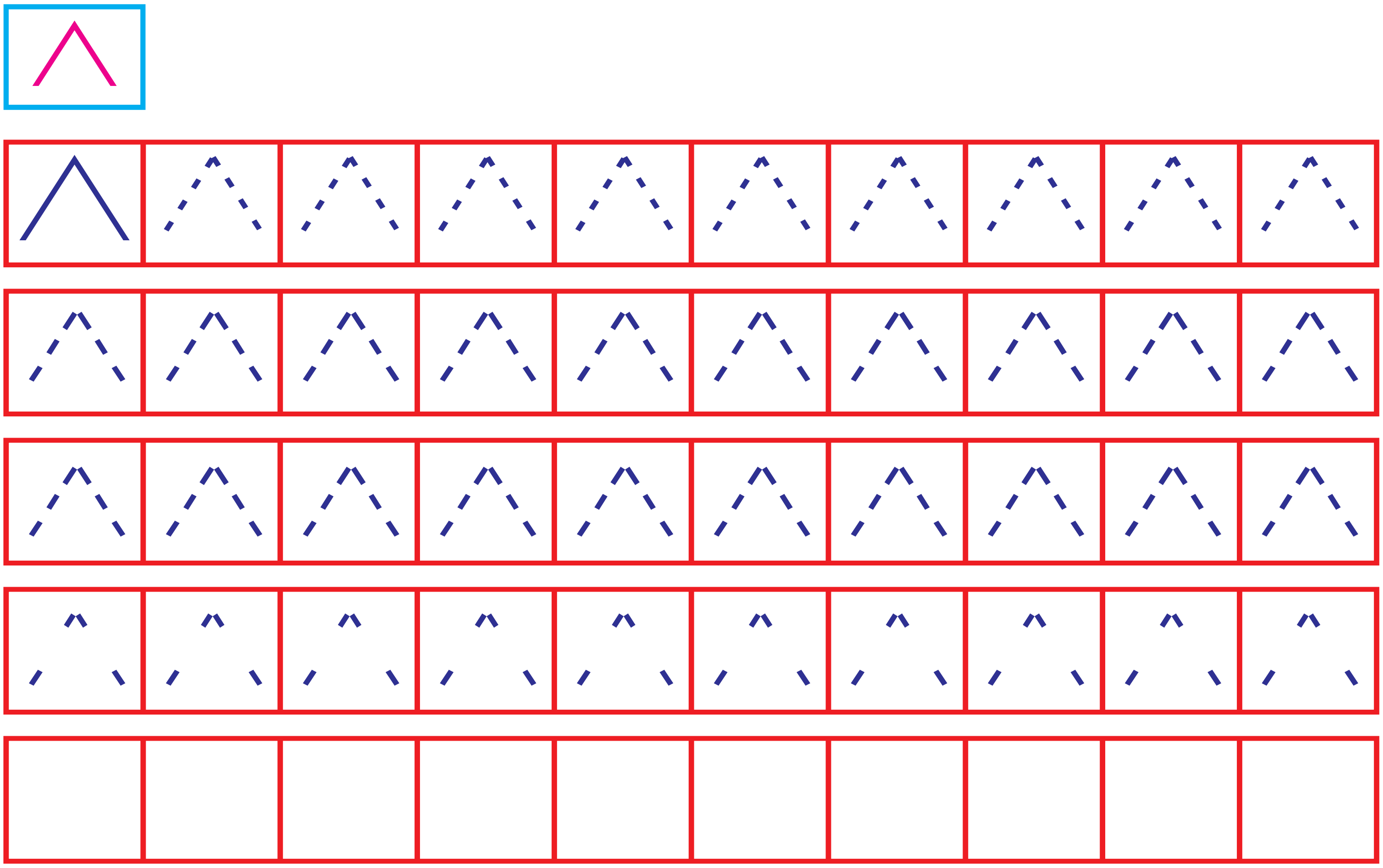

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

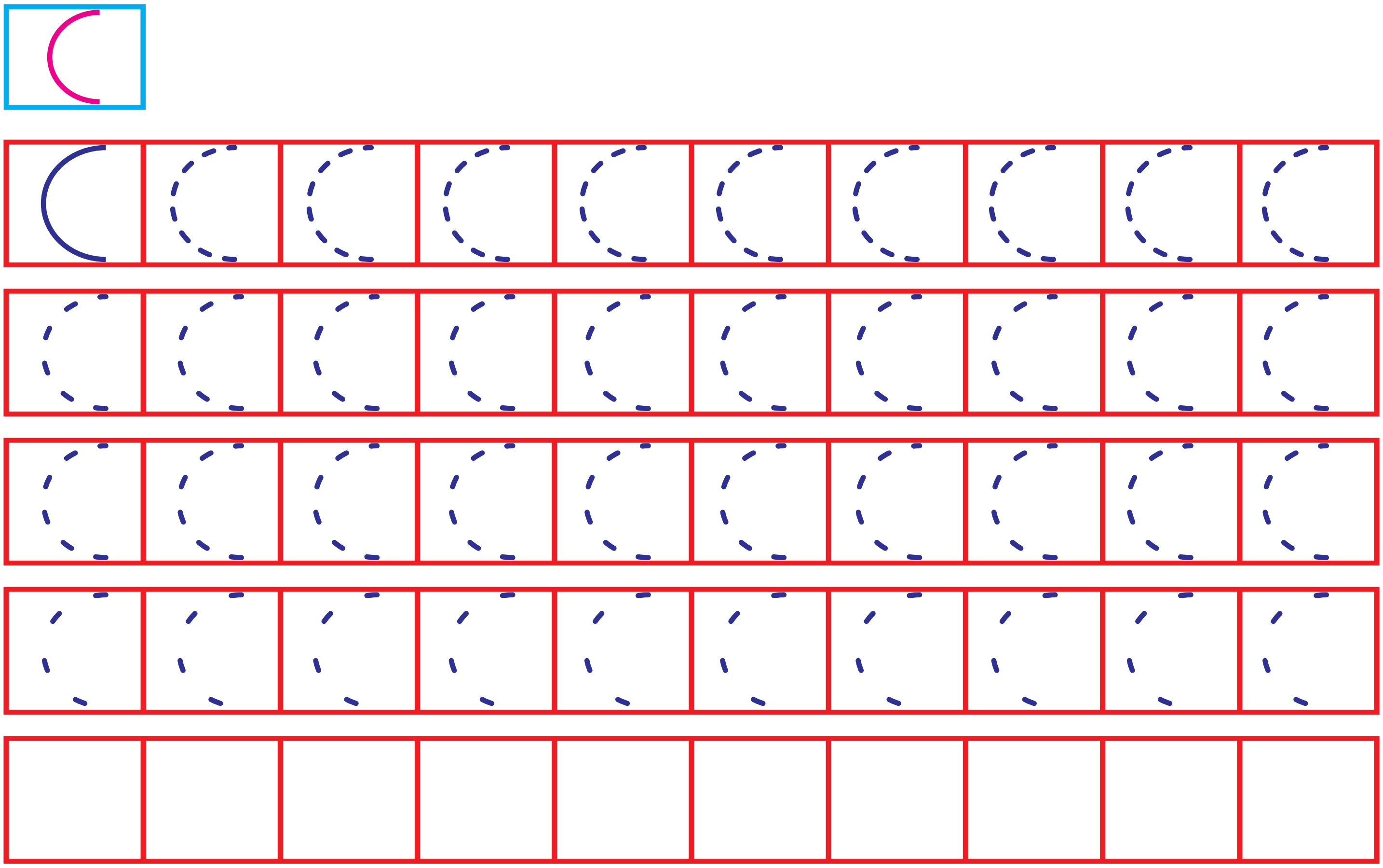

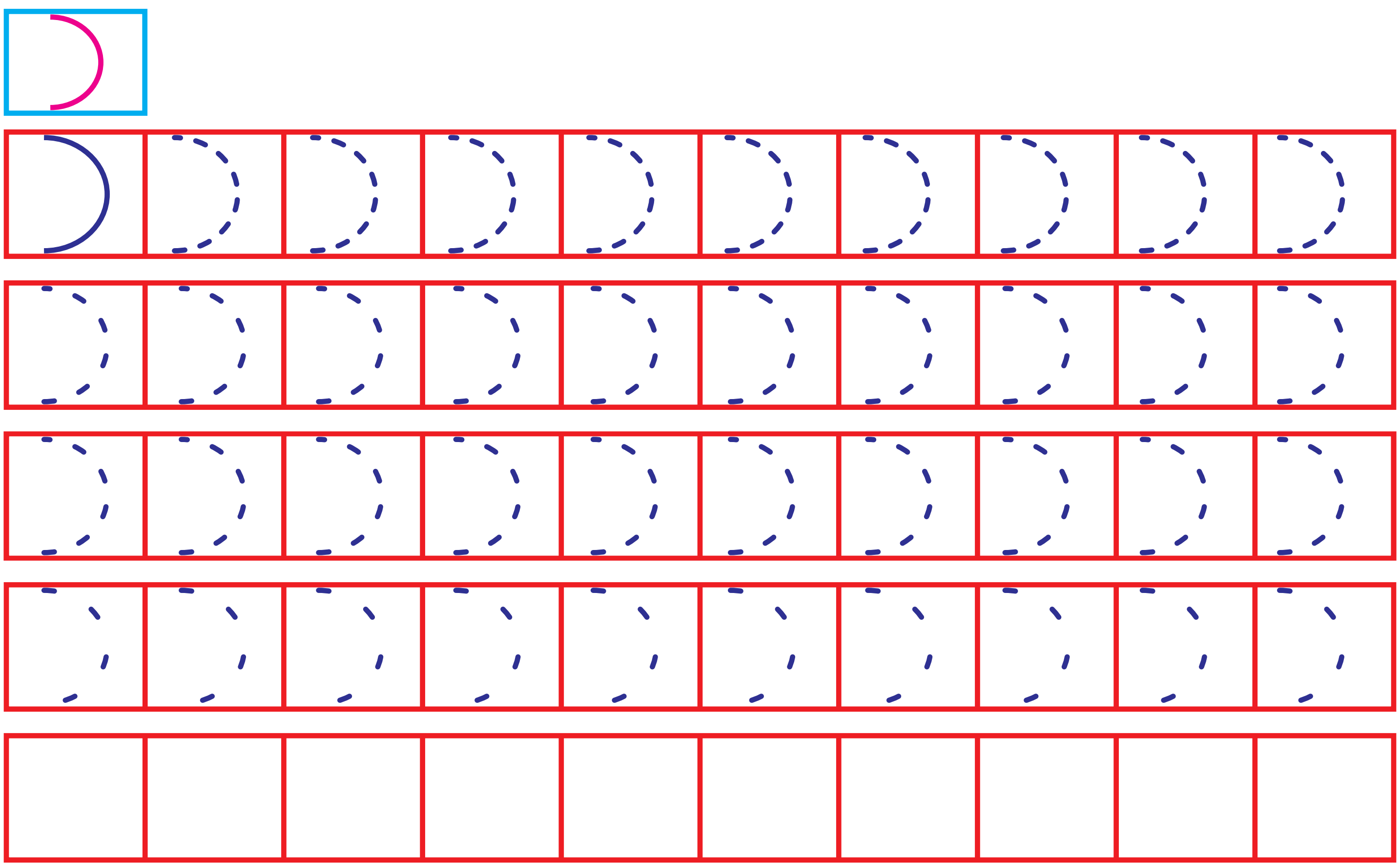

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

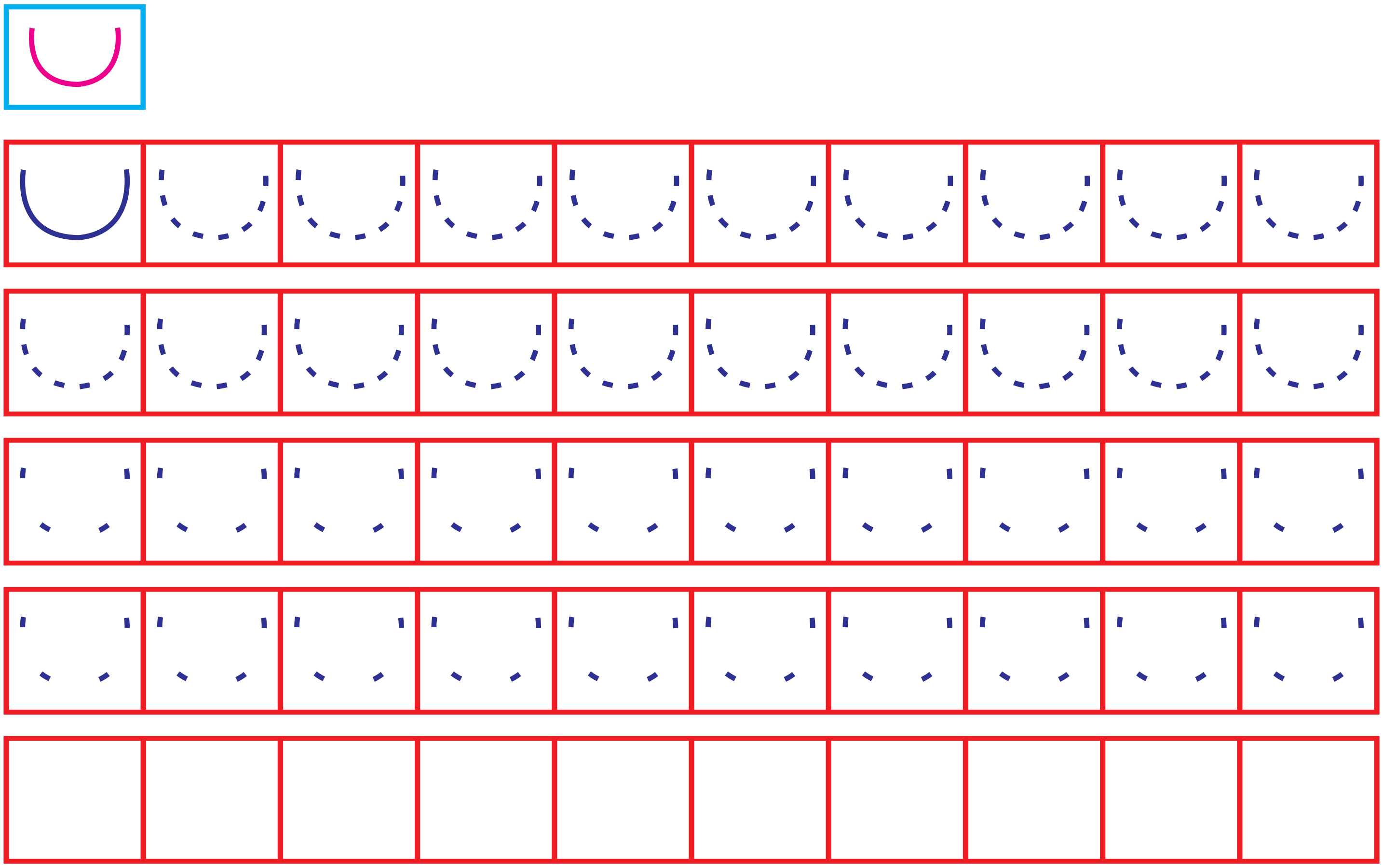

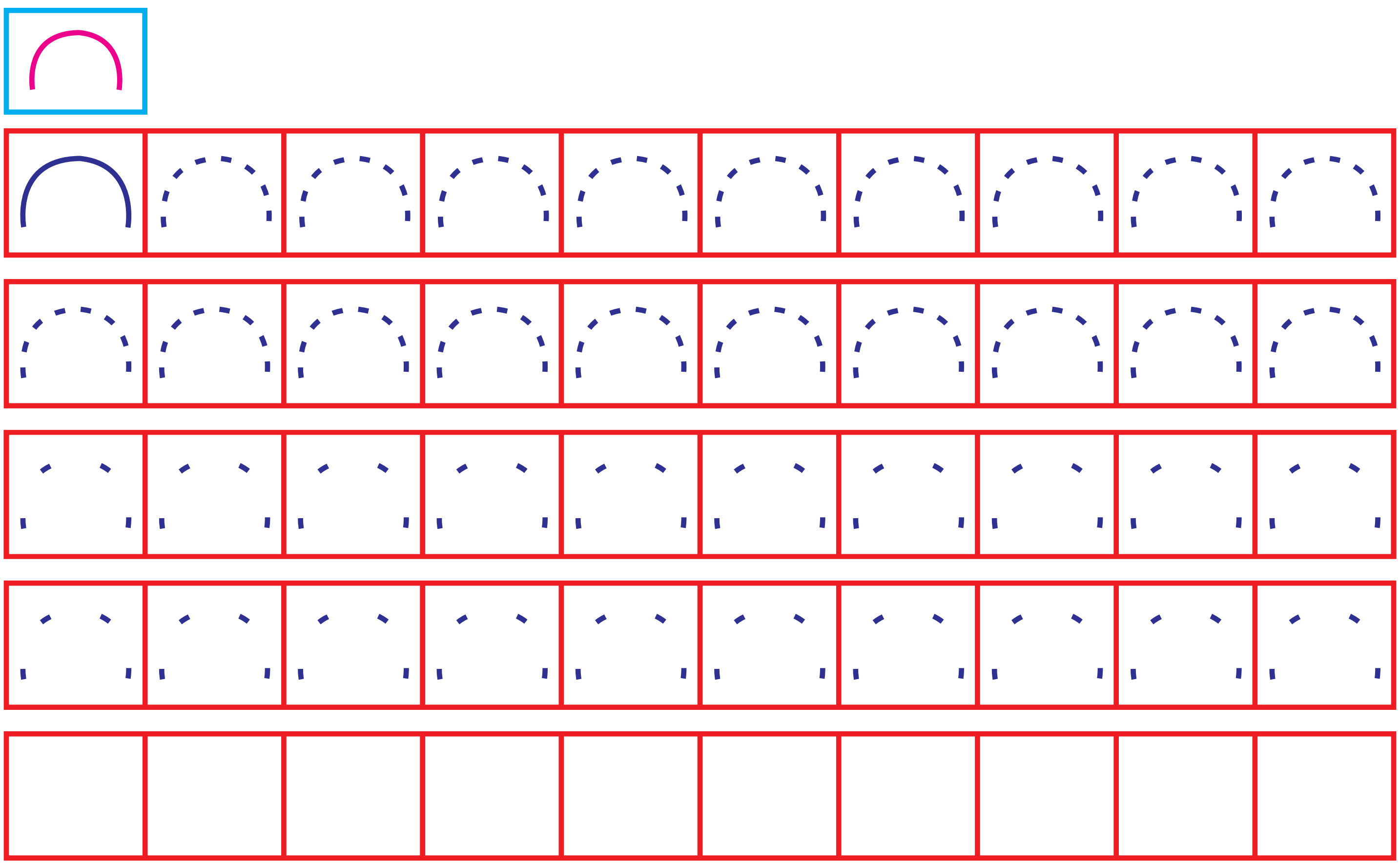

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

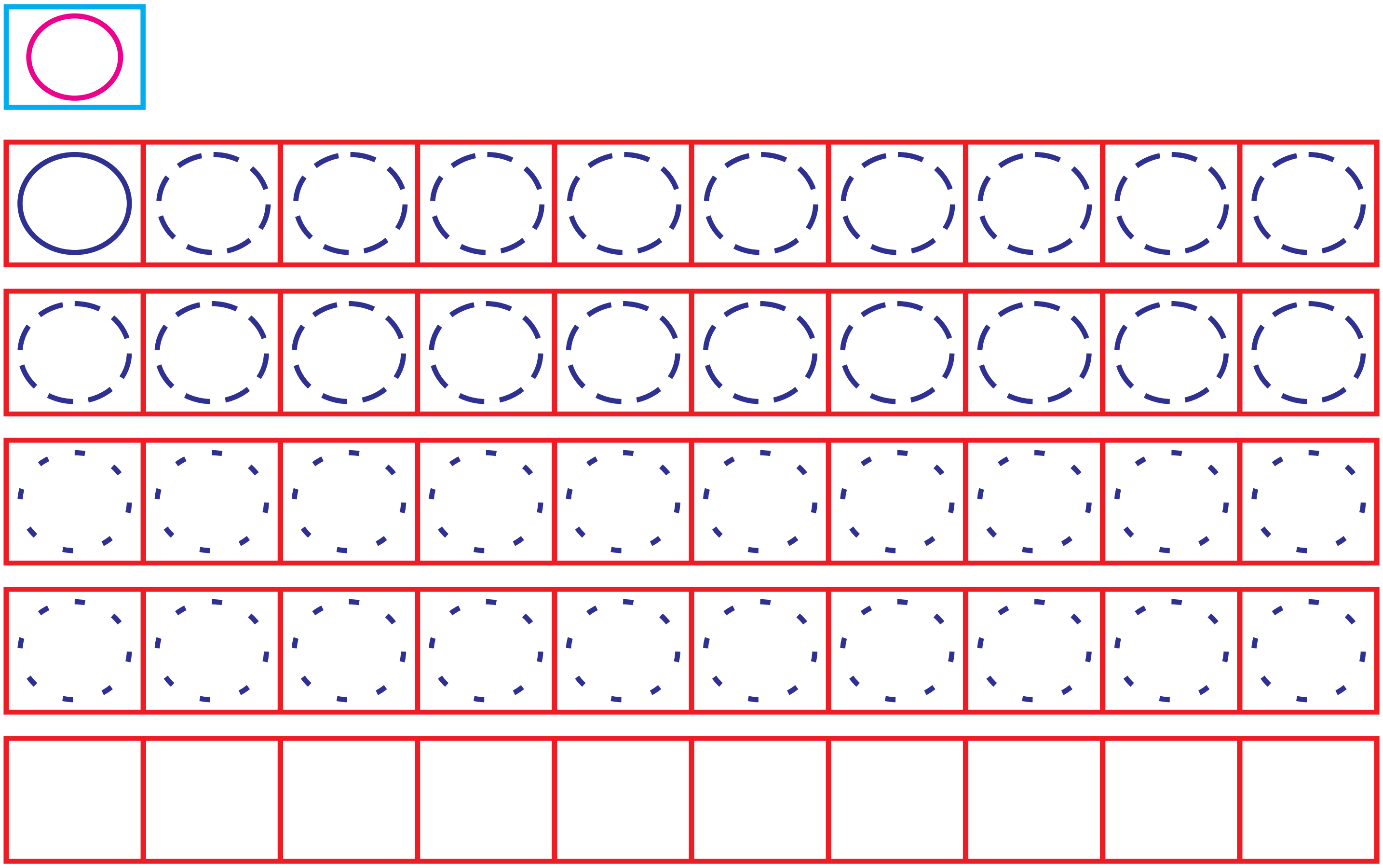

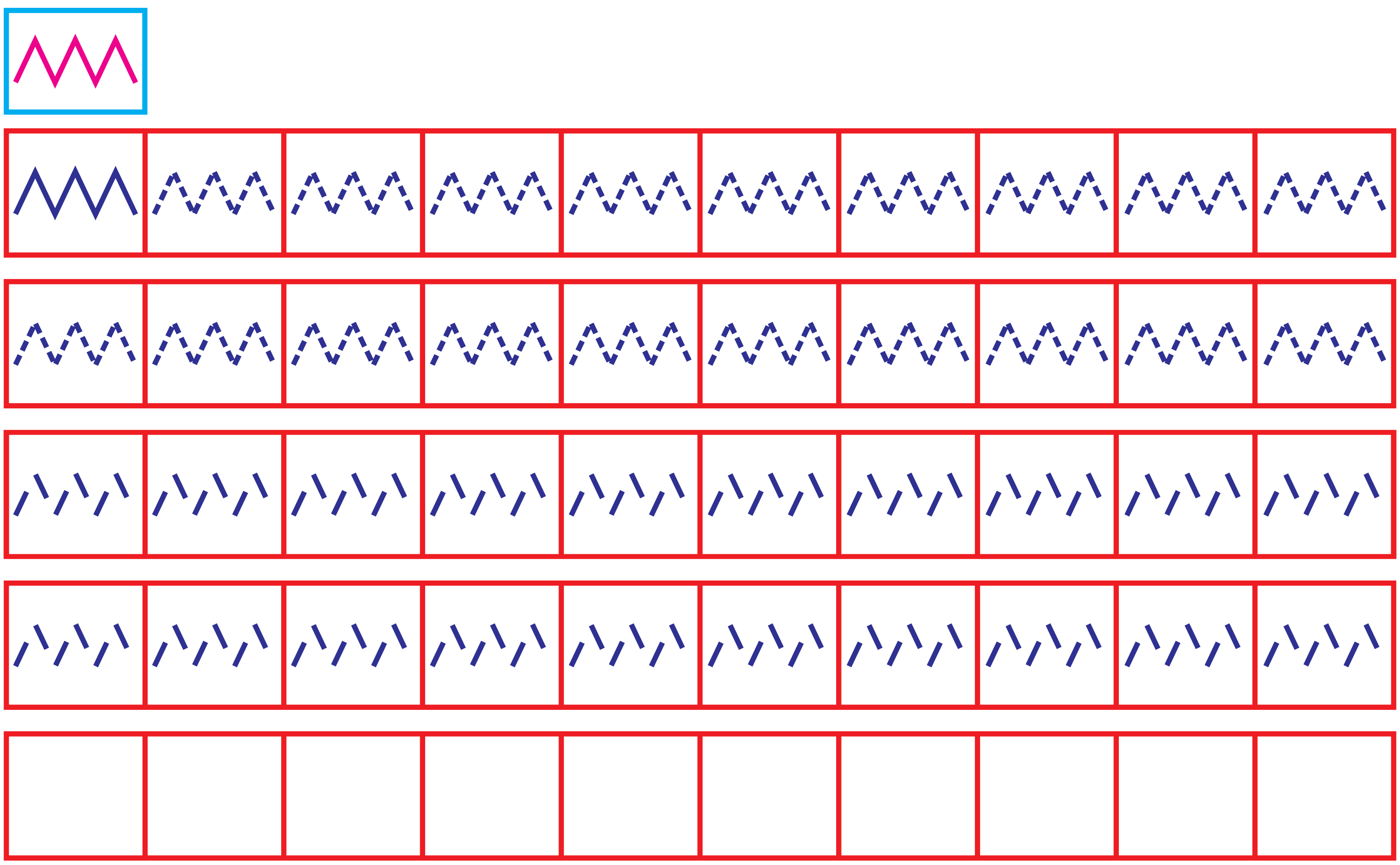

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

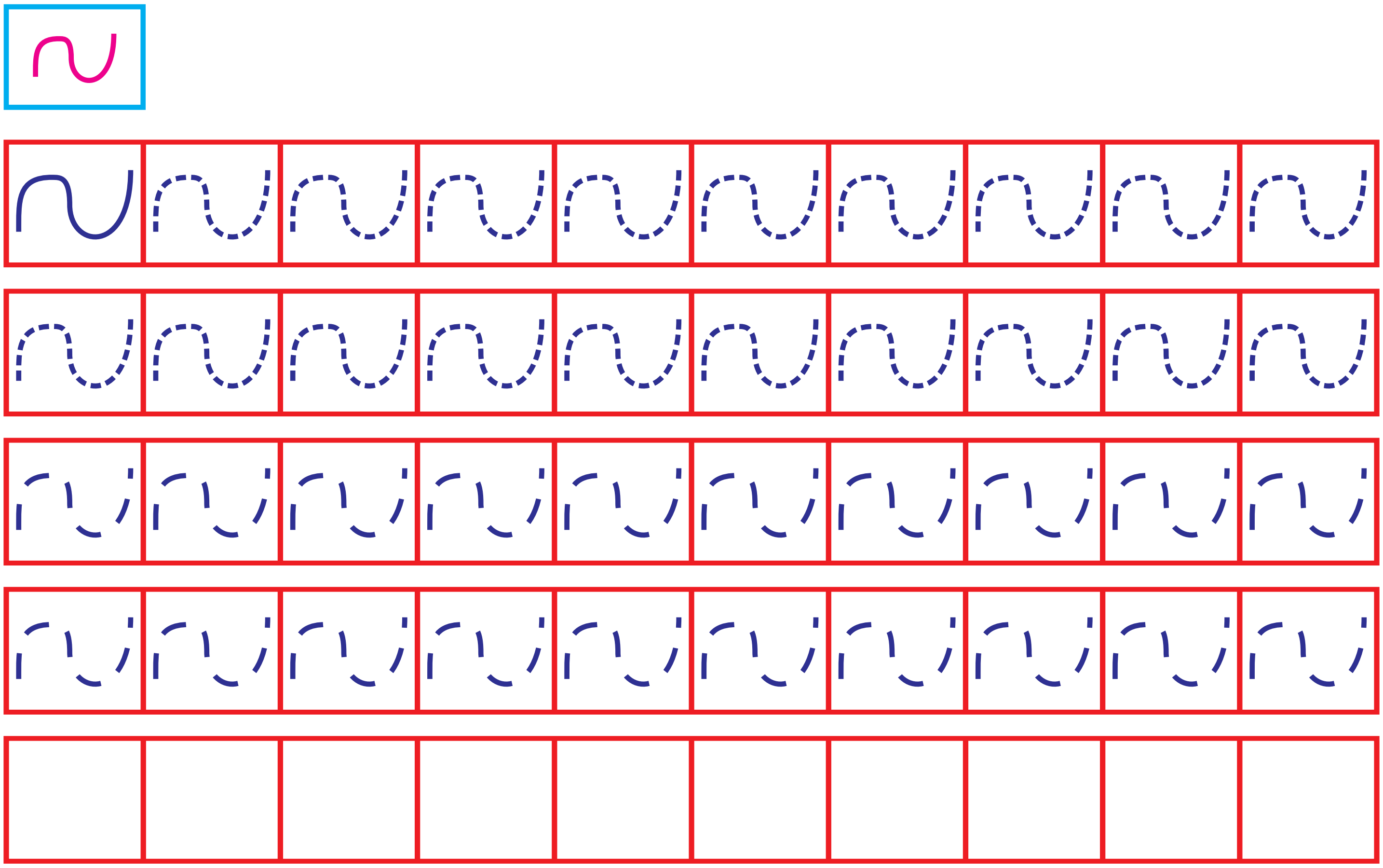

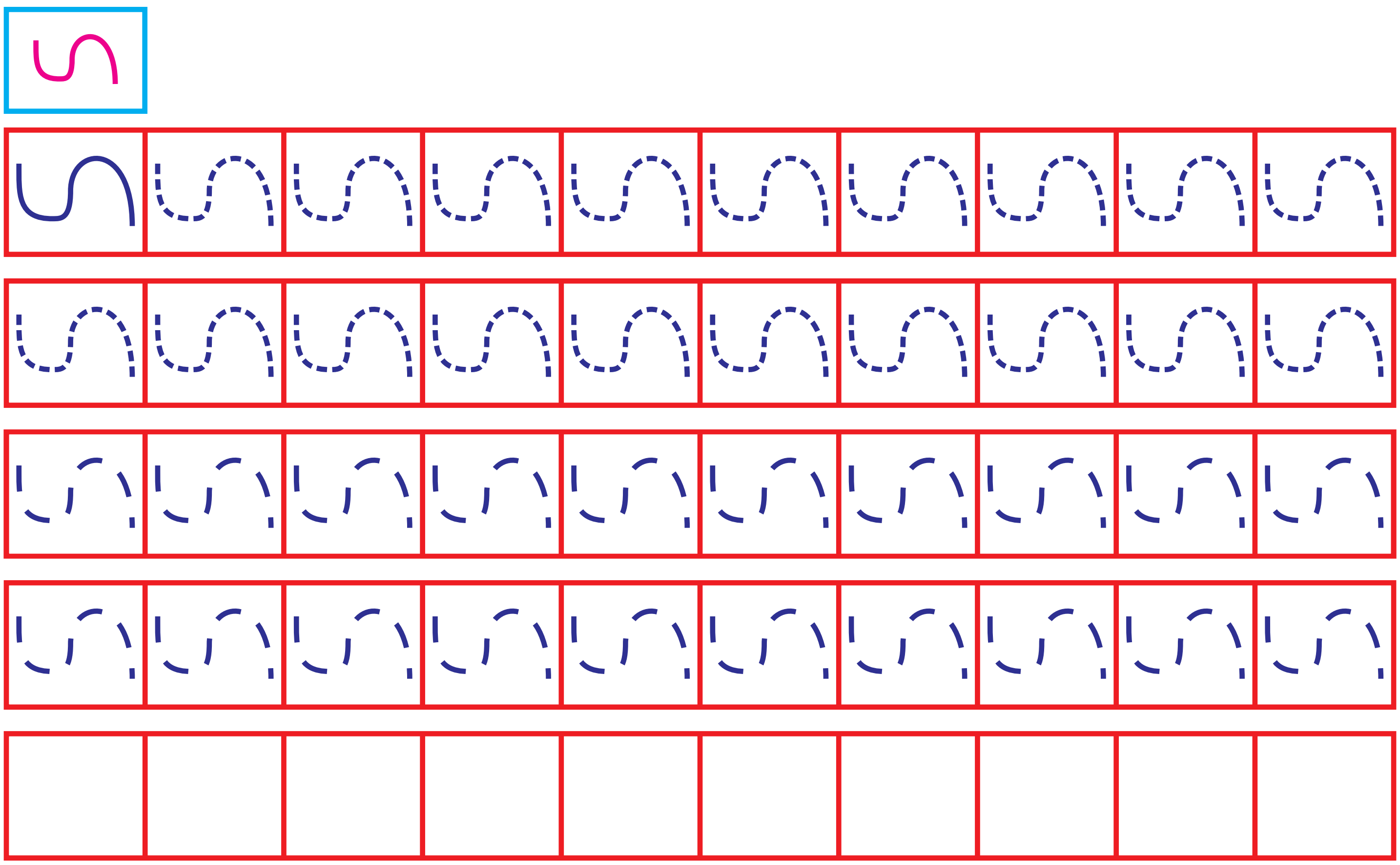

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

ટ

ડ

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

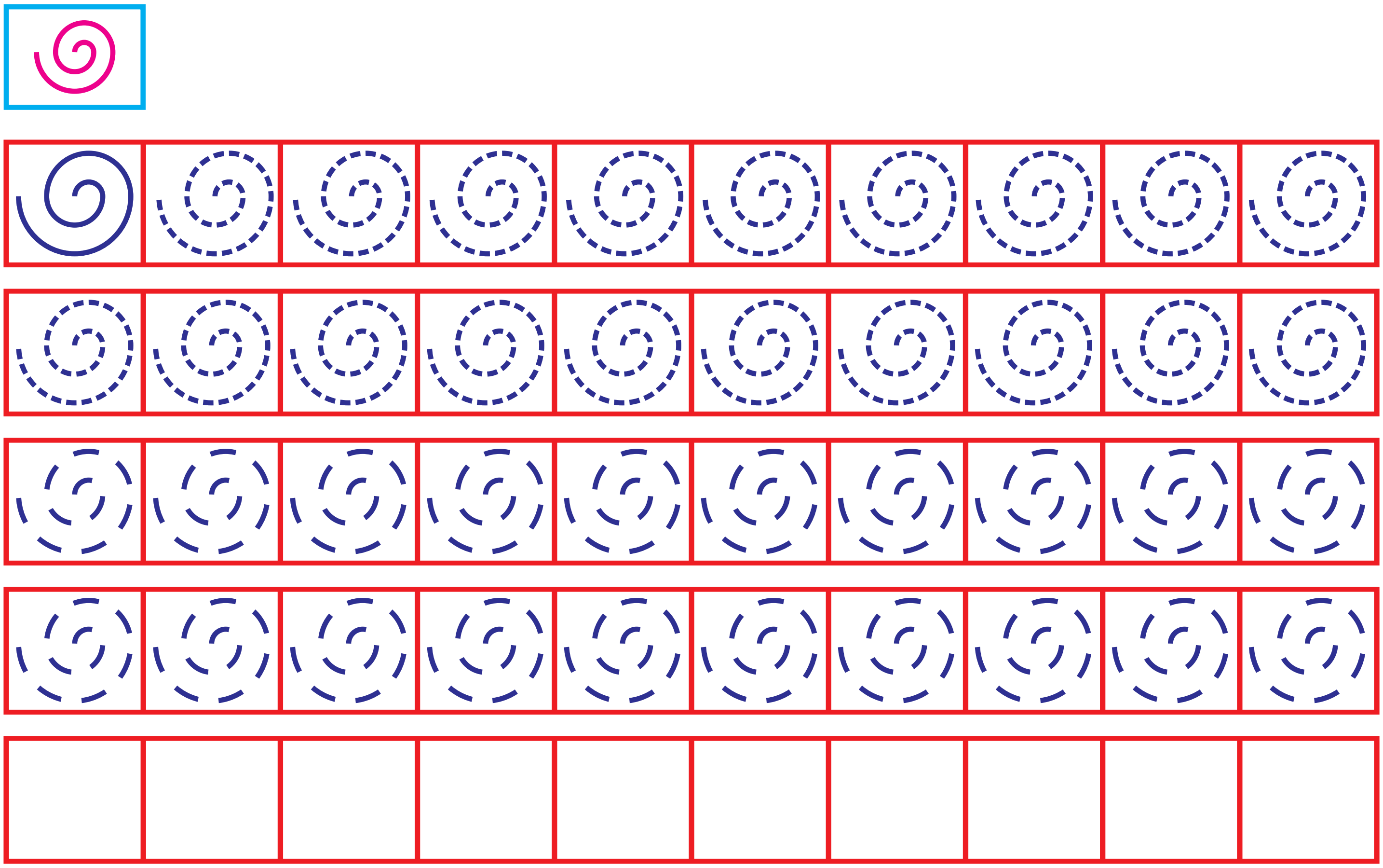

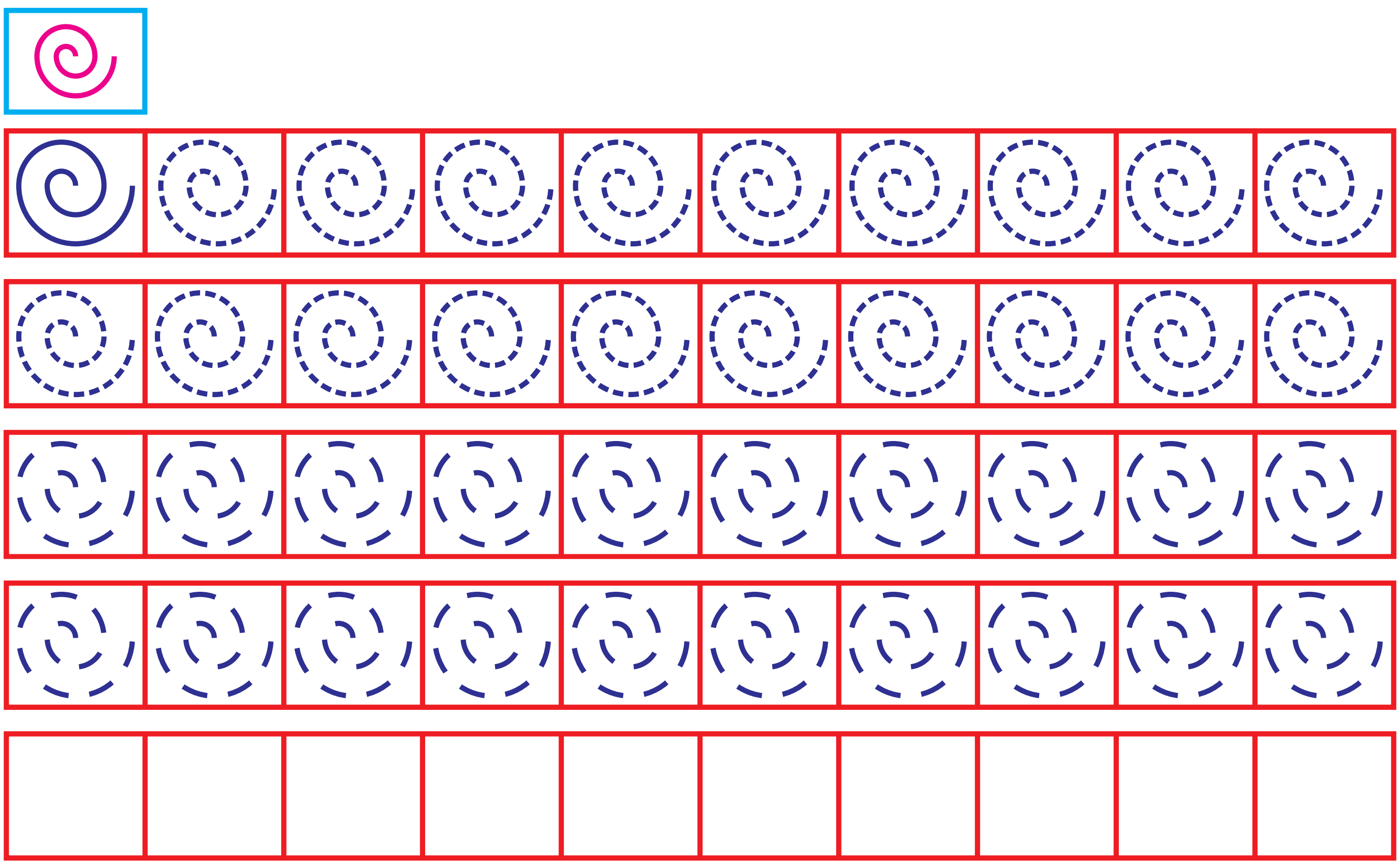

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

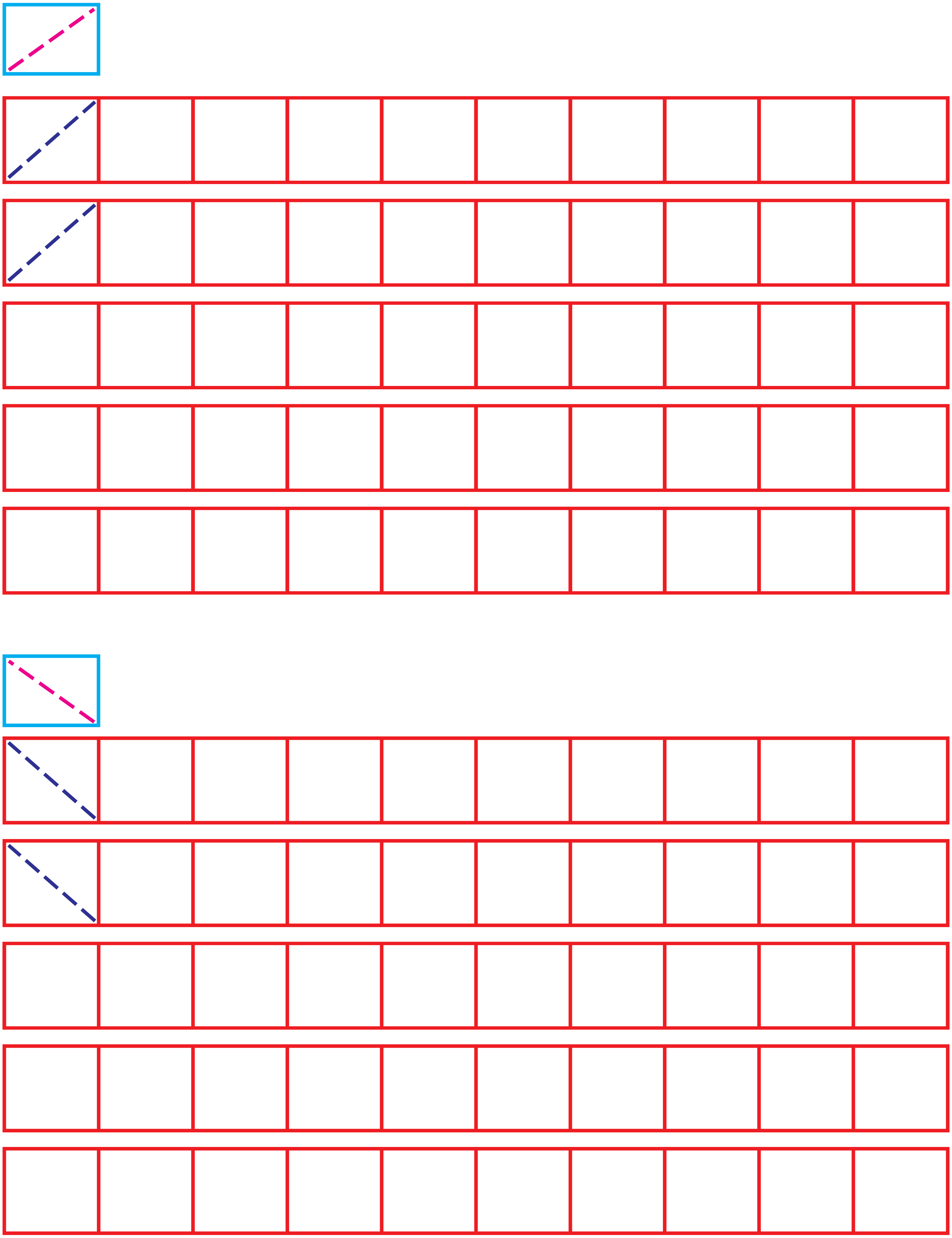

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૧

૨

ગ, મ, ન, જ મૂળાક્ષરમાં રંગ પૂરો.

ગ	ક	દ	સ
વ	મ	ર	છ
વ	ચ	ન	પ
મ	ન	ડ	જ
ગ	જ	મ	ન

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

એકમ-૧

૯

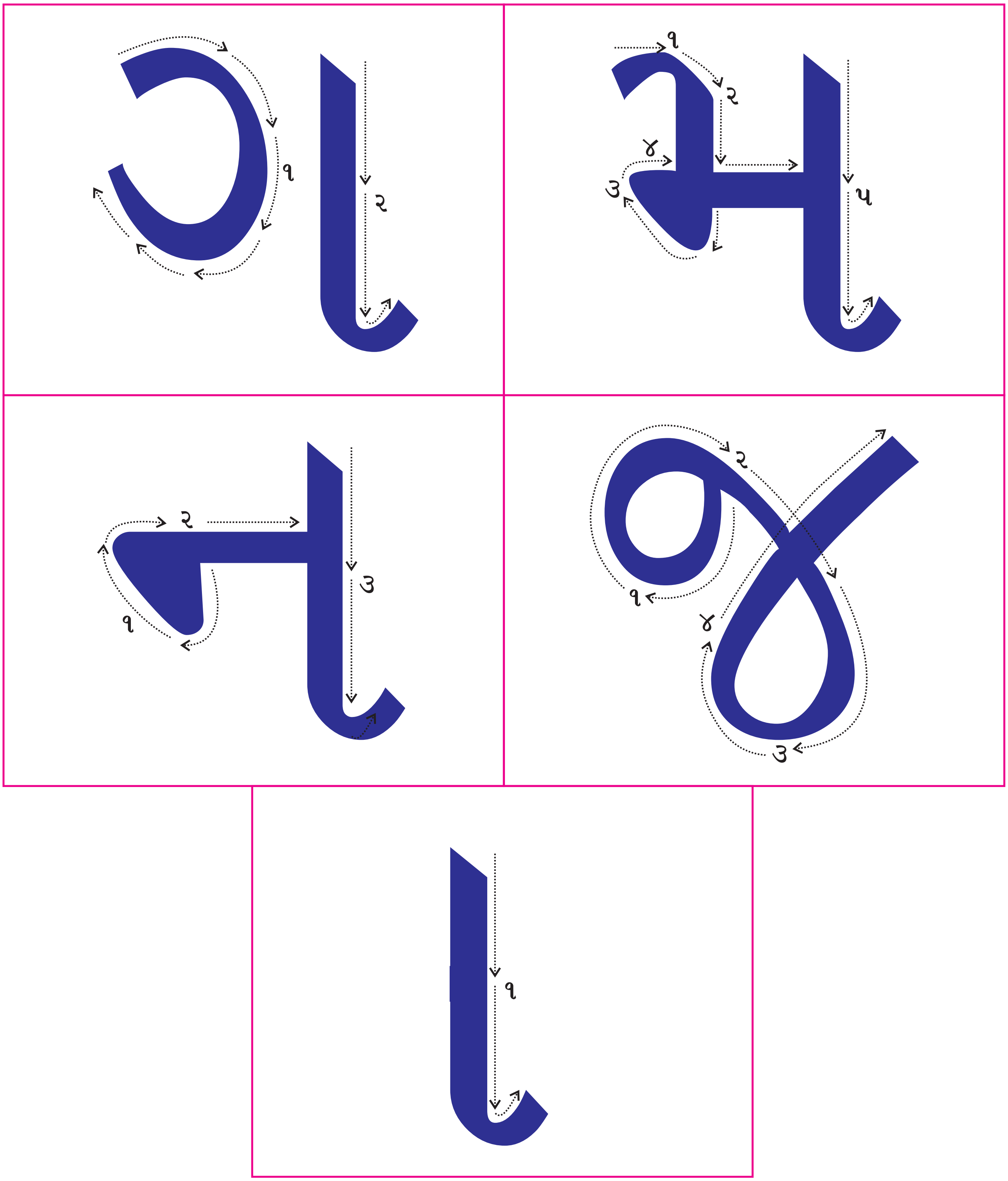

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

ગ

મ

ન

જ

મગ			ગમ			જમ		
જગ			નમ			મન		

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૧

૧૦

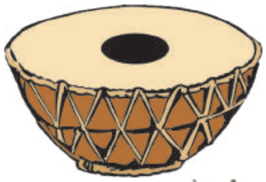

નગારું
ગાડું
ગણપતિ
જલેબી
નાક
મરચું
જાસૂદ
માળા

શિક્ષકની સહી…………………, તા………

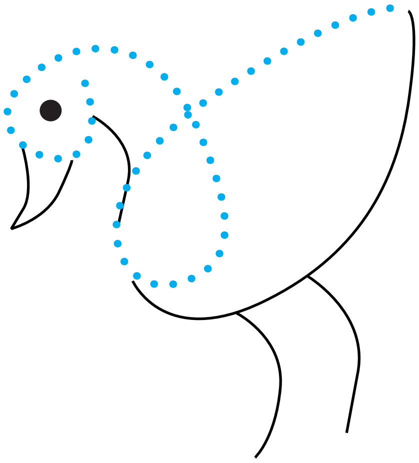

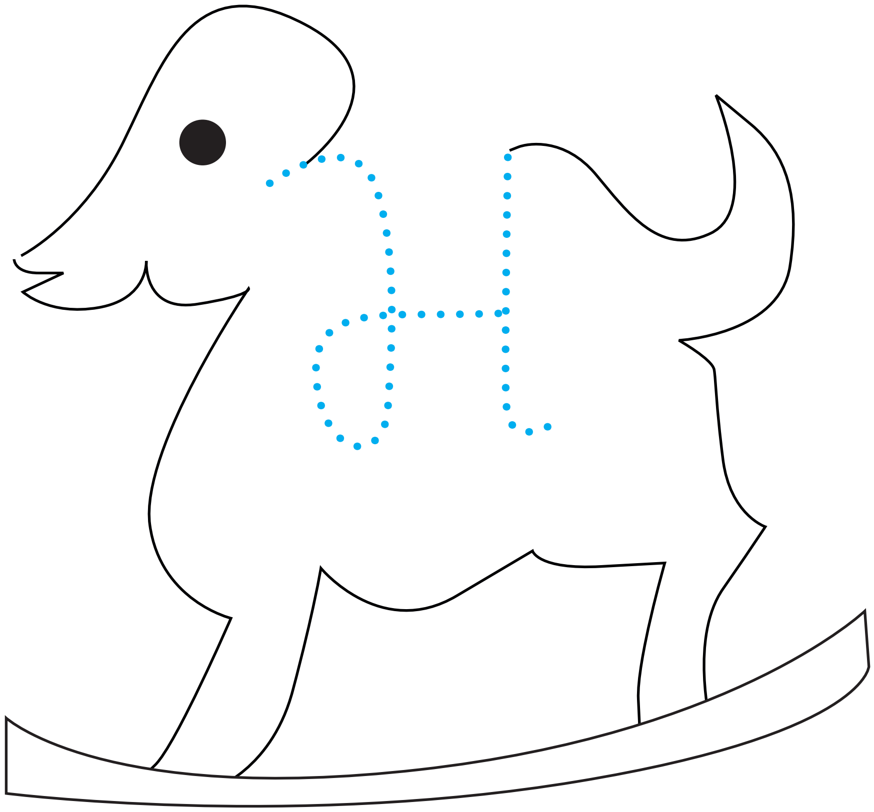

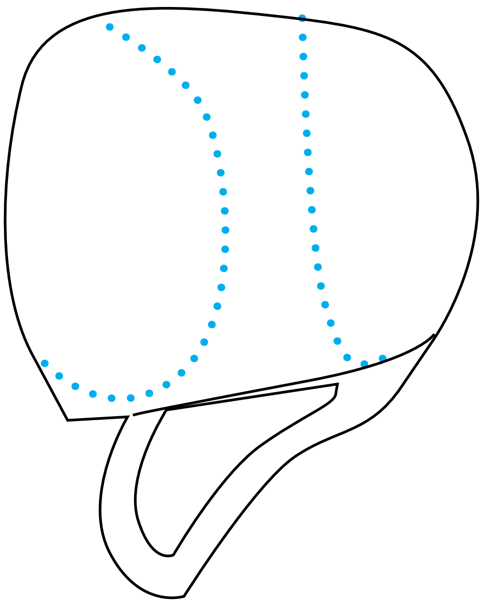

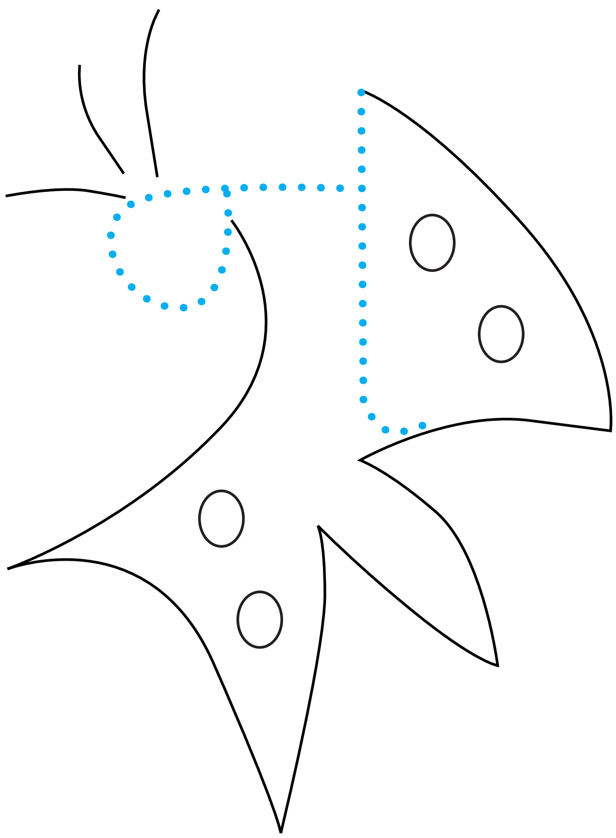

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

૧૧

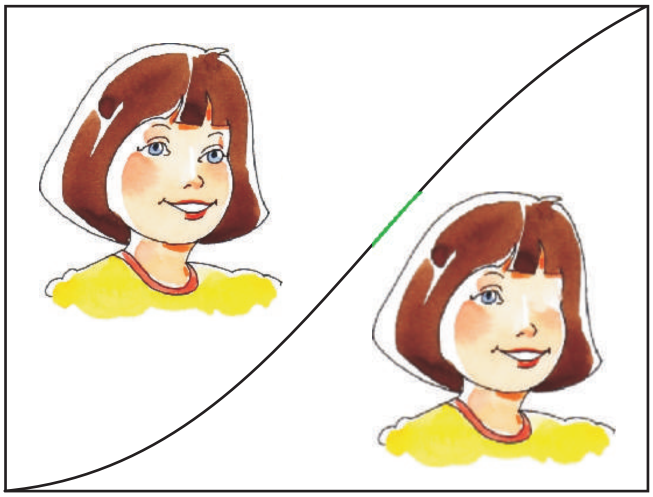

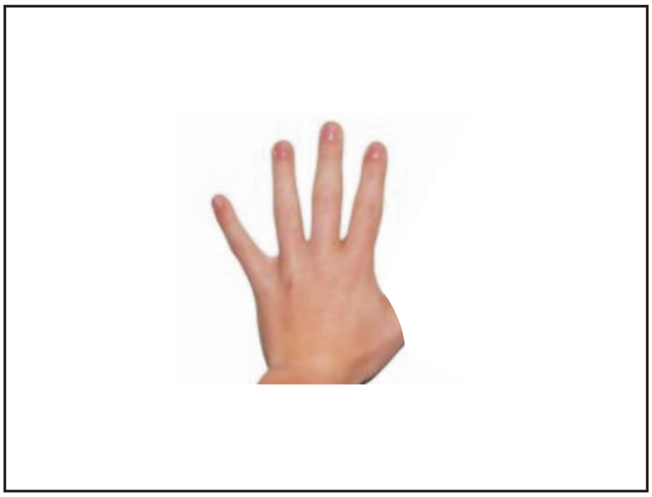

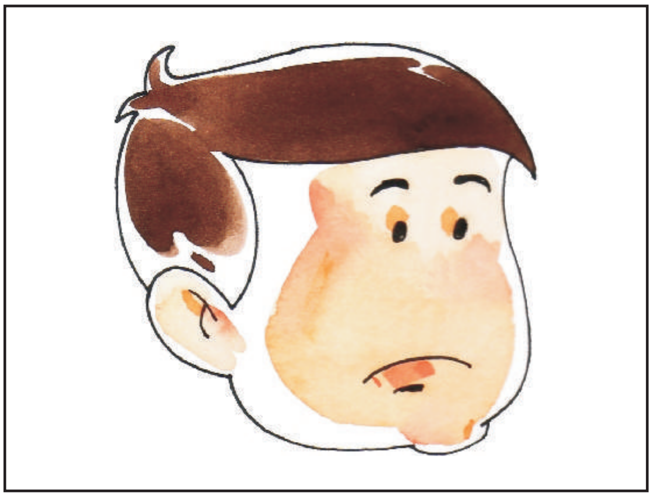

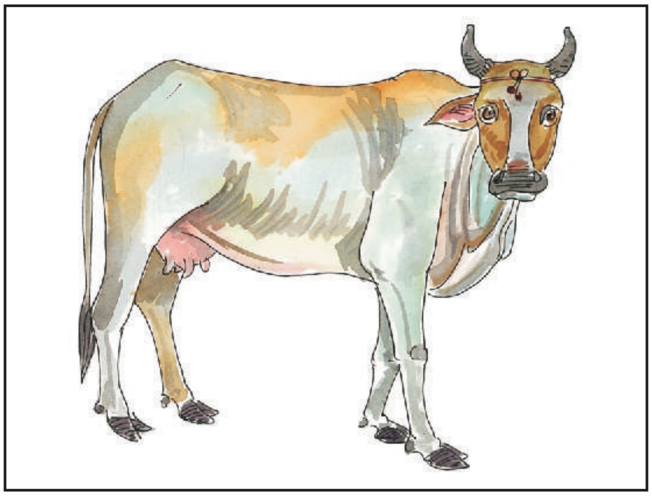

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

● મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

મ + જા = મજા	ના + ગ = નાગ	જા + ગ = જાગ	મા + મા = મામા
મા + ન = માન	ના + મ = નામ	જા + ન = જાન	ગા + મ = ગામ

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૧

૧૪

ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ	ગ
	ગ									
મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ
	મ									
ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન
	ન									
જ	જ	જ	જ	જ	જ	જ	જ	જ	જ	જ
	જ									

ગા	ગા	ગા	ગા	ગા	ગા	ગા				
મા	મા	મા	મા	મા	મા	મા				
ના	ના	ના	ના	ના	ના	ના				
જા	જા	જા	જા	જા	જા	જા				

ગામ			મામા			જાગ		
જાન			માન			નાગ		

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

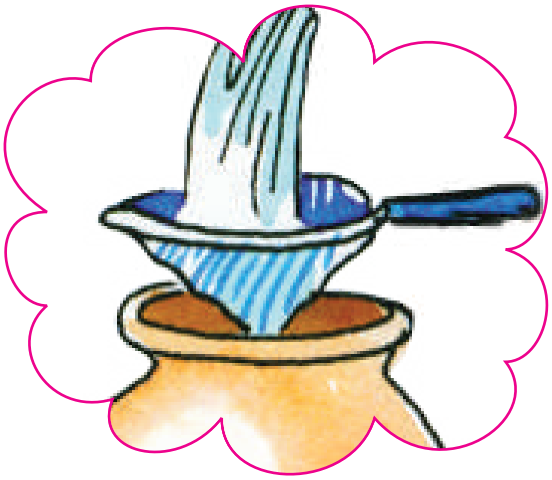

ગ

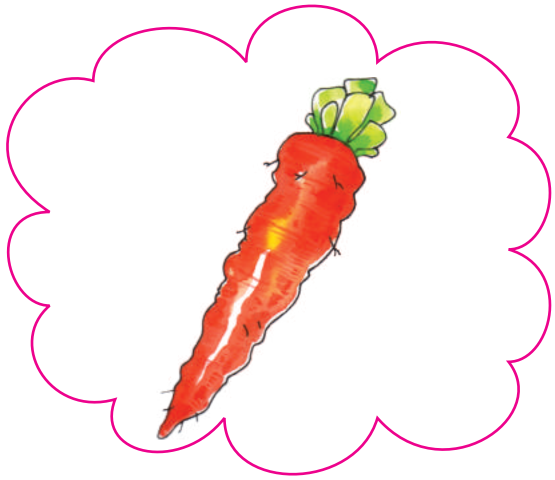

ગા

ગ	ગ									
મ	મ									
ન	ન									
જ	જ									
ગ	ગા									
મ	મા									
ન	ના									
જ	જા									

શિક્ષકની સહી…………………, તા………

એકમ-૧

૧૫

નમ =	ન	મ		નમન =	ન	મ	ન
મગ =				મગન =			
જગ =				જગન =			
જમ =				જમના =			

ગ : મગ, મગર, નગર, ગજ, જગ

મ : મગર, મરચું, જામફળ, જમરૂખ, મગ

ન : નગર, નજર, ગગન, નગારું, જતન

જ : જતન, નજર, જમરૂખ, જમના

નામ	ગામ	માન	મગજ	મગ
માન	નામ	મગજ	ગામ	મગ

સૂચન :

વાંચો:

નમ	નામ
મન	માન
જગ	જાગ
નાના	મામા
મજા	ગામ

વાંચોઃ

સમૂહકાર્ય - ૨

નમન	નમ
જમન	નમ
નયન	નમ

નમન	ગાજર	જમ
નયન	ગાજર	જમ
મગન	ગાજર	જમ

ગગન	જામનગર જા.
નયન	જામનગર જા.
મગન	જામનગર જા.

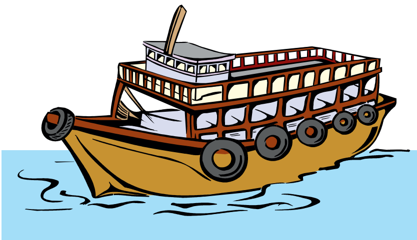

રમકડાં

રેલગાડી

દેડકો

સગડી

વહાણ

દડો

વેલણ

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

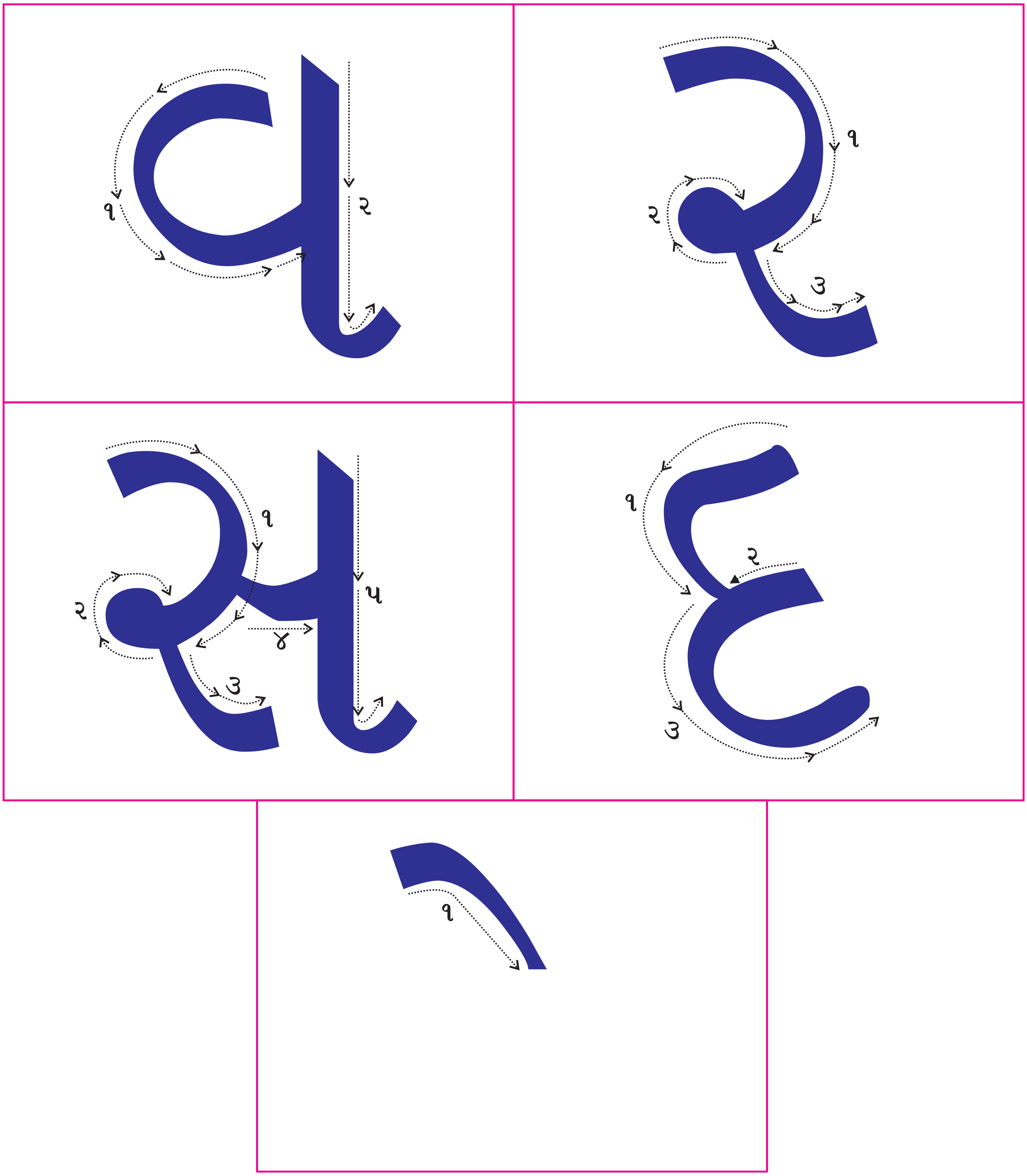

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૯

વ	વ	વ	વ	વ	વ	વ	વ	વ	વ	વ
	વ									

ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર
	ર									

સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ
	સ									

દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ	દ
	દ									

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

દ

વે	વે	વે	વે	વે	વે	વે				
રે	રે	રે	રે	રે	રે	રે				
સે	સે	સે	સે	સે	સે	સે				
દે	દે	દે	દે	દે	દે	દે				

વાર	વાર				
ગામ	ગામ				
ગમે	ગમે				
જાગે	જાગે				
રેસા	રેસા				
વેદ	વેદ				

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

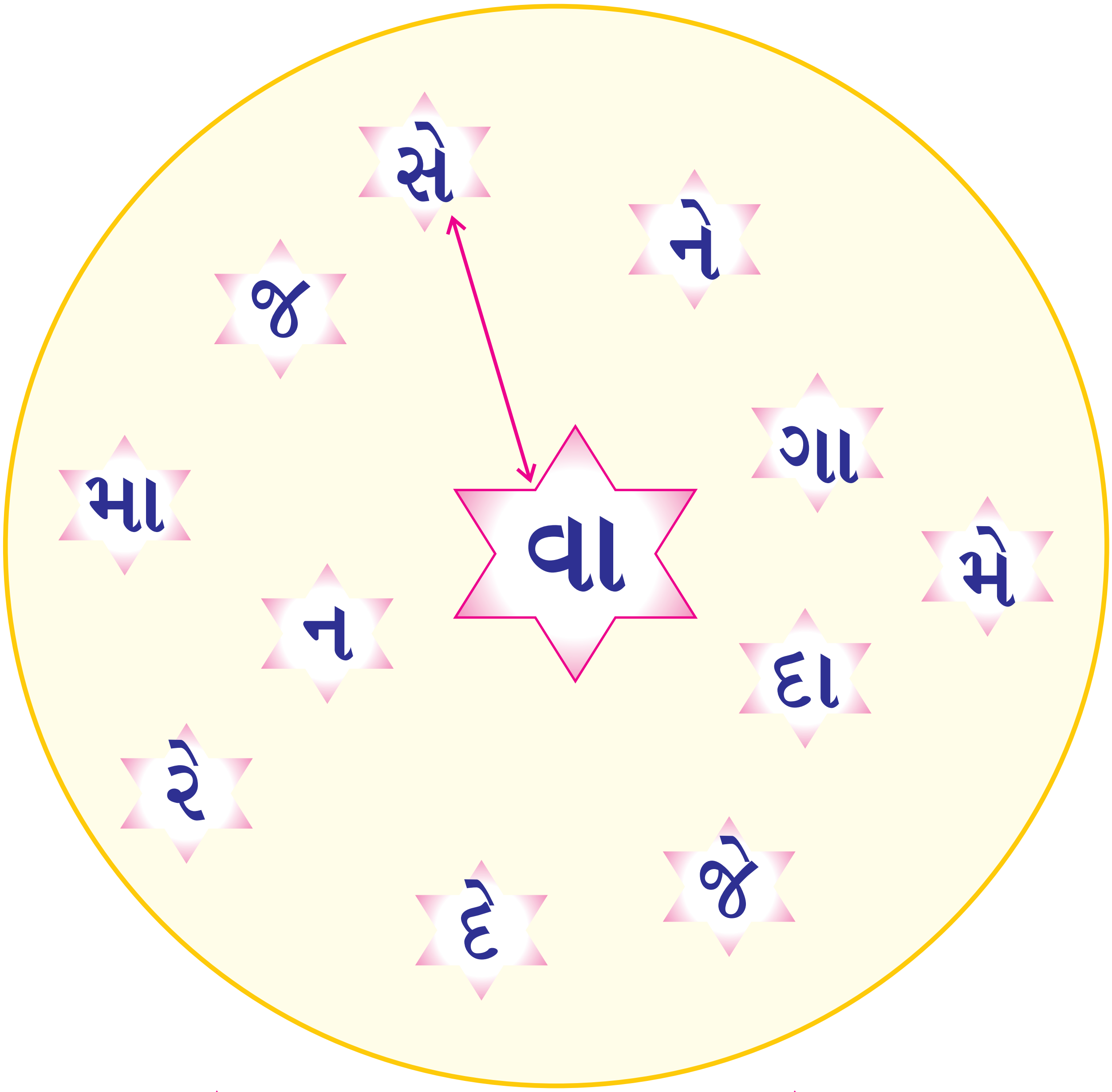

સે વા = **સેવા**   મે વા = **મેવા**

સેવા

શિક્ષકની સહી…………………, તા………

૧૧

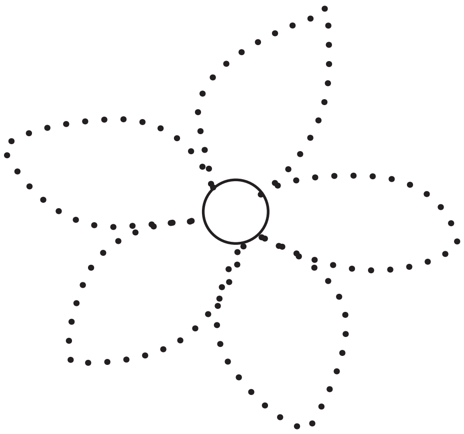

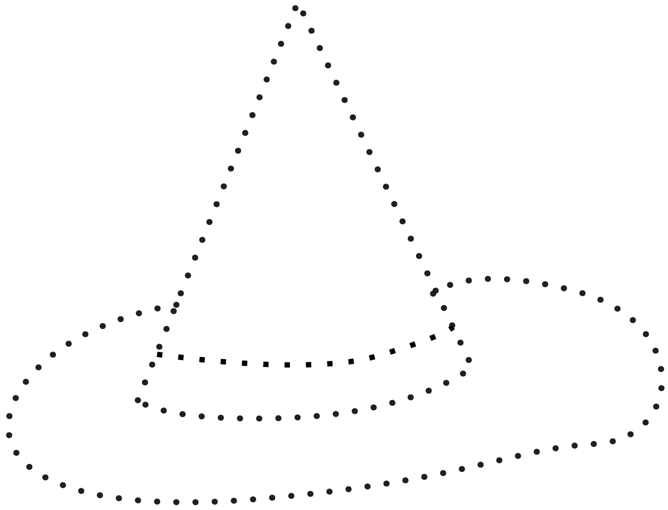

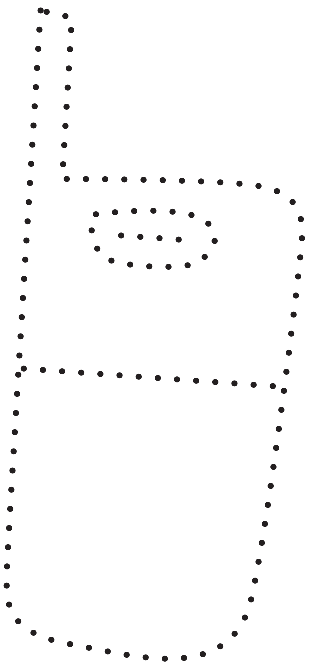

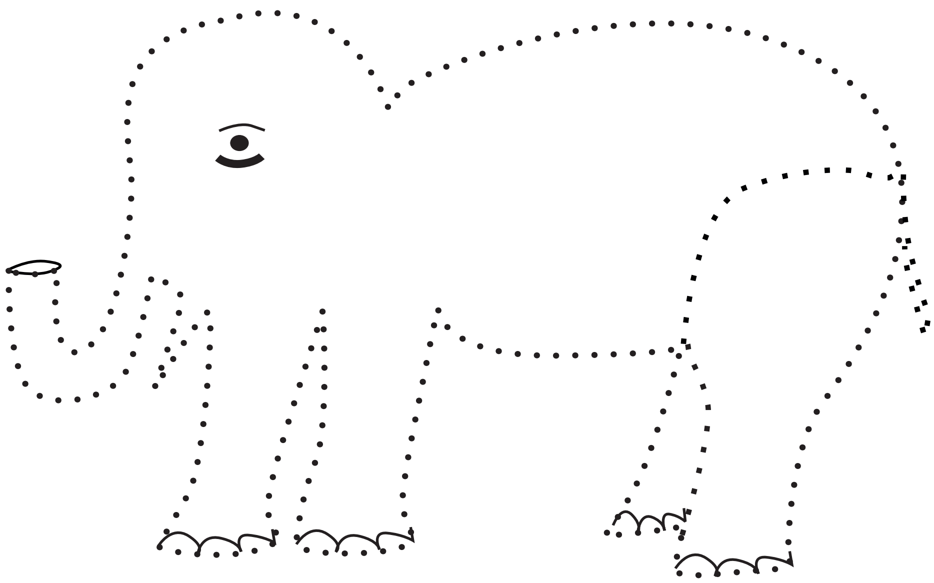

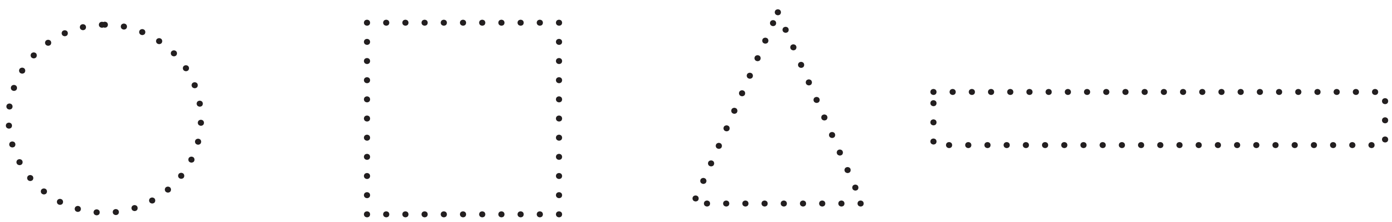

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૨

૧૨

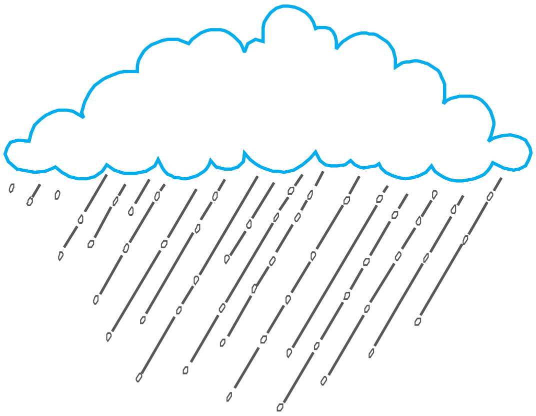

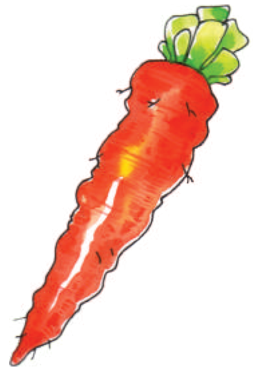

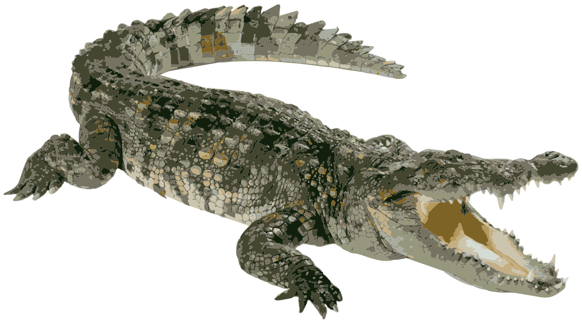

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

એકમ-૨

● મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

રા + સ = રાસ

સા + દ = સાદ

જા + ગે = જાગે

ગ + મે = ગમે

સે + વ = સેવ

વા + ર = વાર

ગા + જે = ગાજે

વ + ર + સે = વરસે

સ	સે	સ	સે	સ	સા	સ	સા
વ							
દ							
ર							
ગ							
મ							

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧૩

વાર								
સાદ								
દાવ								
માન								
સેવ								
દેવ								
ગેસ								
મેના								
નાવ								
દવા								
વાદ								

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

એકમ-૨

૧૪

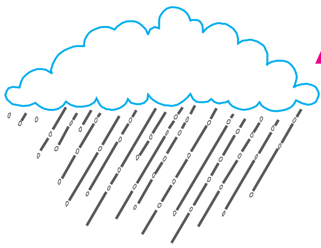

વરસાદ વરસે

દાદા ગમે

મગન જમે

રમા રમે

ન	ના	ને	વ		
મ			ર		
ગ			સ		
જ			દ		

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

૧૪

દ : દવા, દમ, મદન, સાદર

ર : રસમ, રસદાર, રસ, દર

સ : સરસ, સરદાર, દાસ, સદા

વ : વહાણ, વરસાદ, વનરાજ, વગદાર

દવા	મદાર	રસમ	સેવા	વેદ
મદાર	રસમ	દવા	વેદ	સેવા

સે
રે
દે
મે

વા

સેવા

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

૧૪

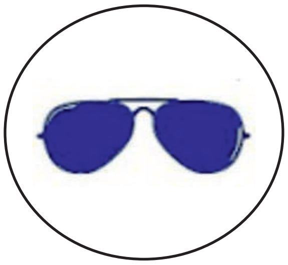

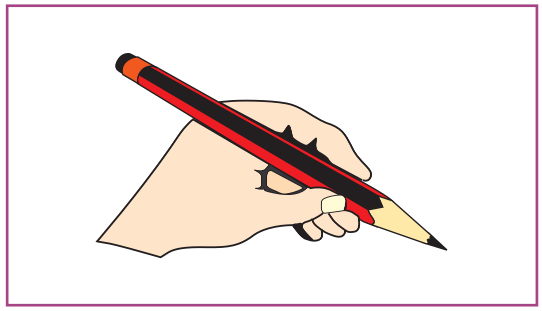

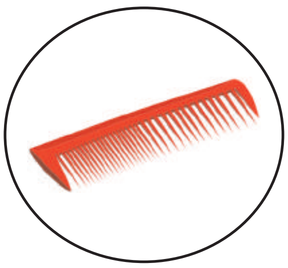

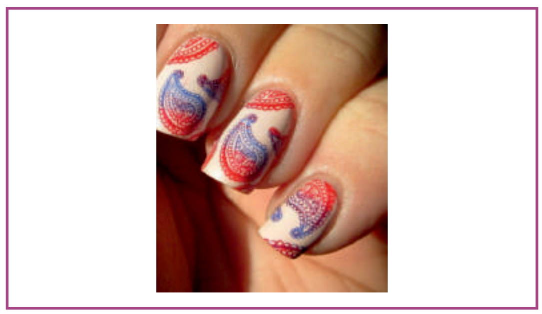

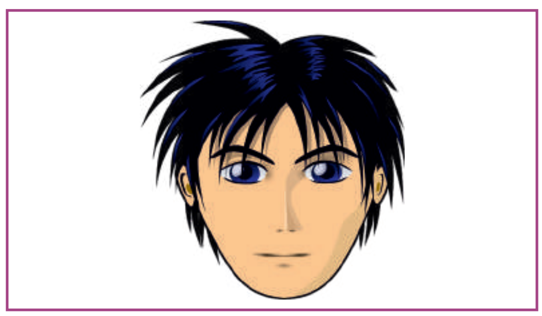

સૂચન :

વાંચો:

સમૂહકાર્ય - ૨

દર	ગરમ
રમ	મગર
રામ	ગાજર
વેદ	વાનર
દાદા	મેદાન

વાંચોઃ

દેવ જમે છે.

ગાજર મજાનાં છે.

વેદ સરસ રમે છે.

રસ સરસ છે.

દાદા સવારે જાગે છે.

વાંચોઃ

વરસાદ વરસે સર સર સર

સાવન ગાજે ગર ગર ગર

વાજા વાગે જન જન જન

સાવજ ગરજે ગરજે જર જર જર

એકમ-3

૭

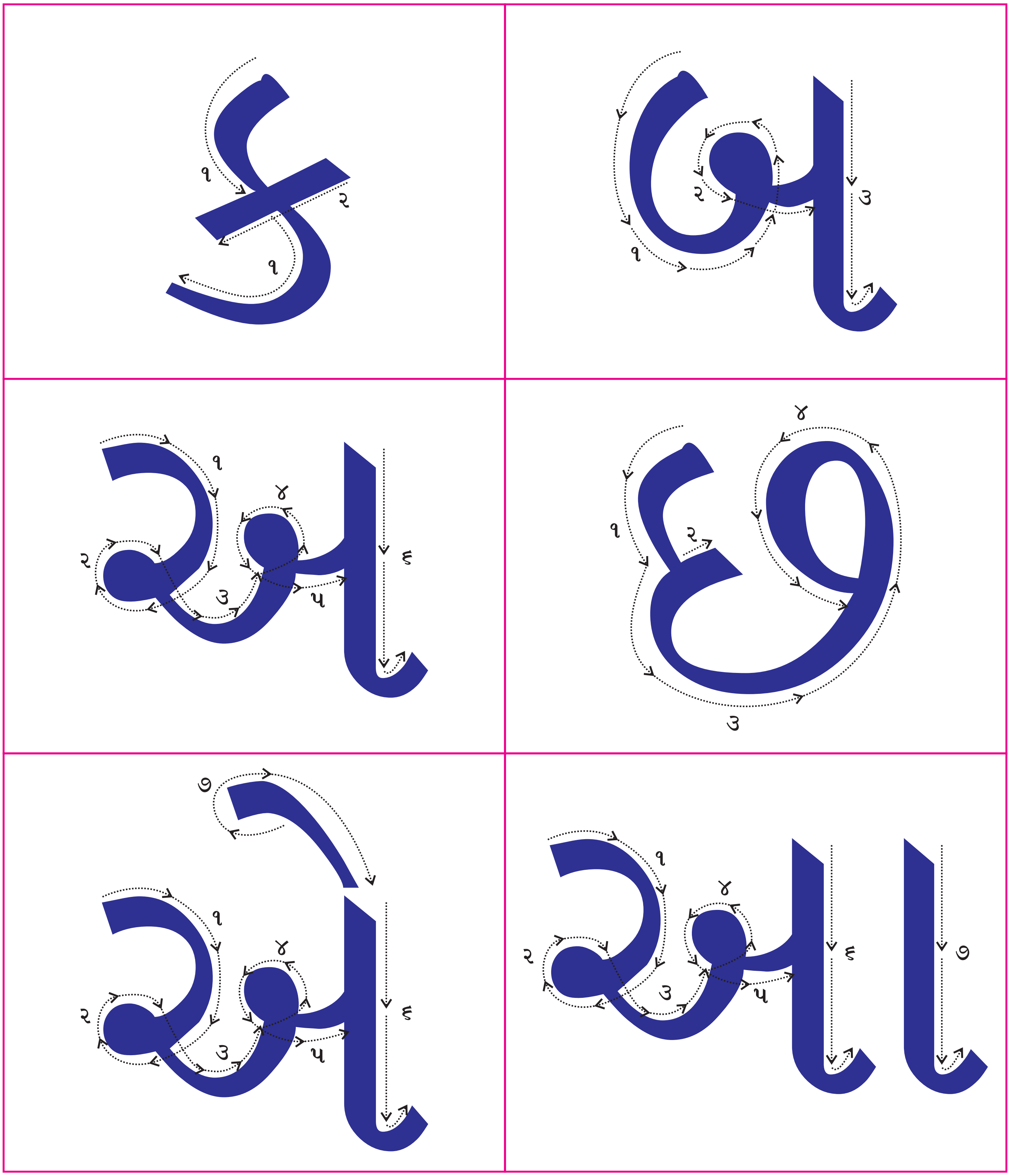

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

ક

બ

અ

છ

એ

આ

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

૭

કામ	કામ			
આગ	આગ			
એક	એક			
બેન	બેન			
કાબર	કાબર			
આકાર	આકાર			
કેદાર	કેદાર			
વાર	વાર			
અવાજ	અવાજ			
છાબ	છાબ			

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

એકમ-૩

૮

મગર

જગ

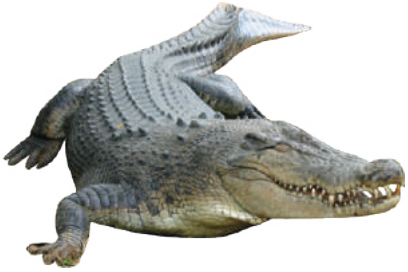

બસ

સાબર

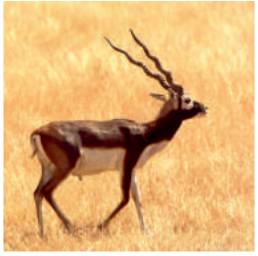

બદામ

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૮

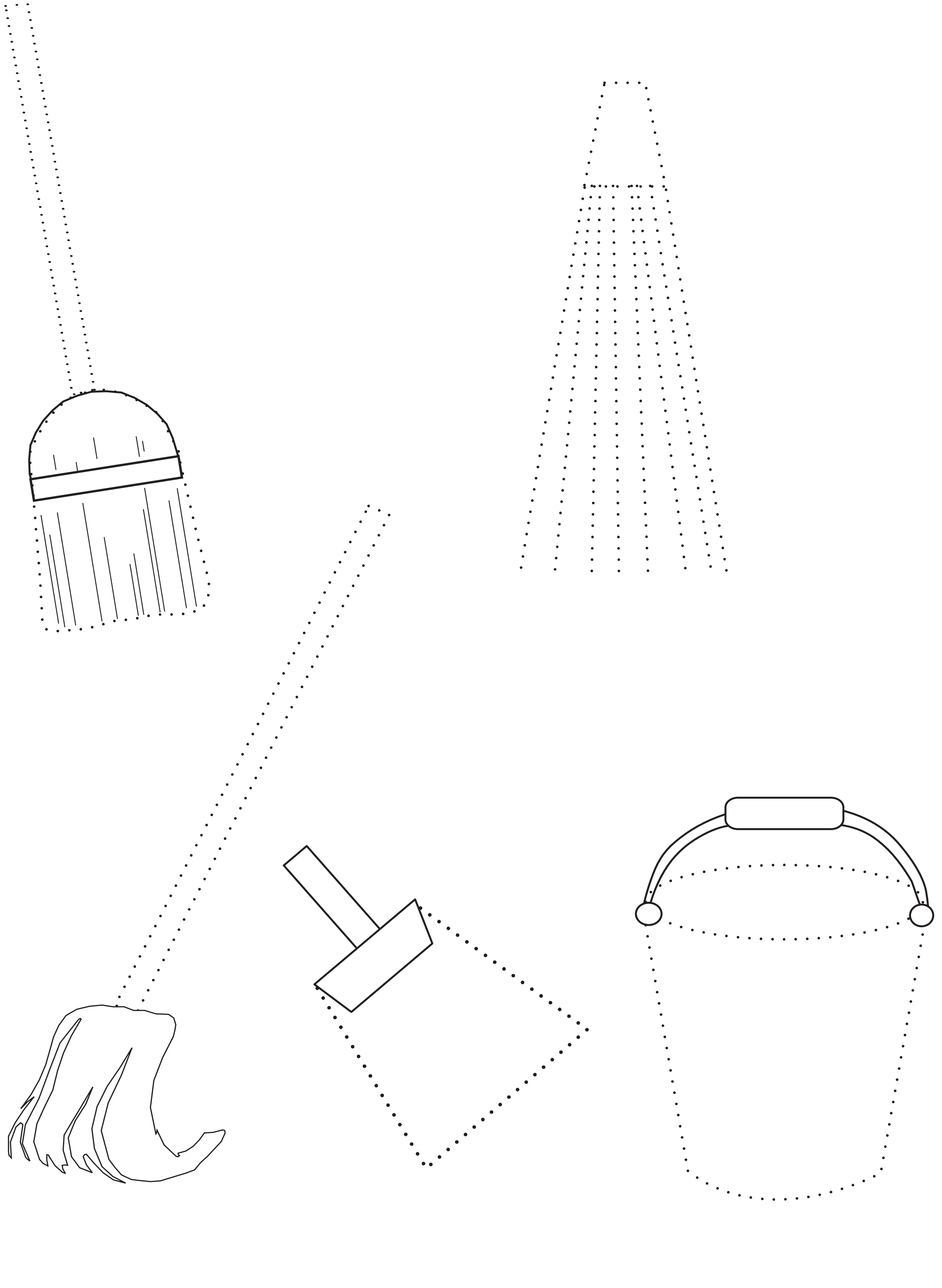

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

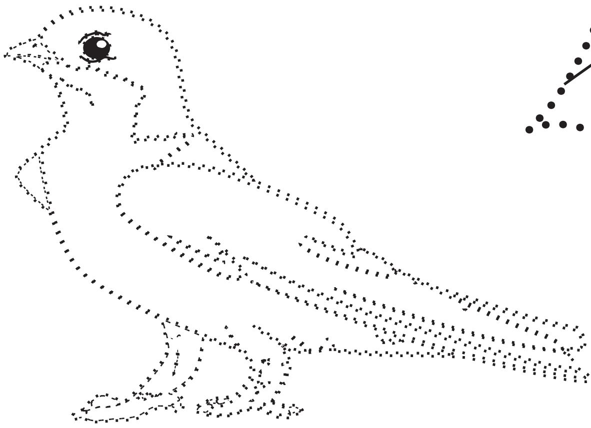

કાબર

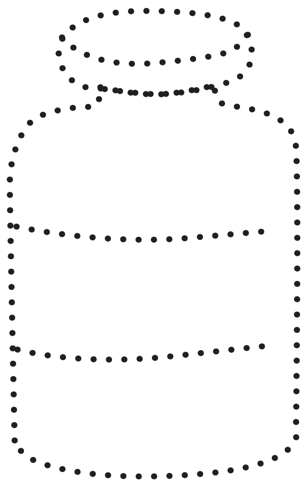

છત્રી

બરણી

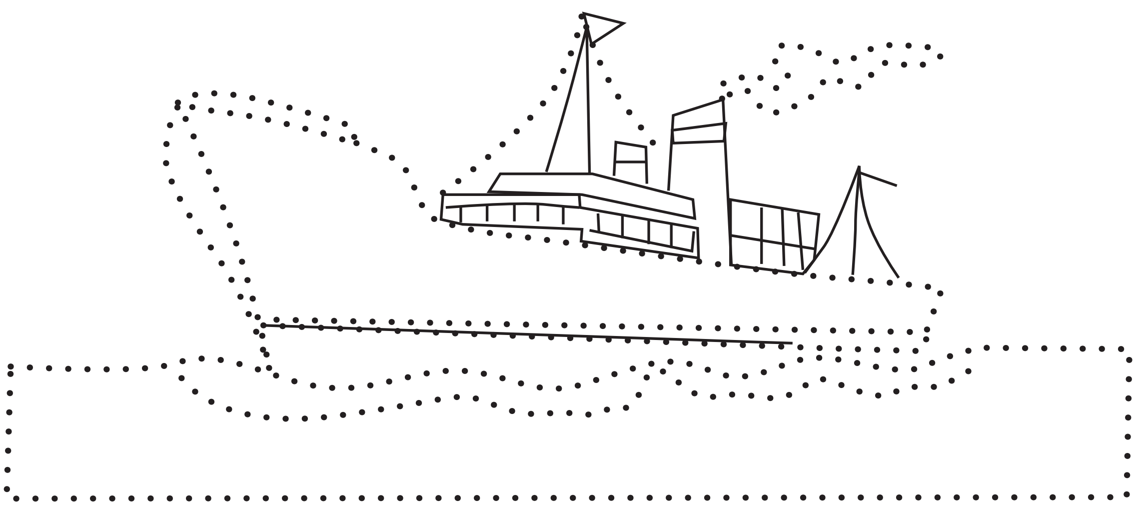

આગબોટ

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

૯

ના	ક	સા	બ	ર	ગ	વે
ગ	ર	મ	ન	ન	જે	દ
ક	સ	દ	વા	મા	બે	જ
બે	દ	ર	અ	ન	મ	ન
સ	બ	વા	ગે	છ	ક	વ
દ	ન	જા	ર	સ	એ	ર
વ	બ	ગ	જ	જા	ક	છ

નારદ　　સાબર　　ગરમ　　એક　　દવા

માન　　નમન　　જાગ　　વેદ　　નવા

શિક્ષકની સહી………………, તા.………

એકમ-3

૧૧

૧

૧૨

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-3

૧૧

◉ મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

કા + મ	આ + ગ	બે + ન	વા + ર
કામ	આગ	બેન	વાર

કા + બ + ર	કે + ર + મ	આ + કા + ર
કાબર	કેરમ	આકાર

◉ ચિત્રો ઓળખી વાક્ય સાથે જોડો.

મને કેરમ ગમે.

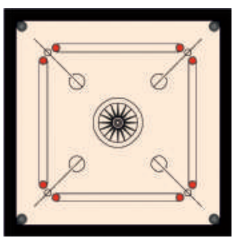

આ અજગર છે.

બસ આવે છે.

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

એકમ-3

૧૨

		ળ

		ના	

કા		

૧

	ક

ક	કા	ક	કે	ક	કા	ક	કે
મ							
ન							
સ							
દ							
બ							
અ							

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

१२

એક				
બેન				
મેદાન				
વેરાન				
જમના				
નારદ				
રમા				
દેવમ				
મજા				
છેદ				

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

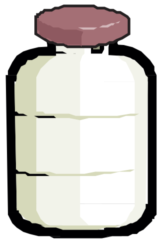

એલચી

આગબોટ

છત્રી

કમળ

બરણી

અનનાસ

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧ બેસ દવા મને ગાય વાસ દાદા કેમ

૨

વરસાદ	રાસ	બેન
અવાજ	વેર	કાકા
રાજા	આવે	બેસે
સામે	વાજાં	મગજ

૩ ક : કલમ, કનક, ચમક

બ : બજાર, અજબ, અકબર

અ : અચલા, અછત, અનાજ

છ : અછબડા, છત, અછત

આ : આકાર, આપણે, આવજે

એ : એરણ, એકતા, એકનાથ

૪

એરણ	આગબોટ	છત્રી	કમળ	બરણી	અનનાસ
છત્રી	એરણ	કમળ	આગબોટ	અનનાસ	બરણી

સૂચન :

એક	કાન
નાક	બેન
છગન	અજબ
કાબર	સાબર
અવાજ	નમાજ
ગાજર	અજગર

અમર

અમન સવારે જાગે છે.
અમન જમવાનું જમે છે.
અમન મેદાનમાં રમે છે.
અમન દાદાની સેવા કરે છે.

વાંચોઃ

સમૂહકાર્ય - ૨

ગામ

એક ગામ છે.

ગામમાં બસ આવે છે.

છગન બસમાં બેસે છે.

અમર બસમાં બેસે છે.

બસ સર સર જાય છે.

સરકસ

આ સરકસ છે.

આ અજબ-ગજબ સરકસ છે.

દાદા સરકસમાં કામ કરે છે.

કાકા સરકસમાં જોકર છે.

અમને સરકસમાં મજા પડે છે.

એકમ-૪

૭

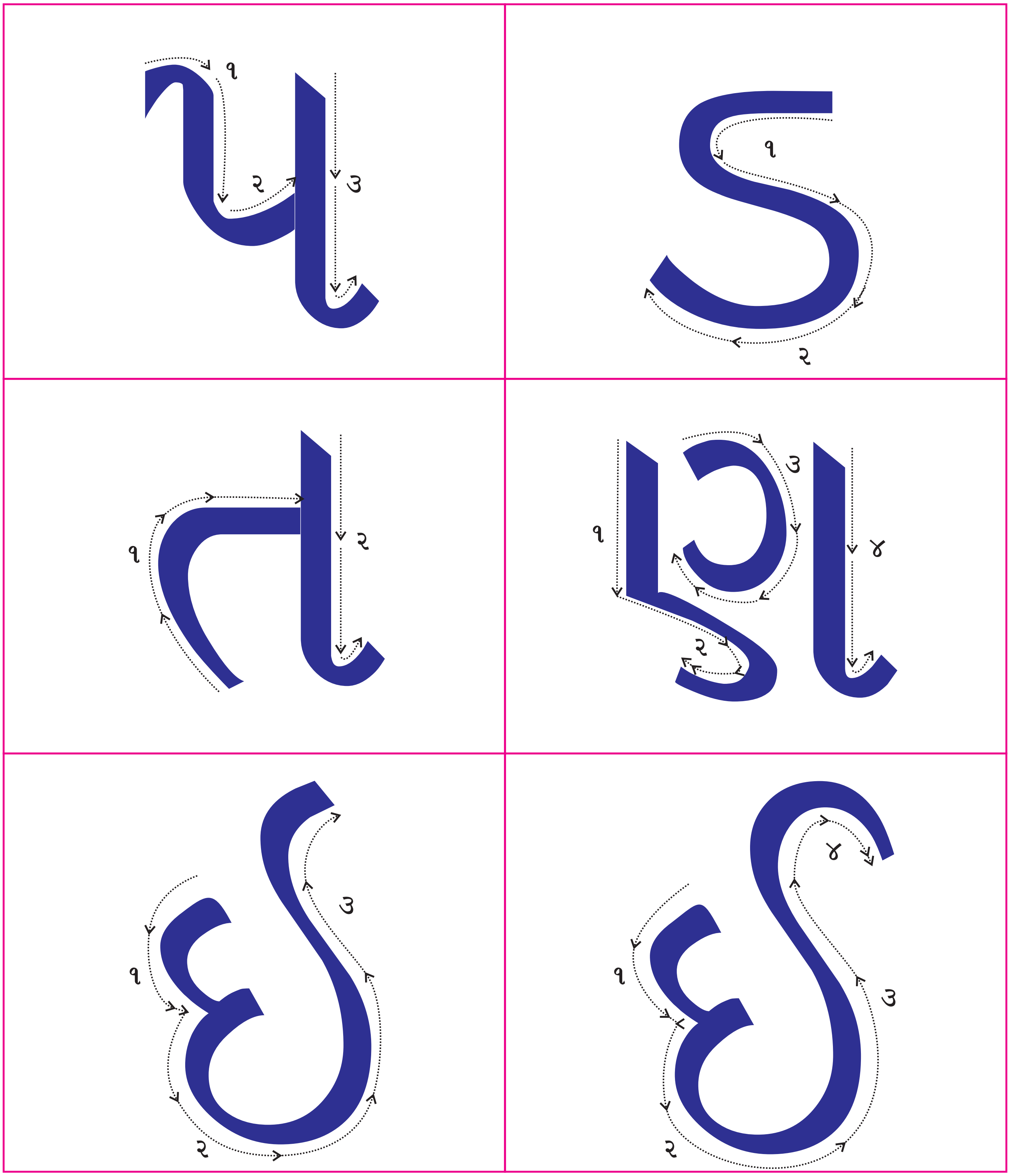

૭

પ	પ
ડ	ડ
ત	ત
ણ	ણ
ઇ	ઇ
ઈ	ઈ

શિક્ષકની સહી………………., તા………

૭

પાડી				
પીપ				
તીડ				
ઈનામ				
ઈસ				
તવી				
બાણ				
તિરાડ				
નિસરણી				

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૪

૯

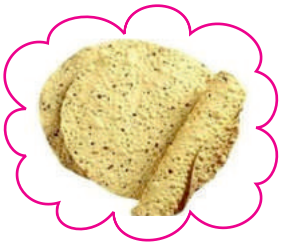

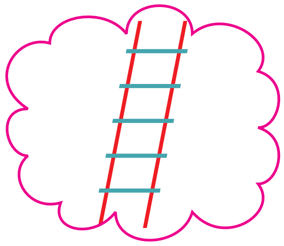

- પા
- ક
- પ
- ણ
- ડ
- રી
- લી

- ને
- કે
- નિ
- પી
- સ
- સે
- ર
- રા
- ણી
- ણ

- પ
- ડ
- ત
- ણ
- ગ
- સ

- પિ
- આ
- ડિ
- ગ
- ગા
- ર
- કા
- ડી

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

૯

દા	ડ	મ		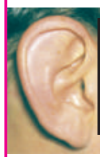		
	ત	ર		ન		
	ક	રી				રી
				વ	ડી	
ક			ત	ક		
		ક	ડી			ડી

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

૯

પાણી				
વાણી				
દાણા				
મારા				
નેતા				
મેના				
બકરી				
પાપડ				
આડી				
રેતી				
વીણા				
ગરીબ				

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૪

૧૦

◉ ચિત્રો ઓળખી વાક્ય સાથે જોડો.

બા પાપડ આપે.

સગડી ગરમ છે.

આગગાડી આવે છે.

◉ મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

પા + કી = પાકી

વા + ણી = વાણી

રા + ણી = રાણી

સા + ડી = સાડી

વા + ત = વાત

કિ + સા + ન = કિસાન

ના + વ + ડી = નાવડી

બા + જ + રી = બાજરી

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧

પરાગ	પાપડી	બાણ	આગગાડી	ઈનામ	ઈજનેર
બાણ	પરાગ	પાપડી	ઈજનેર	આગગાડી	ઈનામ

૨

ા, ે, િ, ી

પ –	પા	પે	પિ	પી
ડ –				
ત –				
ણ –				

વ –				
ન –				
જ –				
સ –				

૩

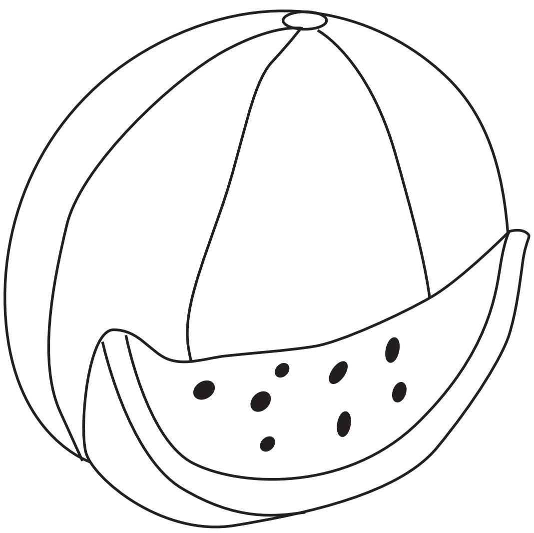

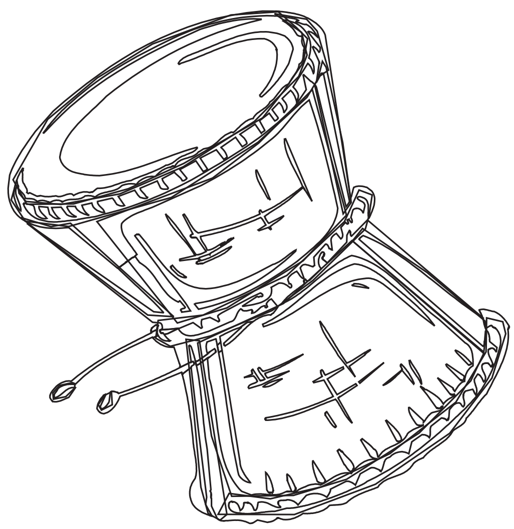

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

૧૦

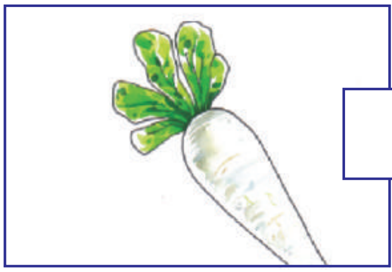
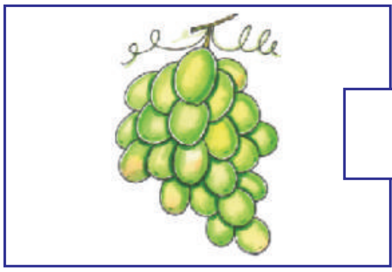

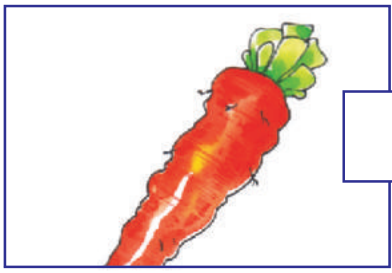

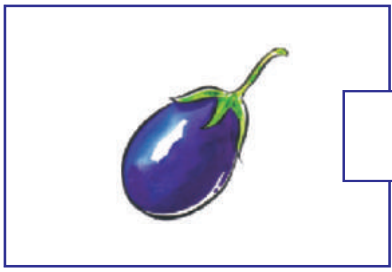

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૪

૧૧

બકરી

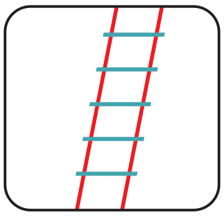 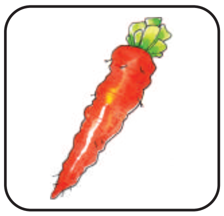

કા ___ ર   નિ___ર___   ગા___ર   વર___દ   સગ___

નીર,   કિનારી,   ગીતા,   છીણી,   અનાડી

ના → મ
ના → રી
ના → સે
ના → ક

નામ

સૂચન :

બાળક બોલે

અકલમ ચકલમ ચમ ચમ
બાળક બોલે બમ બમ
ચકલમ પકલમ પમ પમ
બાળક બોલે બમ બમ
મકલમ ટકલમ ટમ ટમ
બાળક બોલે બમ બમ

કીડી અને કાબર

વરસાદ વરસે છે. પાણીમાં એક કીડી તણાઈ. કાબરે કીડીને જોઈ. કાબર કીડીને એક પાન આપે છે. કાબર કીડીને બચાવે છે.

અજબ ગજબ

જગત કેવું અજબ-ગજબ
કાન મારા અજબ-ગજબ
અવાજ સાંભળે અજબ-ગજબ
પગ મારા અજબ ગજબ
ચાલે એ તો છમ છમ છમ
હાથ મારા ગજબ-ગજબ
અવાજ કરે સમ સમ

વરસ વરસ વરસાદ વરસ

સિમરન નામની બકરી. તે વડનગર આવે છે. તે વડ નીચે જમવા બેસે છે. સિમરનને મજા પડે છે. એકાએક અવાજ આવે છે. સિમરન આમતેમ નજર કરે છે. બાપરે ! બાપ ! વડ પર સાપ !

૮

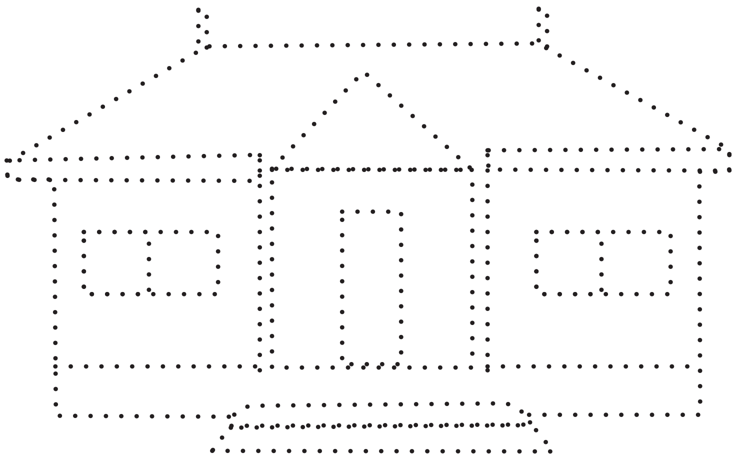

મકાન

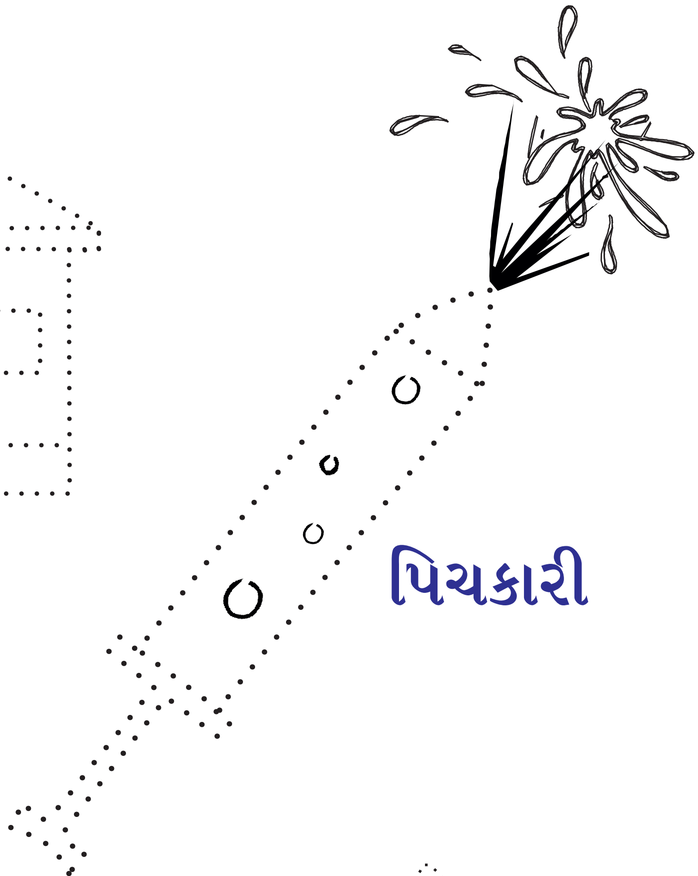

પિચકારી

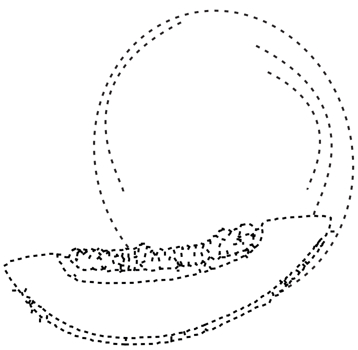

સાકરટેટી

ચકલી

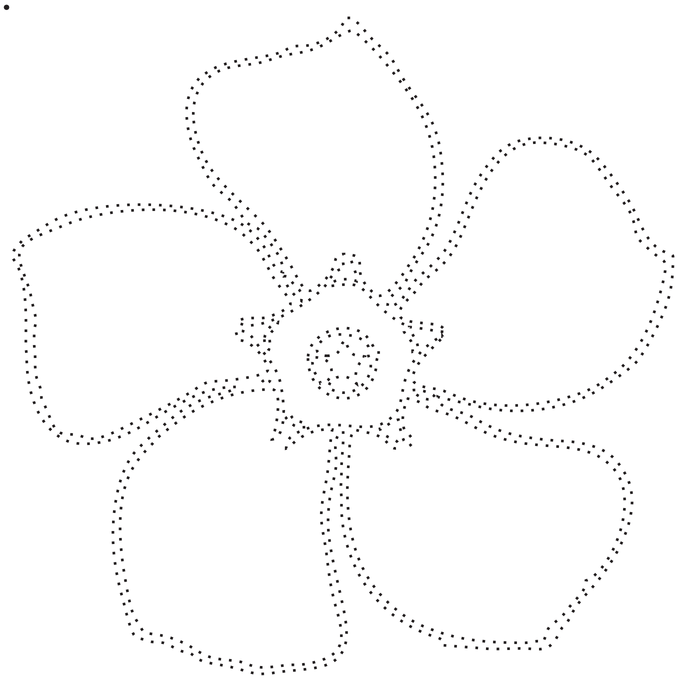

બારમાસી

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

૮

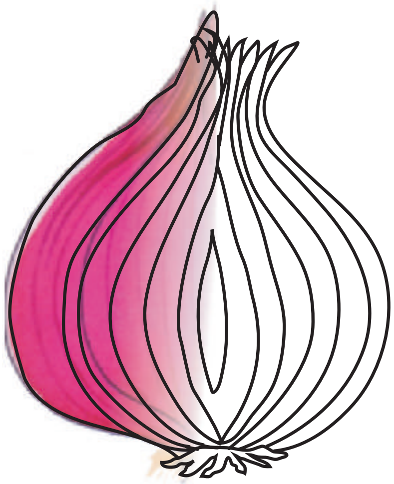

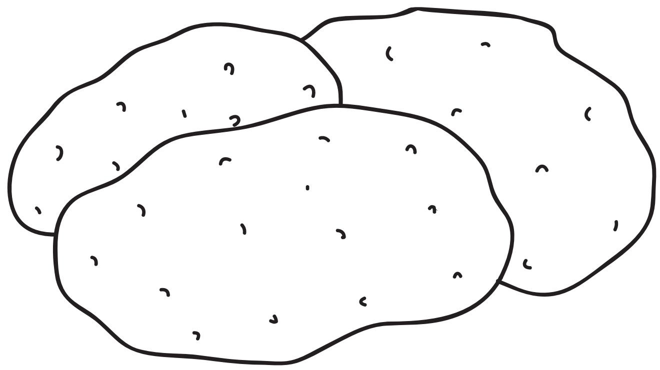

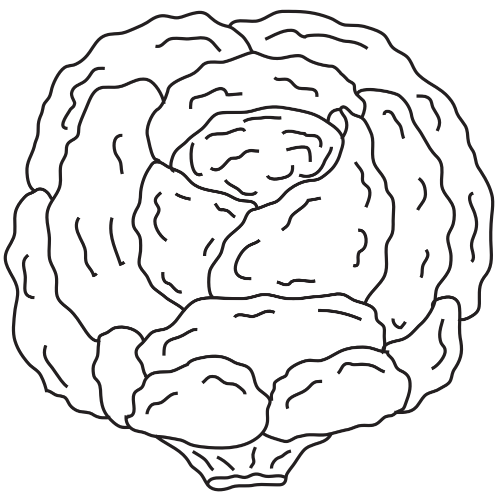

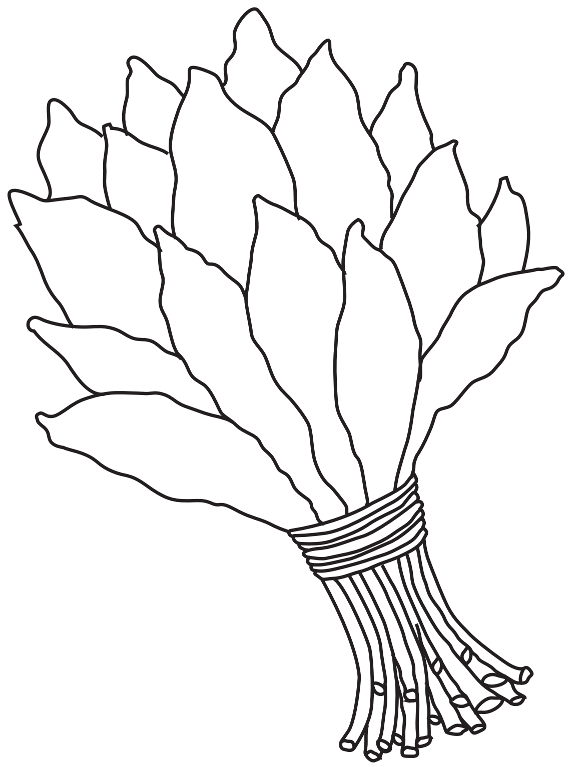

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

ઐરાવત

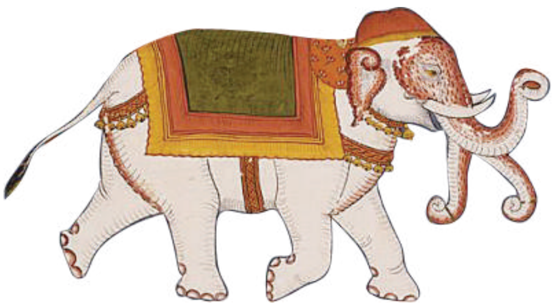

સૈનિક

વૈદ

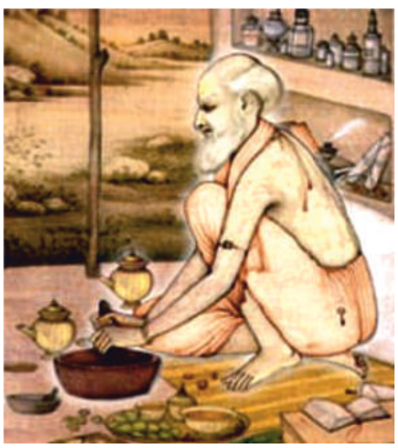

પૈસા

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

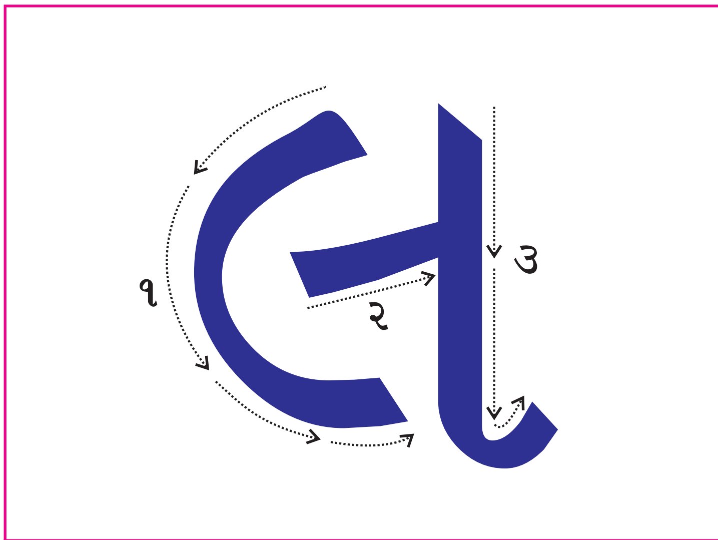

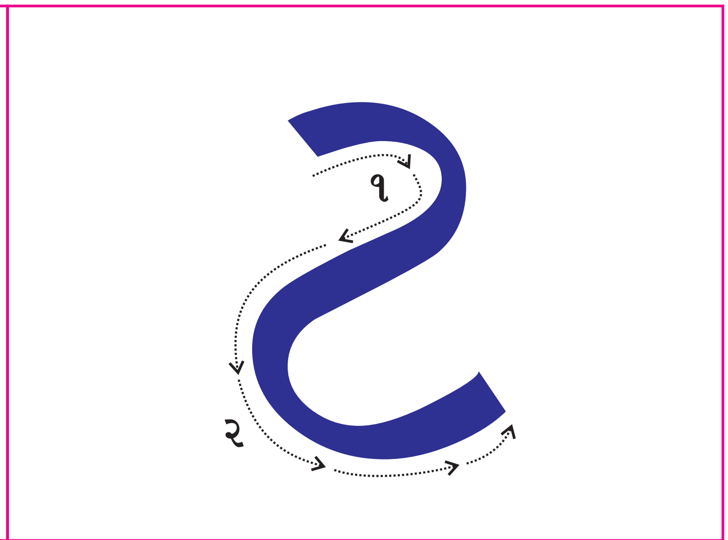

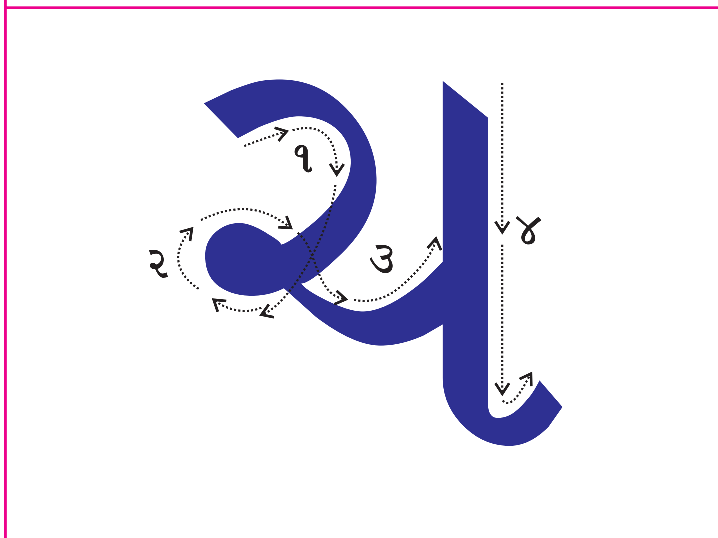

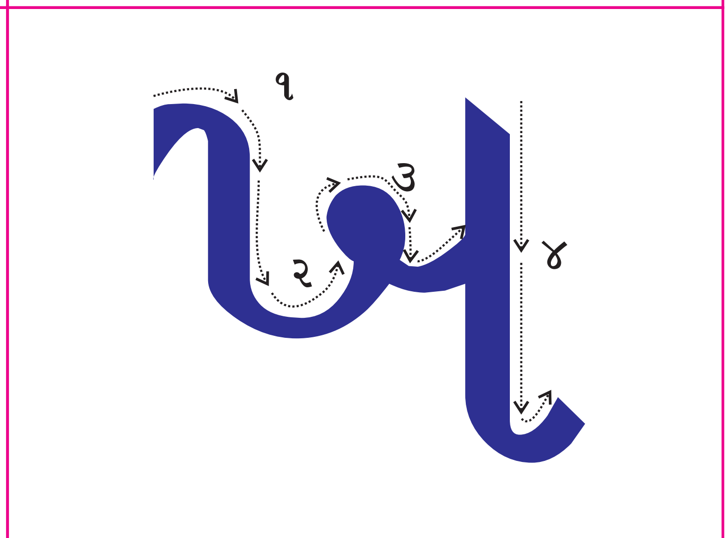

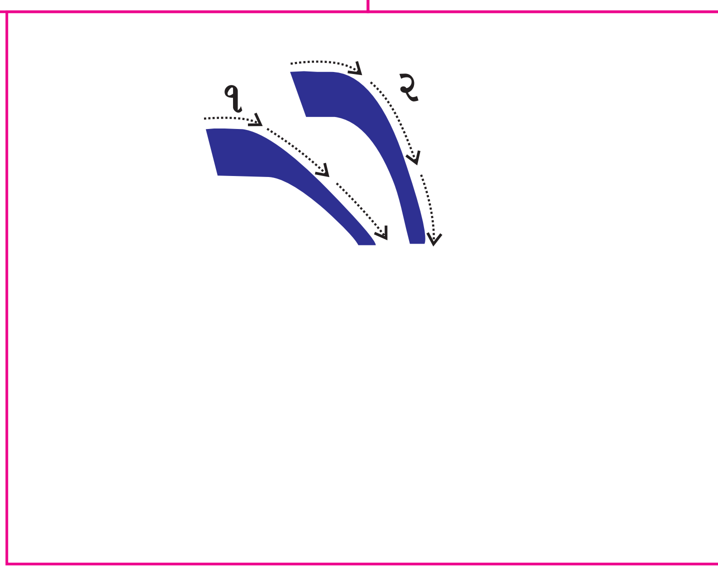

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧૦

લ	લ	લ	લ	લ	લ	લ	લ	લ	લ	લ
	લ									

ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ	ટ
	ટ									

ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ	ચ
	ચ									

ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ
	ખ									

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

१०

લપસણી			
ટપાલી			
ચૈતર			
બાજરી			
ઐરાવત			
નૈતિક			
કૈલાસ			
બિલાડી			
ખેતર			
બીકણ			
રેખા			
વટાણા			

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

એકમ-૫

૧૨

◉ મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

ટ	પા	લી

ટપાલી

ટે	બ	લ

ટેબલ

નૈ	તિ	ક

નૈતિક

ચૈ	ત	ર

ચૈતર

◉ વાક્યોને યોગ્ય ચિત્ર સાથે જોડો.

આ ચકલી છે.

મને અનનાસ ગમે.

દેવ રમત રમે છે.

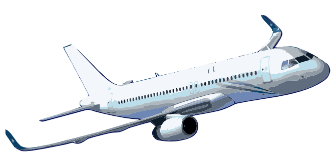

સૈનિક આવે છે.

વિમાન ગાજે છે.

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

એકમ-૫

૧૨

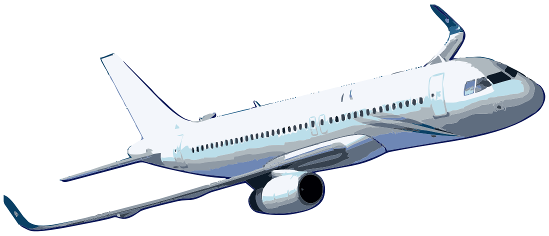

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

૧૩

ટે બ લ			

ટે	ટ	ચ	ખે
ચ	ચ	ખ	ચ
બ	પા	ક	ટા
ખ	ખ	લ	લા
લ	લી	લી	ડી
મ	મ	ખ	ચ

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

૧૩

લાકડી			
માનસી			
ચટણી			
ખાટલી			
વૈદિક			
જૈવિક			
રેખા			
ખીચડી			
બીટ			
લાઈન			
ટેકરી			

શિક્ષકની સહી.................., તા.........

વૈદ

ઐરાવત

સૈનિક

પૈસા

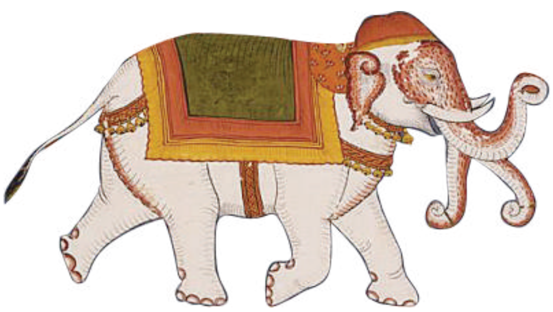

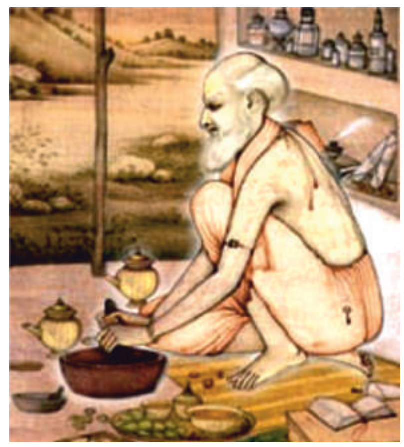

જૈન	જૈ	ન		દૈનિક			
દૈવ				ચૈતર			
જૈવિક				વૈદિક			

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

ચકલી	ખજાનચી	લપસણી	ટપાલી
ખ	ચ	ટ	લ

લ : લખોટી, લજામણી, લડાઈ, વેલણ

ટ : ટપાલી, ટપક, ટનાટન, પાટલી

ચ : ચકલી, ચકરડી, ચમેલી, બચત

ખ : ખલ, ખજાનચી, રાખ, ખખડાટ

દૈ : દૈનિક, દૈવત, સદૈવ

લ : ટ, ન, લ, ચ, ખ, લ

ટ : લ, ચ, ખ, ટ, ખ, ટ

ચ : ટ, ચ, ચ, ખ, લ, ચ

ખ : ખ, ચ, ખ, અ, ખ, લ

ઐ : લ, ઐ, ખ, ઐ, ચ, ઐ

સૂચન :

વાલીની સહી.....................

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

રોનક અને કૈવલ

રોનક પાસે દસ લખોટીઓ છે. કૈવલ પાસે બાર લખોટીઓ છે. કૈવલ અને રોનક લખોટીઓ રમે છે. રોનક લખોટીઓ જીતે છે. કૈવલ રડે છે. રોનક કૈવલને લખોટી પાછી આપે છે.

કૈલાશ અને કેતન

કૈલાશ અને કેતન ભાઈ-બહેન. ભાઈ-બહેન ખૂબ મજાક કરે. રોજ નવી નવી મજાક કરે. લોકો ખૂબ ફરિયાદ લઈને આવે. દાદા ભાઈ-બહેનને ખૂબ સમજાવે. પણ કૈલાશ અને કેતન તો મજાક જ કરે.

વાંચોઃ

સમૂહકાર્ય - ૨

મેળો

આજે ગામમાં મેળો છે. સૈયદ મેળામાં જવા તૈયાર થાય છે. સેજલ પણ મેળામાં જવા માગે છે. સેજલ અને સૈયદ મેળામાં જાય છે. સેજલ ચકડોળમાં બેસે છે. સૈયદ ચોકલેટ ખાય છે.

માછલી

માછલી તરે સર સર સર
પાણીમાં કરે ફર ફર ફર
નદી એનું ઘર ઘર ઘર
મગરનો એને ડર ડર ડર
એ તો કાંપે થર થર થર
માછલી તરે સર સર સર
દેડકો બોલે ટર ટર ટર
ચકડોળ ચાલે ચર ચર ચર

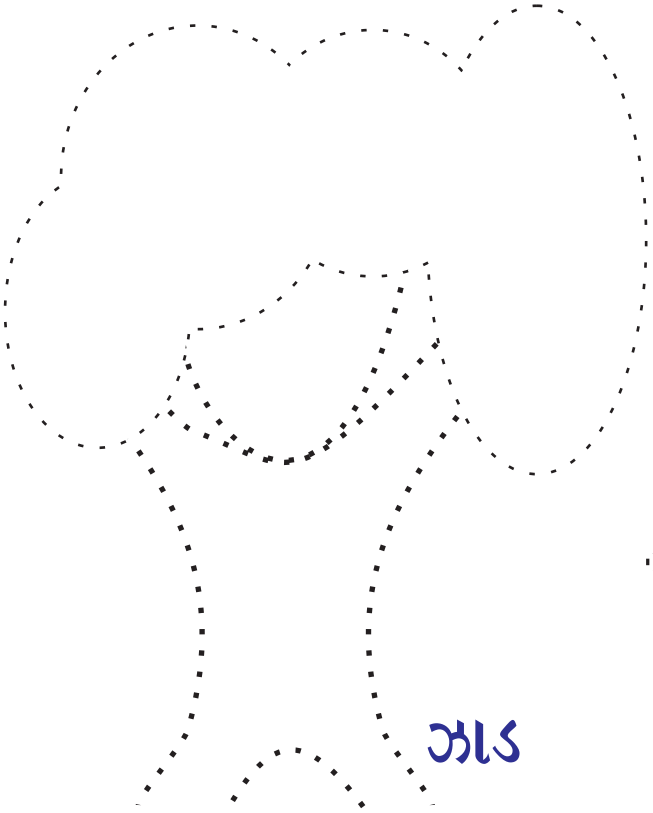

ઝાડ

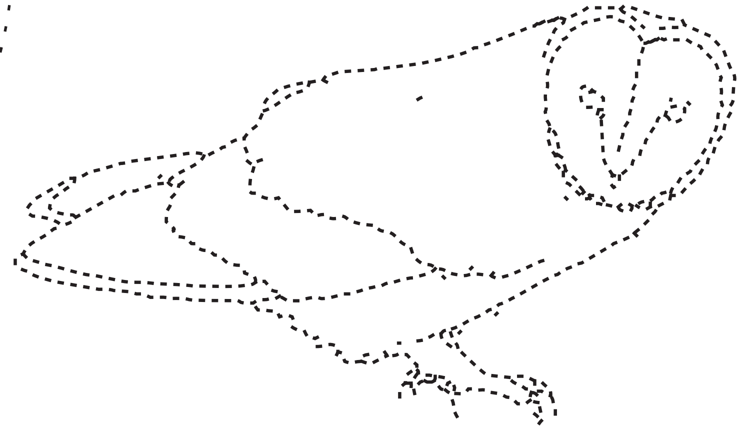

ઘુવડ

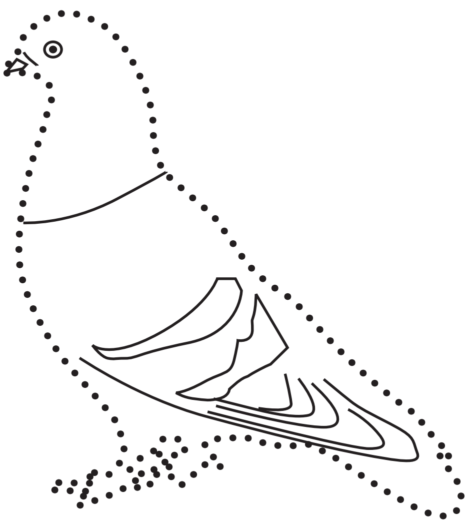

કબૂતર

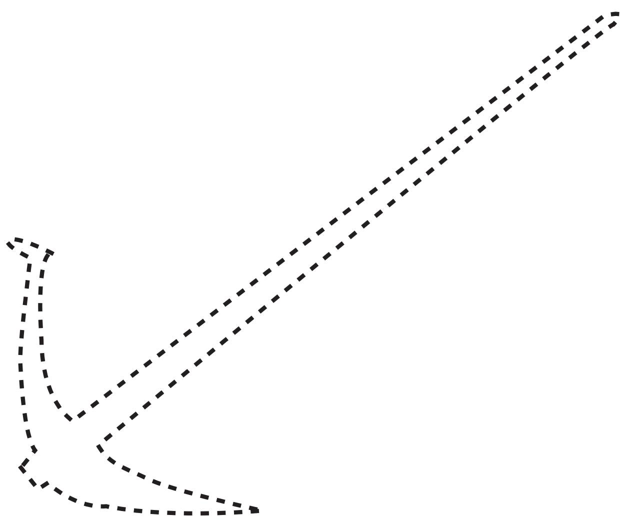

હળ

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

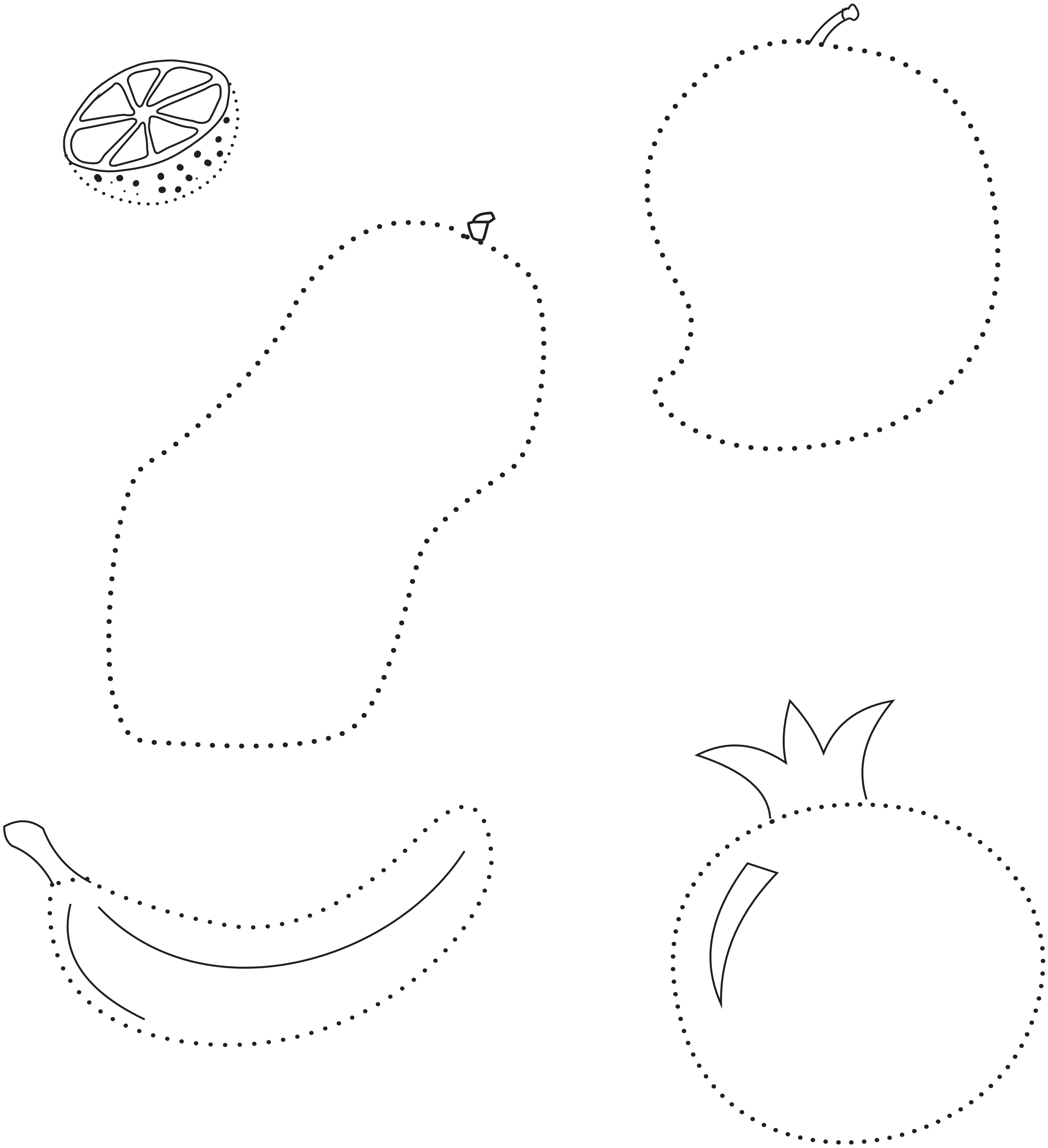

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૬

૧૦

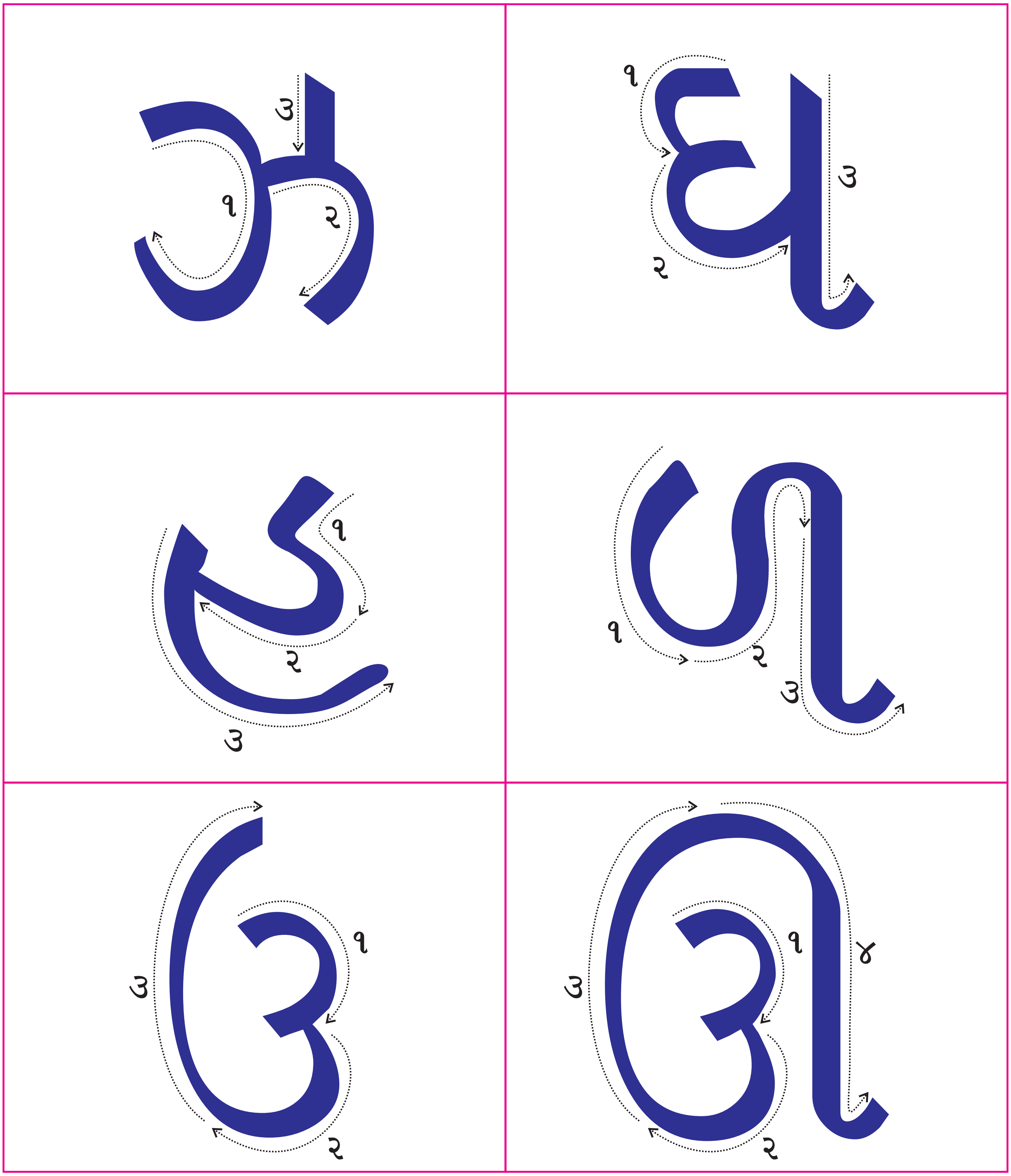

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧૦

ઞ ઞ

ધ ધ

ટ ટ

ળ ળ

ઉ ઉ

ઊ ઊ

શિક્ષકની સહી.................., તા..........

૧૦

ઝાકળ			
ઘટાદાર			
હુકમ			
નળાકાર			
ઉતરડ			
ઊન			
ખીચડી			
આજુબાજુ			
ઈલાજ			
અરુણા			
તળાવ			

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

એકમ-૬

૧૨

● મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

ખી ચ ડી → **ખીચડી**

ઝા લ ર → **ઝાલર**

હુ ક મ → **હુકમ**

ઈ લા જ → **ઈલાજ**

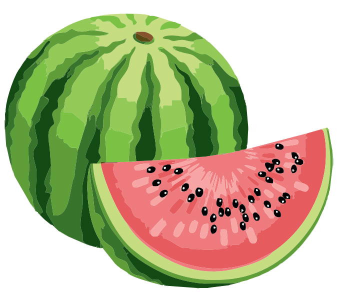

હરણ મને ગમે છે.

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

ઊન
ઝરણું
હરણ

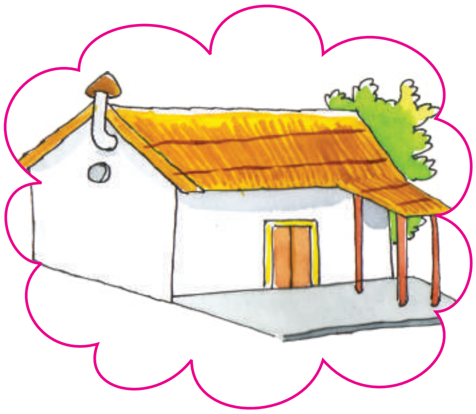

ઝભલું
ધજા
ઘર

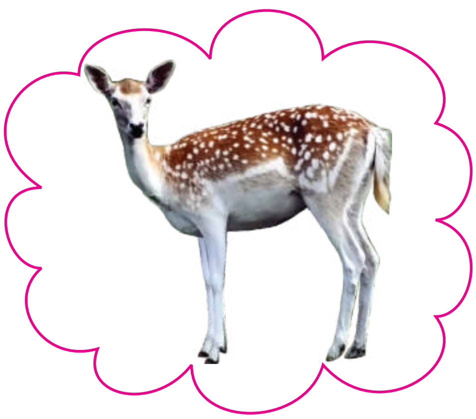

ઘડિયાળ
હરણ
ધજા

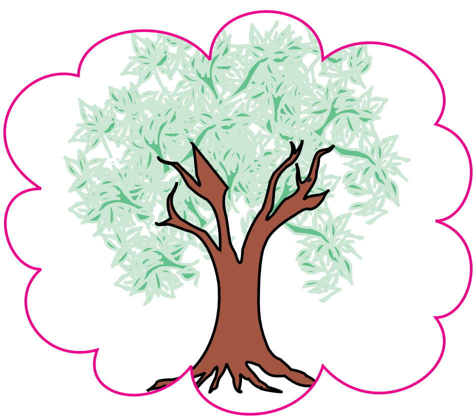

ઝાડ
ઝરણું
હરણ

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

૧૩

દે	ક	કી	અ	ના	વ	ટ	બ	જા	ન
વા	ન	ળ	ઝૈ	ગ	રુ	ડ	રા	ગી	તા
દા	ક	બ	અ	ગા	ગ	ર	રા	ર	ત
ર	મ	ત	ઝૂ	લ	વ	વૈ	મ	ના	ર
પ	ગ	તિ	લા	ક	ડી	મુ	હ	ર	ણ
ઘ	ન	સ	સ	લું	ખ	ના	ચૈ	અ	ખો
ર	દૈ	દુ	જૈ	કૂ	ક	બૂ	ત	ર	ટી
સા	નિ	વિ	ન	સૈ	પ	ટ	ર	છ	ખ
દ	ક	કા	નૂ	નિ	ના	ર	દ	સા	ળ
ન	મૈ	સ	ર	ક	ઘો	ડિ	યું	બુ	ત

જાગીર ઝૂલ ટીખળ હરણ ઘર નળ

કબૂતર ચૈતર સૈનિક લાકડી ગરુડ

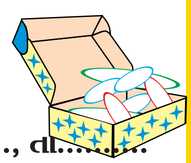

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

૧૩

ઝાડ			
નજમા			
કુમાર			
સૂરજ			
પૂજા			
સુરત			
ઊણપ			
ઉના			
ઝાકળ			
લહેર			
જામફળ			

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

એકમ-૬

૧૪

આ હૂક છે.

બાળકને ઘુવડ ગમે છે.

ઊન ગરમ છે.

ઝાડ ઘટાદાર છે.

હરણ સામે છે.

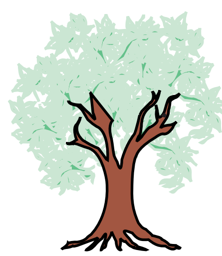

ઝ	હ	ઘ	ળ	ઉ	ઊ
હરણ	ઘર	ઝબૂક	ઉજાસ	નળ	ઊન

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

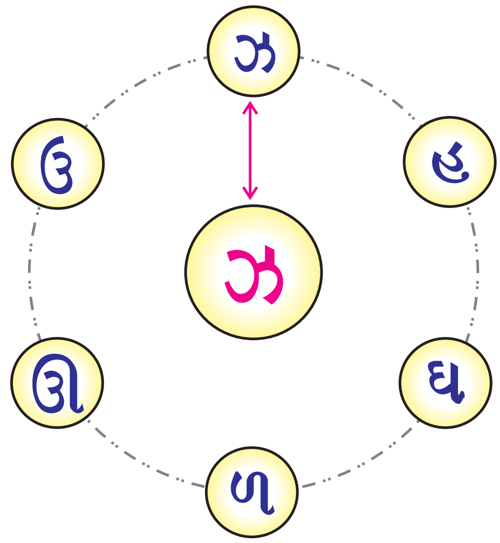

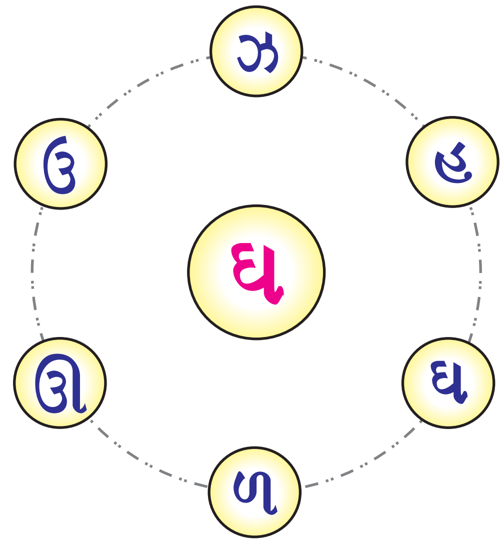

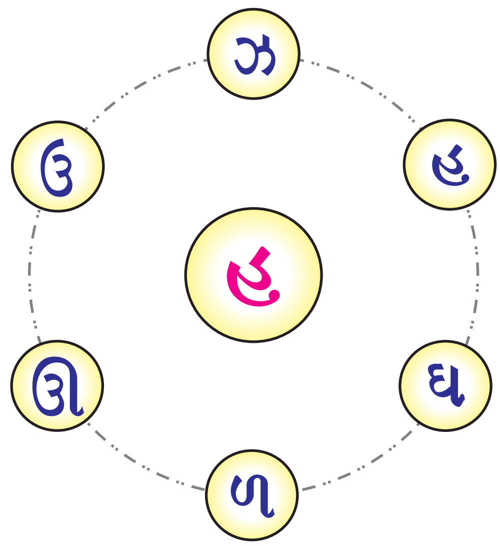

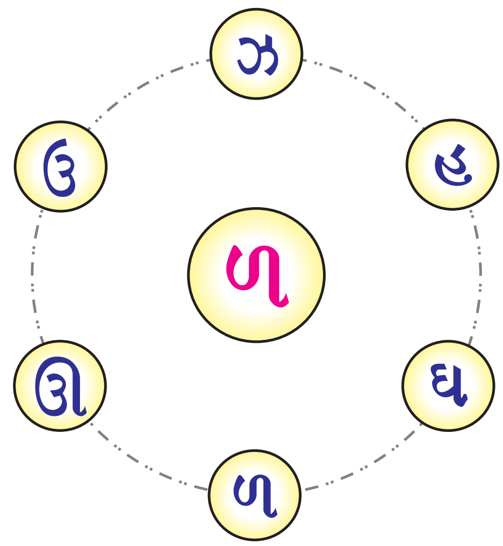

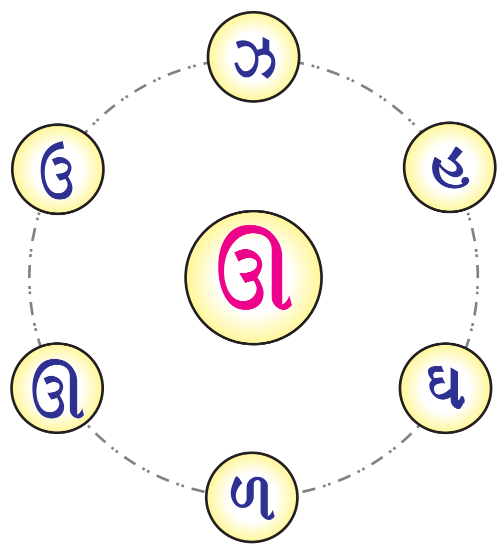

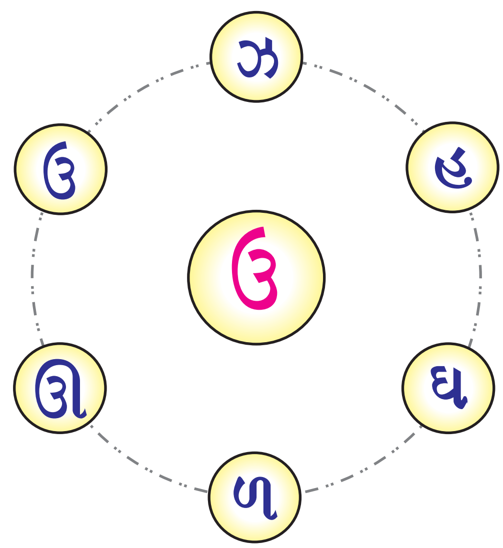

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

૧૪

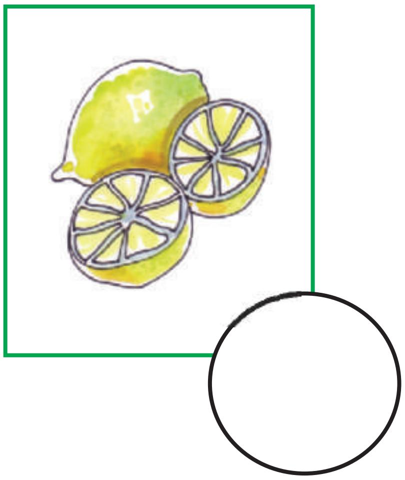

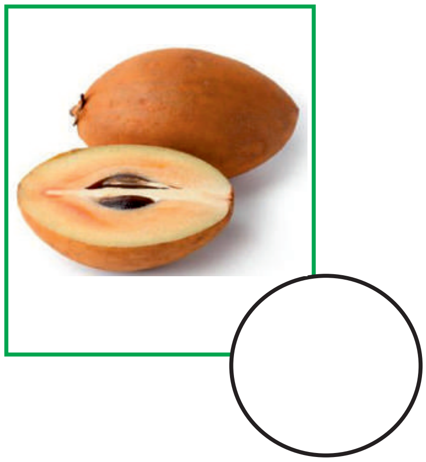

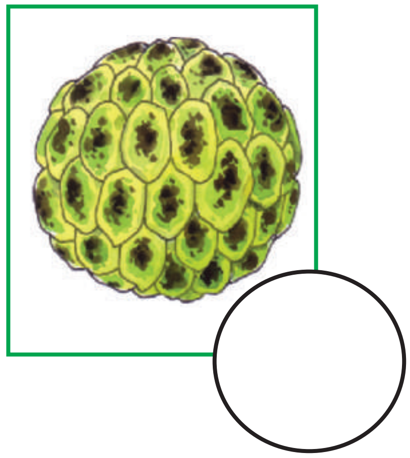

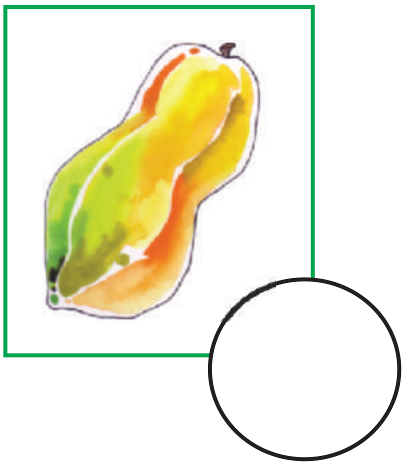

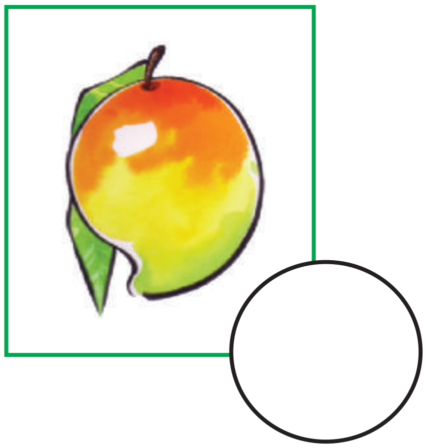

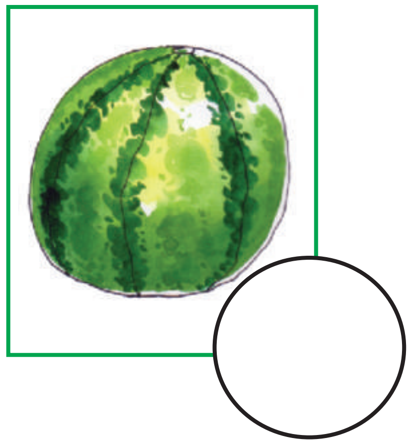

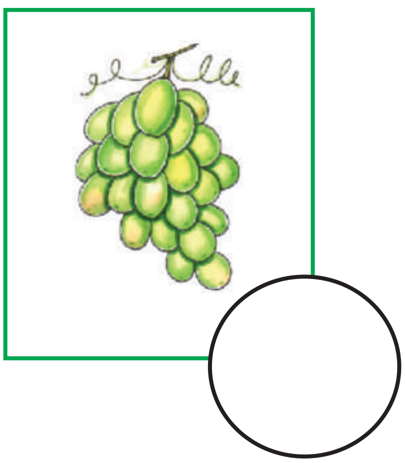

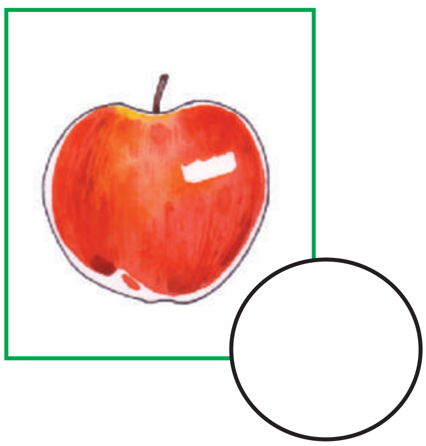

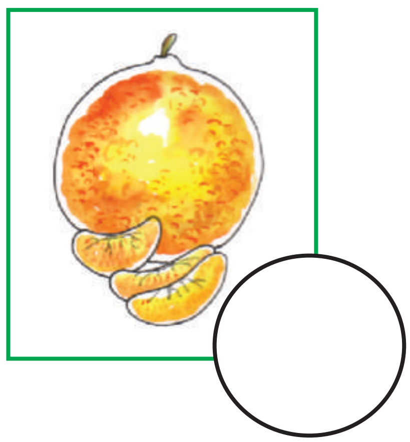

સૂચન :

કપિરાજ

એક વનમાં એક બળવાન વાનર રહેતો હતો. તેનું નામ કપિરાજ. તે બધા જ વાનરોનો રાજા હતો. બધા જ વાનરો તેની બધી જ વાત માને. કપિરાજ વાનરોને બીજાં જાનવરોથી બચાવતો હતો. બધા જ વાનરો પોતાના કપિરાજને બહુ માન આપતા.

ઘડિયાળ

આજ આવી તો કાલ જાય
કાલ આવે તો આજ જાય
ઘડિયાળ કાંટો ફરતો જાય
ચક્કર ચક્કર ફરતો જાય
આટલા વાગ્યા કહેતો જાય
સમયનું ચકડોળ ફરતું જાય
આજને કાલ બનાવતું જાય
સમયસર હું કામ કરું
સમયસર જ આરામ કરું

વાંચોઃ

સમૂહકાર્ય - ૨

ખેડૂત રામુ

હરિપુર નામનું ગામ છે. ગામમાં રામુ નામનો ખેડૂત રહે છે. રામુ પાસે બે બળદ છે : સુમન અને સૂરજ. રામુ ખૂબ મહેનતુ છે. બળદથી ખેતરમાં હળ ચલાવે છે અને બીજ વાવે છે. વરસાદ આવે છે. રામુને સારો પાક મળે છે. તે ખૂબ ખુશ થાય છે.

અમનનું મકાન

એક ગામ. ગામમાં અમનનું મકાન. મકાનની એક બાજુ સાવજ અને બીજી બાજુ વાનર રહે. તેઓ સાથે રમે અને જમે. એકવાર એ બે થયા સામસામે. અમનનાં તો વાગે વાજાં.

અમન ગાય – સારેગમ મગરેસા

વાનર ગાય – રાજા વાજા, સાજા વાજા

સાવજ ગાય – નમ, મમ, ગગ, જજ.

જૂલી અને વાંદરો

નદી કિનારે કેરીનું ઝાડ છે. જૂલીને કેરી ખાવી છે. જૂલી હાથ ઊંચો કરે છે. પણ કેરી તો ખૂબ ઊંચે છે. જૂલી કૂદકો મારે છે. પણ કેરી તો ખૂબ ઊંચે છે. ઝાડ પર વાંદરો છે. જૂલી વાંદરાને પથરો મારે છે. વાંદરો જૂલીને કેરી મારે છે. જૂલી ખૂબ ખુશ થાય છે.

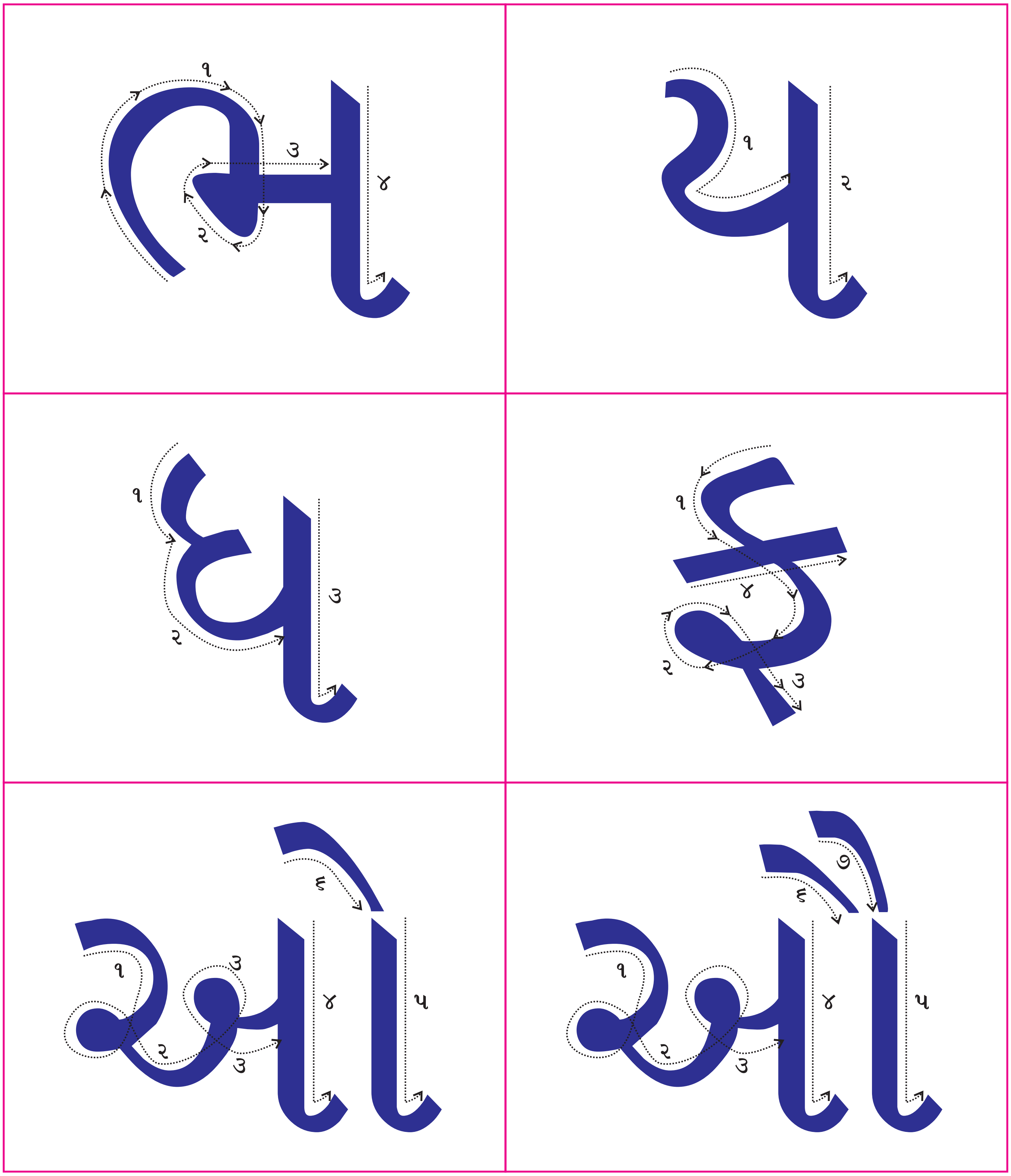

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

૭

ભ	ભ
ય	ય
ધ	ધ
ફ	ફ
ઓ	ઓ
ઔ	ઔ

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

ભમરડો			
યતિ			
ધજા			
ફોરમ			
ઓજાર			
મૌખિક			
ઘડિયાળ			
ટેલિવિઝન			
મોરબી			
કૌરવ			
ભયભીત			

શિક્ષકની સહી………………., તા.………

એકમ-૭

◉ મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

ભા + ર → ભાર

જા + ય → જાય

ધ + મા + લ → ધમાલ

ફ + રા + ળ → ફરાળ

ફા + ગ → ફાગ

ય + તી + ન → યતીન

૧. લતા લખ, નામ લખ.

૨. રાજા આવે, રાણી આવે.

૩. ગૌરવ ગીત ગાય છે.

૪. ધવલ તાળી પાડે છે.

૫. મને કોયલનો ટહુકો ગમે.

૬. કૂકડો કૂકડે કૂક બોલે છે.

૭. કોમલ રમે છે.

૮. ભમરડો ફરે છે.

૯. ખેડૂત હળ ચલાવે છે.

૧૦. ગૌતમ ચા પીએ છે.

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

એકમ-૭

૮

ઓ

કો ભો ઓ રો ઓ ધો ઓ સો ઓ મો સો ઓ

ઔ

ગૌ ઔ સૌ ઔ કૌ ઔ મૌ ઔ તૌ ઔ છૌ ઔ

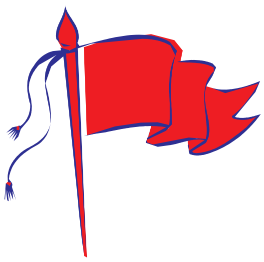

સૂરજ ઊગે છે.

ગુલાબ ખીલે છે.

ધજા ફરકે છે.

ભમરડો ફરે છે.

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૮

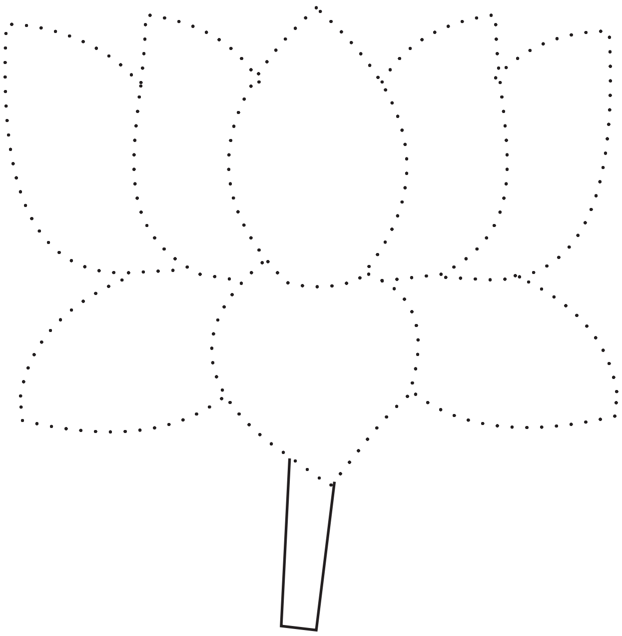

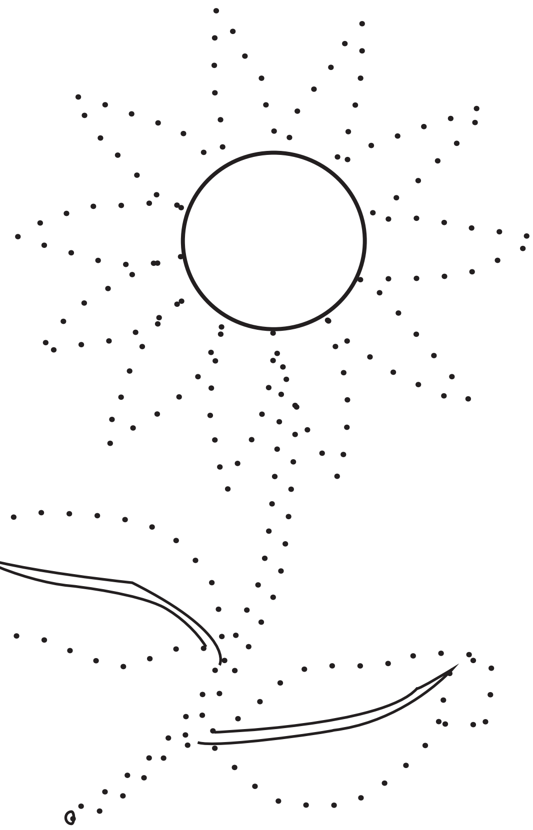

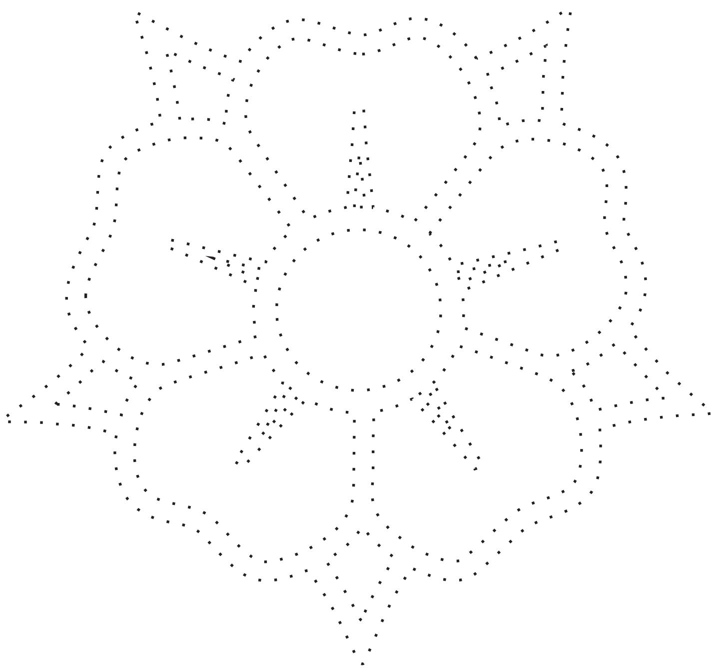

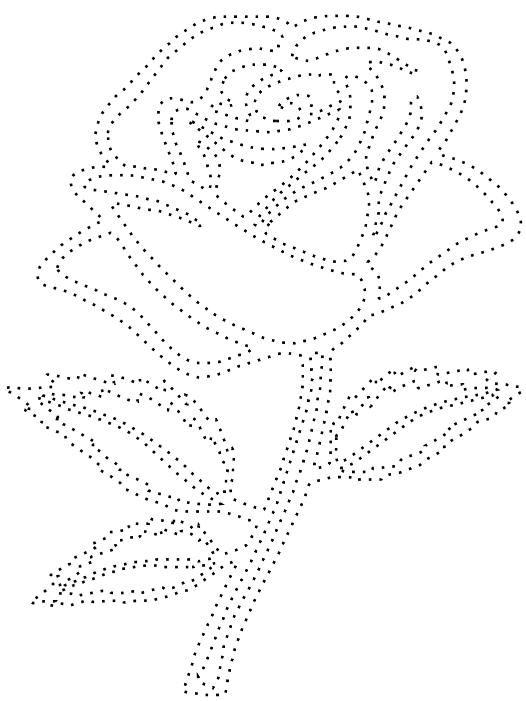

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

એકમ-૭

૧૦

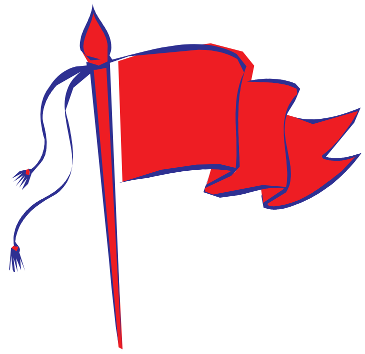

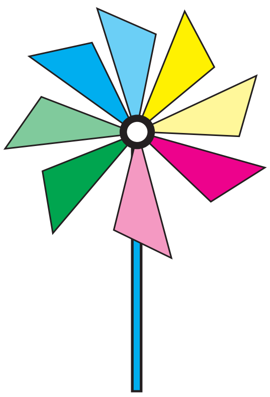

૧૪

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

એકમ-૭

૧૧

મો ર			

મો	જો	અ	કા
ન	ર	લ	ચા
વ	ક	જ	ગ
ર	ચ	વ	મા
પ	કો	ગ	ડો
ર	ર	ર	ન
ક	નો	હ	ર

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧૧

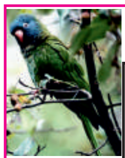 પો	પ	ટ				
			કો		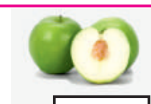	ર
	મ	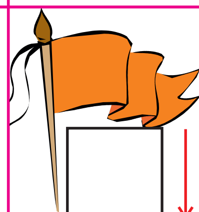			જા	ર
	રો	જા				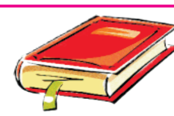
ડી		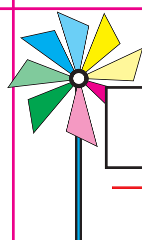	ર	ક	ડી	
		બૂ	ત	ર		ડી
	લા	બ			ટ	લો

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૧૧

ભીમ			
માયા			
ધમાલ			
ફાફડા			
ધીરજ			
ભૌતિક			
ધોકો			
ચૈતાલી			
ભૌમિક			
આયોજન			

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

એકમ-૭

૧૨

ભ : ભમરડો, આભ, ભડાકો, ભજન

ય : યતીન, યજ્ઞ, નિલય

ધ : ધરતી, ધરમ, ધોધ, ગીધ

ફ : ફરજ, ફરાળ, નફરત, સાફ

ઓ : ઓળખ, ઓરડી, જાઓ, ઓમકાર

ગૌ : ગૌરવ, ગૌતમ, ગૌચર

મૂળાક્ષરને અલગ કરીને લખો.

ભમરો | ભૌમિક | ધરો | ફરમો

ફોરમ | યોજના

ભમરડો

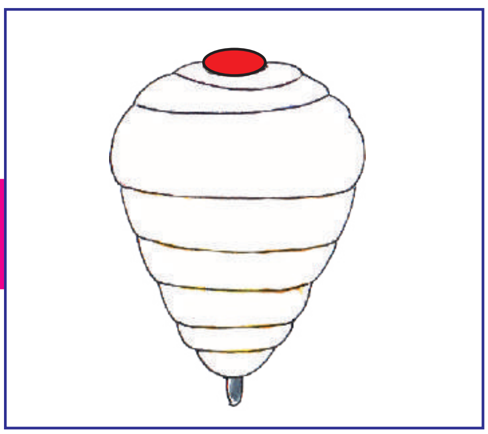

ધજા

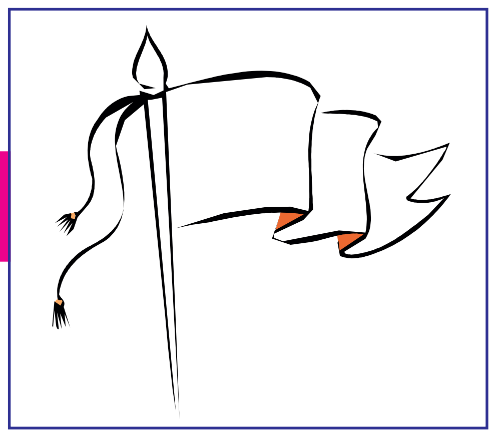

સૂચન :

વાંચોઃ

સમૂહકાર્ય - ૨

મેળો

ભરતપુર ગામમાં મેળો ભરાયો હતો. આજુબાજુના ગામોમાંથી લોકો મેળામાં આવ્યા હતા. મેળામાં ઘણા બધા ફેરીવાળા અને ખાણી-પીણીવાળા પણ હતા. નાનાં બાળકો ચકરડી અને હોડીમાં બેસીને મોજ-મસ્તી કરતાં હતાં. મહિલાઓ બંગડીઓ અને શણગારનો સામાન ખરીદી રહી હતી. મેળો બે દિવસ ચાલશે.

બબલુ બિલાડો

બંસરીના ઘરે એક બબલુ બિલાડો રહે. બબલુને બારીએ બેસવું ગમે. પણ બારી બહાર કબુ કૂતરાનું ઘર. બબલુને કબુની બીક લાગે અને તે બંસરી પાસે દોડી જાય. બંસરી તેને ઊંચકી લે અને બાગમાં જાય. બૈજુકાકા બંને સાથે વાત કરે. બને બાગમાં કૂદાકૂદ કરે. ભૂખ લાગે એટલે ઘરે જઈ દૂધ પીવે. બંનેને કેવી મજા મજા.

ઝટપટ ખટખટ

એક હતો ખટખટ, એ બહુ નટખટ

એક દિવસ ઝટપટ, પહોંચ્યો પનઘટ

ત્યાં તો થઈ ગઈ ખટપટ ખટપટ

સહુ કોઈ બોલ્યાં : "ચલ હટ... હટ ચલ.."

જિદ્દી ખટખટ, વધી ગઈ ખટપટ

બધાં એને મારે, ફટફટ ફટફટ

ઝપાક ઝટઝટ ફટાક ફટફટ

પટપટ પટપટ ખટખટ ખટખટ

દોડ્યો... દોડ્યો... ભાગ્યો... ભાગ્યો...

ભાગ્યો... દોડ્યો... ભાગ્યો... દોડ્યો...

ઝટપટ ઝટપટ ઝટઝટ ઝટઝટ

ઝટપટ ખટખટ ઝટઝટ ખટખટ

એકમ-૮

૫

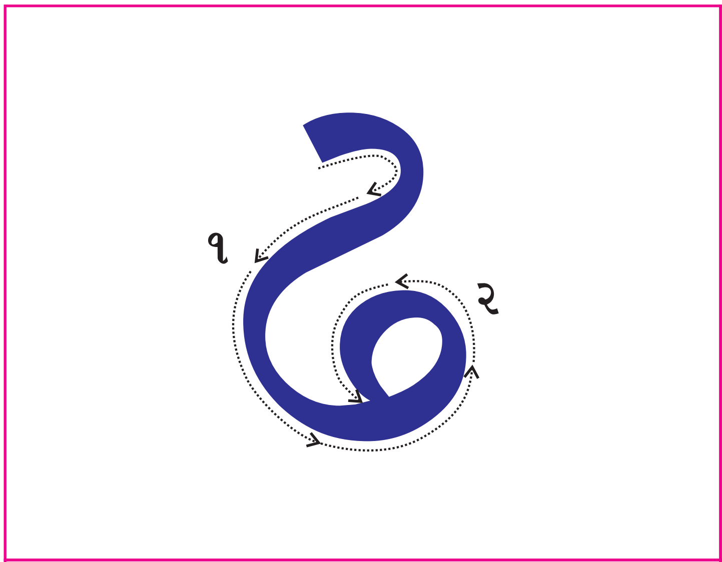

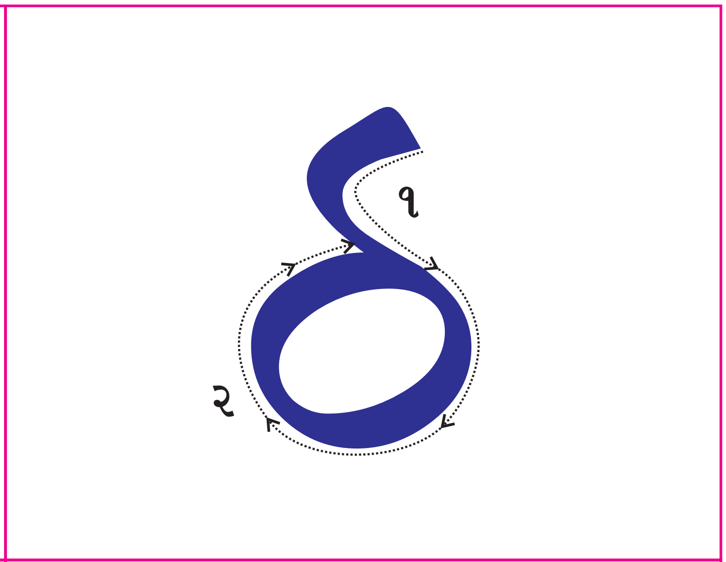

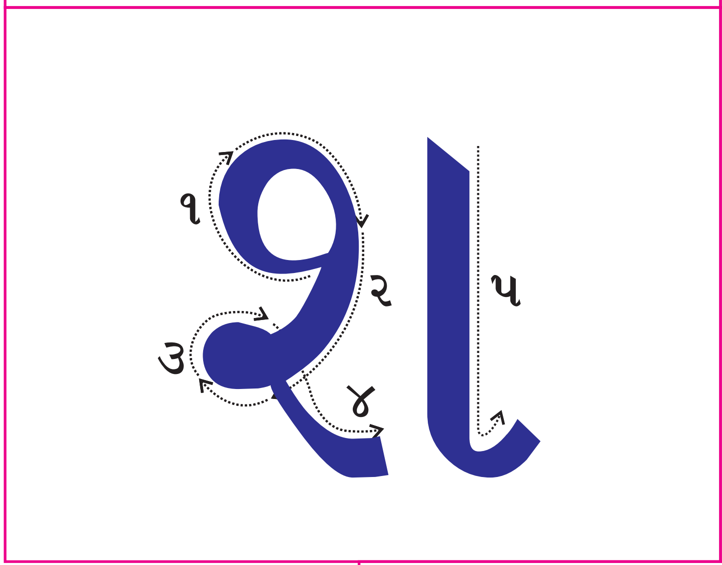

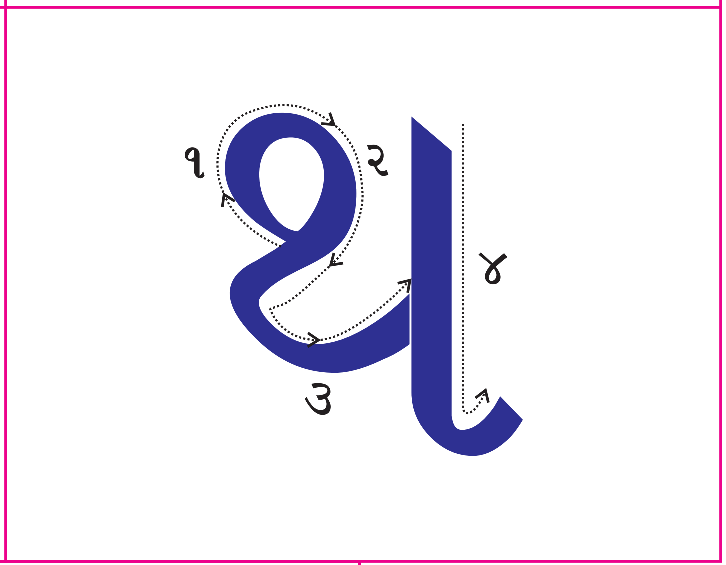

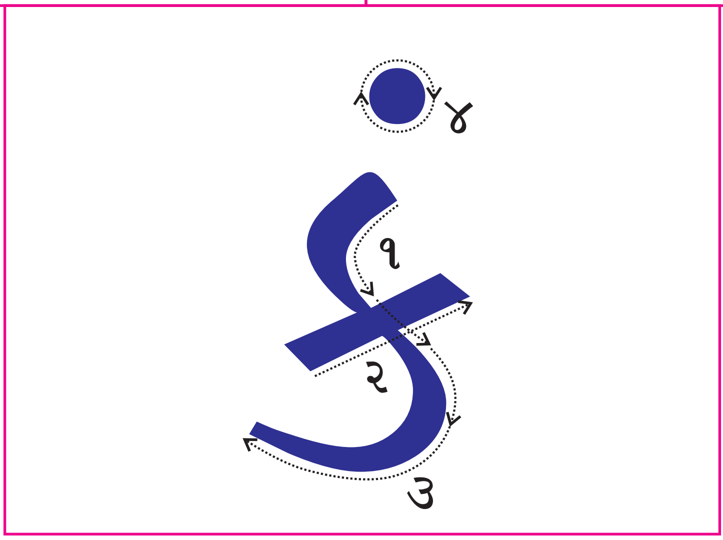

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૫

ઢ ઢ

ઠ ઠ

શ શ

થ થ

ઙ ઙ

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૫

ઢળિયો			
ઢગલો			
શંખ			
થાળી			
કંકુ			
શંકુ			
ઘંટ			
હોઠ			
ઢોલક			
કારેલું			
બંગડી			
ઢોકળાં			

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

ઢીંગલી

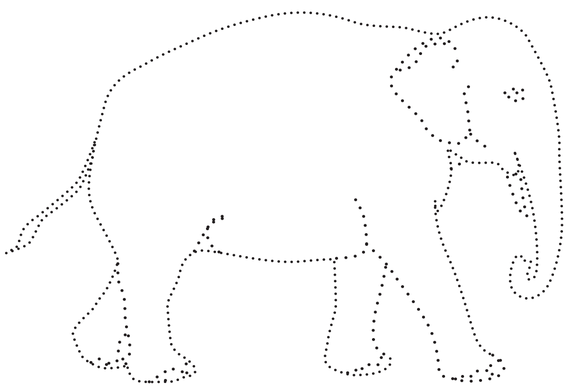

હાથી

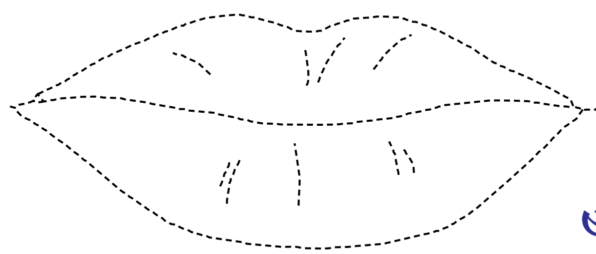

હોઠ

પતંગિયું

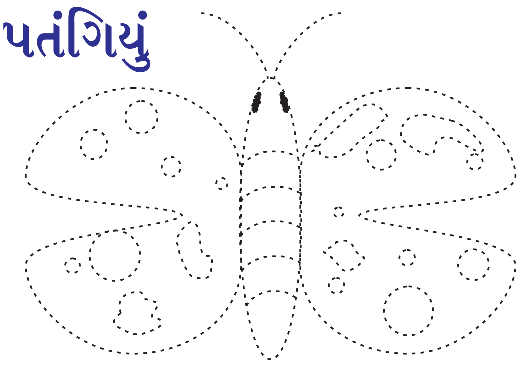

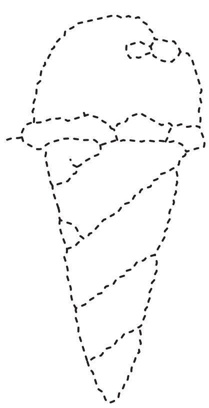

શંકુ

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

૭

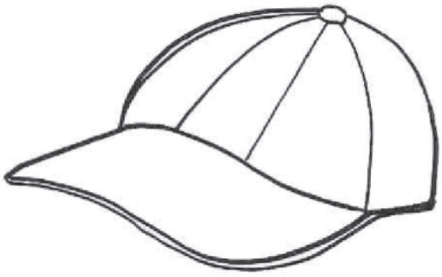

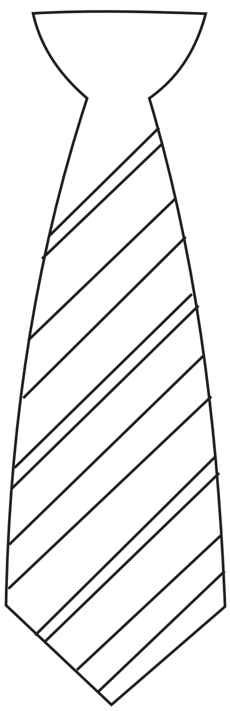

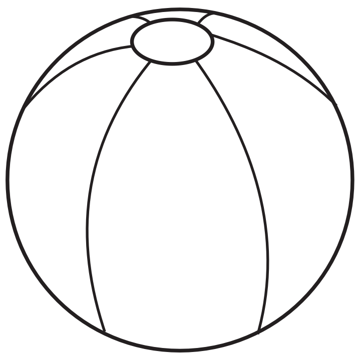

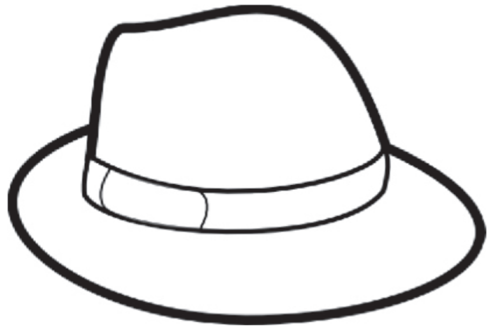

શિક્ષકની સહી...................., તા..........

એકમ-૮

૯

◉ મૂળાક્ષરોના ઉપયોગથી બનતા શબ્દો વાંચો.

થા + ળી = **થાળી**

શં + ખ = **શંખ**

હ + થો + ડી = **હથોડી**

ઠ + ળિ + યો = **ઠળિયો**

ઢીં + ગ + લી = **ઢીંગલી**

કા + રે + લું = **કારેલું**

બં + ગ + ડી = **બંગડી**

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

એકમ-૮

૧૦

ઢ : ઢ ઠ ઠ ઢ ઠ ઢ ઠ ઠ ઢ ઠ ઢ ઠ

ઠ : ઠ ઢ ઢ ઠ ઢ ઠ ઢ ઢ ઠ ઢ ઠ ઢ

ઢ ઠ

ઢ	ઠ	ઢ
ઠ	ઢ	ઠ
ઠ	ઢ	ઢ

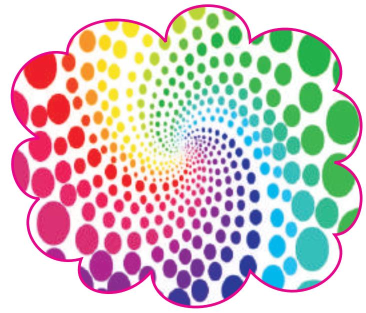

પ	રી

રં	ગ

ખ	
ઠ	
ધ	
ત	
સ	

સં	
નં	
દં	
જં	
અં	

શિક્ષકની સહી....................., તા..........

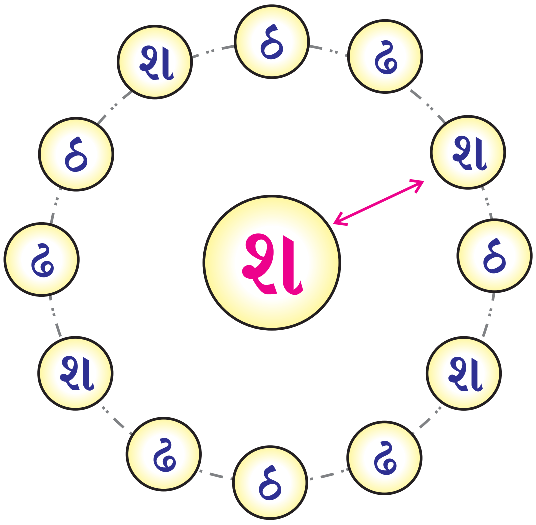

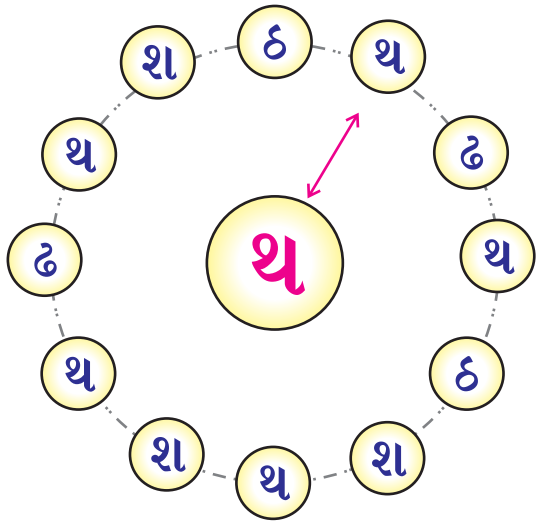

શ થ

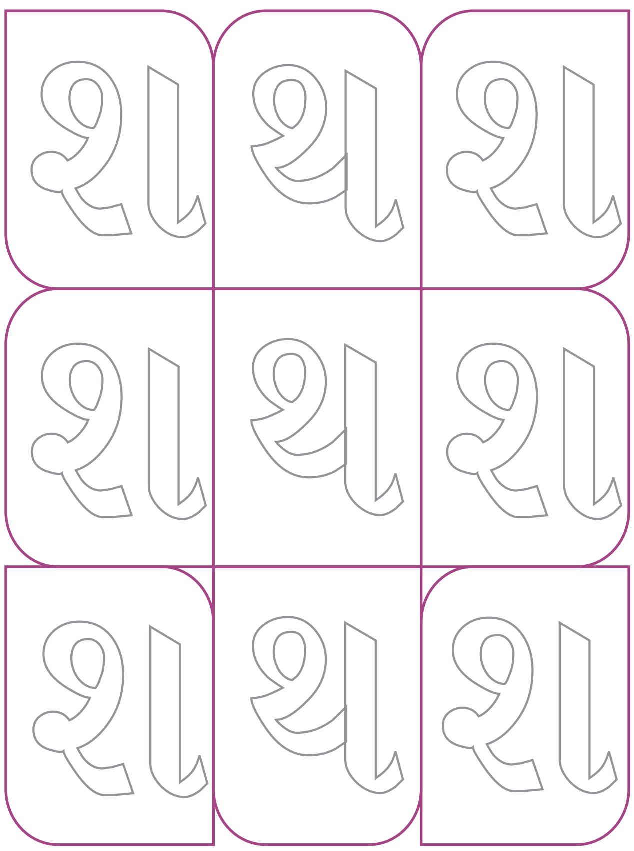

શિક્ષકની સહી..................., તા..........

१०

ઠંડી			
ટાઢ			
ઢાંકણ			
કંચન			
અંધ			
મંથન			
ખંજરી			
ગુંજન			
અંજીર			
પતંગ			
પાથરણું			

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

● ચિત્ર ઓળખી નામ સાથે જોડો.

સફેદ શંખ

ભારે હથોડી

ખાલી થાળી

મોટો ઢગલો

નાનો ઠળિયો

શિક્ષકની સહી..................., તા.........

૨

ઢ : ઢસરડો, ઢમઢમ, અઢળક

શ : શતરંજ, શરમ, શણગાર

અં : અંદર, અંગત, અંશ

ઠ : ઠરાવ, મઠ, કઠણ

થ : નાથ, સંગાથ, થડ

ં : મંથન, ચંદન, પતંગ

૩

	ા	િ	ી	ુ	ૂ	ે	ૈ	ો	ૌ	ં
શ	શા	શિ	શી	શુ	શૂ	શે	શૈ	શો	શૌ	શં
ઢ										
ઠ										
થ										

૪

ઘ	ધ
પ	ય

ટ	ડ
ઠ	ઢ

શિક્ષકની સહી......................, તા..........

કો → બીજ
કો → યલ
કો → ડિયું
કો → થળો
કો → લસો

ખા___લો

ચ___તરો

હીંચ___

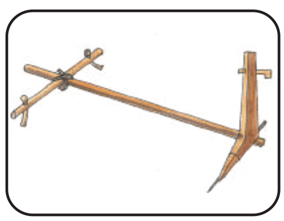

___ળ

___લ

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

કો	બી	જ	બ	ભીં	ડા
થ	ટ	લ	ટા	મે	ટું
મી	ત	વ	ટા	ણા	ડું
ર	તા	ળુ	દૂ	ધી	ગ
ની	કા	રે	લાં	ટ	ળી

મૂળાક્ષરનો ઉપયોગ કરી શબ્દ લખો અને તે શબ્દનો ઉપયોગ કરીને વાક્ય લખો.

ખ	ખટારો	ખટારો રોડ પર જાય છે.
ભ		
ધ		
હ		

સૂચન :

વાલીની સહી.....................

શિક્ષકની સહી...................., તા.........

શું ભાવે ?

ભૌમિકભાઈ અને સોનલબેન મોરવા ગામમાં રહે. તેમને એક દીકરો અને એક દીકરી, દીકરાનું નામ ધૈવત અને દીકરીનું નામ યામી. તેમના ઘરમાં બધાંને જુદું જુદું ખાવાનું ભાવે. સોનલબહેનને શાક ભાવે નહીં પણ સફરજન હોંશે હોંશે ખાય. ભૌમિકભાઈને ભાજી ઘણી વહાલી. ધૈવતને શાકમાં રવૈયાં અને ફળમાં પપૈયું ભાવે. યામીને દૂધીનું શાક ભાવે અને ફળમાં જામફળ મળી જાય એટલે બસ !

બોલ-બેટની રમત

એક વાર સિંહ અને હાથીએ બોલ-બેટની રમત જોઈ. રમત જોઈને હાથી અને સિંહને પણ બોલ-બેટ રમવાનો વિચાર આવ્યો. બંનેએ પોત - પોતાની એક ટીમ બનાવી. રીંછ બોલ અને બેટ લઈ આવે છે. તેઓ રોજ હળીમળીને રમે છે. ધીરેધીરે આ વાતની જંગલનાં બધાં જાનવરોને ખબર પડે છે. હવે બધાં જાનવરો રોજ બોલ-બેટ રમવા લાગે છે.

મજાનું હરણ

એક મજાનું હરણું જોયું
કૂદતું - દોડતું ઝરણું જોયું
ઝરણું કૂદે હરણું દોડે
હરણું કૂદે ઝરણું દોડે
હરણું દોડે તો તરસ લાગે
તરસ લાગે તો પાણી પીએ
પાણી પીએ તો તરસ મટે
તરસ મટે તો સરસ દોડે
દોડતું દોડતું હરણું આવે
કૂદતું કૂદતું ઝરણું આવે
ડુંગરમાં જે ઝરણું હોય
મેદાનમાં તે નદી થાય.

વાંચોઃ

ચકલીનાં બચ્ચાં

એક ચકલી તેનાં ત્રણ બચ્ચાંને ઊડવાનું શિખવાડી રહી હતી. ત્રણે બચ્ચાં ઊડવાથી ડરી રહ્યાં હતાં, ત્યારે ચકલીએ એક કપાયેલો પતંગ આવતો જોયો.

ચકલીને એક વિચાર આવ્યો. તેણે પોતાનાં બચ્ચાંને કહ્યું- “તમે આ દોરીને પકડી લો.” ત્રણે બચ્ચાંએ પતંગની દોરી પકડી લીધી. બધાં જ પતંગની સાથે હવામાં ઊડવા લાગ્યાં.

ઊડતાં બચ્ચાંને બહુ જ મજા આવી રહી હતી, ત્યારે ચકલીએ કહ્યું-“ જયારે તમે પોતે-પોતાની જાતે ઊડશો ત્યારે તમને વધુ મજા આવશે !”

હવે બચ્ચાંનો ડર થોડો ઓછો થઈ ગયો હતો. એમણે ધીરેધીરે પોતાની પાંખો ફફડાવી અને દોરી છોડીને ઊડવા લાગ્યાં. હવે તેમને પહેલાંથી વધુ મજા આવવા લાગી.

હવે તેઓ પેલા ઊડતા પતંગોની સાથે ખુલ્લા આકાશમાં ઊડવા લાગ્યાં.

વાંચોઃ

ચાલો, ગાઈએ ગીતડું !

દોઢ ફૂટ ની દાઢી ને ચાર ફૂટ ની ચોટલી
ગધ્ધા ઉપર બેસે ડોસો, માથે મૂકી પોટલી
ઠસ્સ ઠસ્સ જાય
ફસ્સ ફસ્સ થાય
ચોટલીના ઝૂલામાં બેસી ,
પંખી ગીતો ગાય !
ચોટલી ઊડે ફરરર ફર
દાઢી ઊડે સરરર સર
ગધ્ધાની પુંછડી લાંબી સરસ ટાઢે ધ્રૂજે ઠરરર ઠર !

- **રમણલાલ સોની**

વાંચો:

ઢોલકપુરનો ભીમ

ઢોલકપુરનો બળિયો ભીમ
શરણાઈપુરનો શશી
ઢોલ વગાડે ઢમ ઢમ ઢમ
ને ગીતો ગાતા હસી.
ઠુમક ઠુમક ઠુમ ઠુમકા મારી
ભારે કરતા નાચ.
તાતાથઈ થઈ થૈયા કરતાં
પડી ગઈ છે સાંજ
ભીમભાઈની ભારે કાયા
ભૂખ લાગી કકડીને
બોરડીનું થડ હલાવે
બેઉ હાથે પકડીને
બોરાં પડતાં ટપ ટપ ટપ
શશી વીણતો પટ પટ પટ
નવ નવ બોરના કીધા ભાગ
ખાતાં નીકળ્યા ઠળિયા આઠ.

પ્રજ્ઞા

વિષય : ગુજરાતી

(ધોરણ ૧)

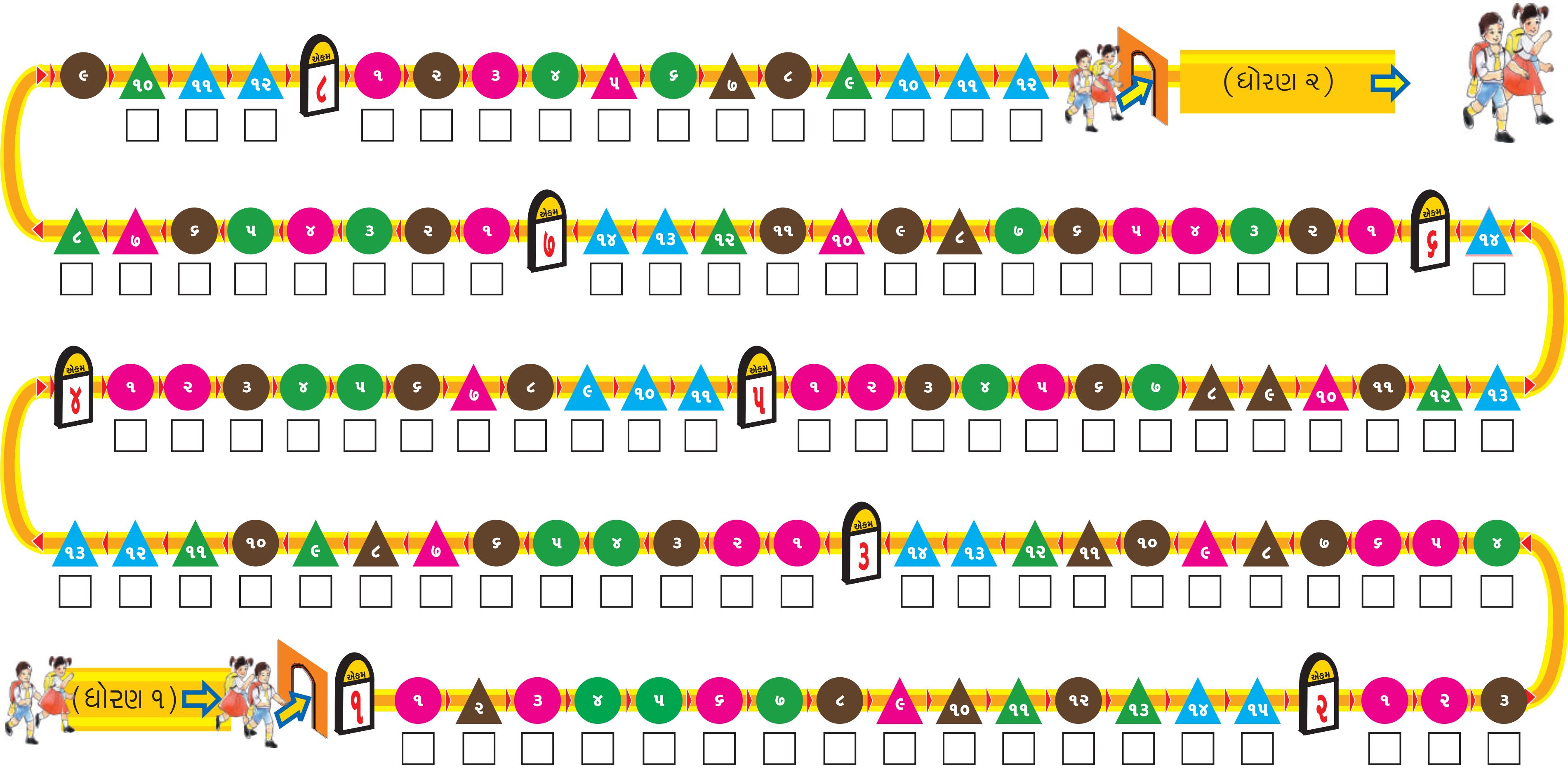

પ્રજ્ઞા

ગુજરાતી સ્વઅધ્યયનપોથી

ધોરણ ૧

ગુજરાત શાળા શિક્ષણ પરિષદ
સમગ્ર શિક્ષા,
સેક્ટર-૧૭, ગાંધીનગર.
ટોલ ફ્રી નં. ૧૮૦૦-૨૩૩-૭૯૬૫

શિક્ષણનો અધિકાર
સમગ્ર શિક્ષા
સૌ ભણે, સૌ આગળ વધે

આ સાહિત્ય સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં વિનામૂલ્યે આપવામાં આવે છે. જેના સ્પેસીફીકેશન નીચે મુજબ છે.

અંદરના પેજ - "૧૨૮ પાના." ૮૦ જી.એસ.એમ. મેપલીથો પેપર (પેપર મીલ : શાહ મીલ)
કવર પેજ - "૪ પાના." ૨૧૦ જી.એસ.એમ. આર્ટ પેપર (પેપર મીલ : જે. કે. મીલ)
૪+૪ કલર પ્રિન્ટીંગ, સાઈઝ : ૨૧૦ X ૨૮૦ એમ.એમ. બાઈન્ડીંગ : પરફેક્ટ બાઈન્ડીંગ (સાઈડ ટુ પીન)